

ARGIA

XABIER ZUBIZARRETA

«Aurrerantzean
Legebiltzarrean
arraipien zehatzagoa
egingo dugu»

KIROLA

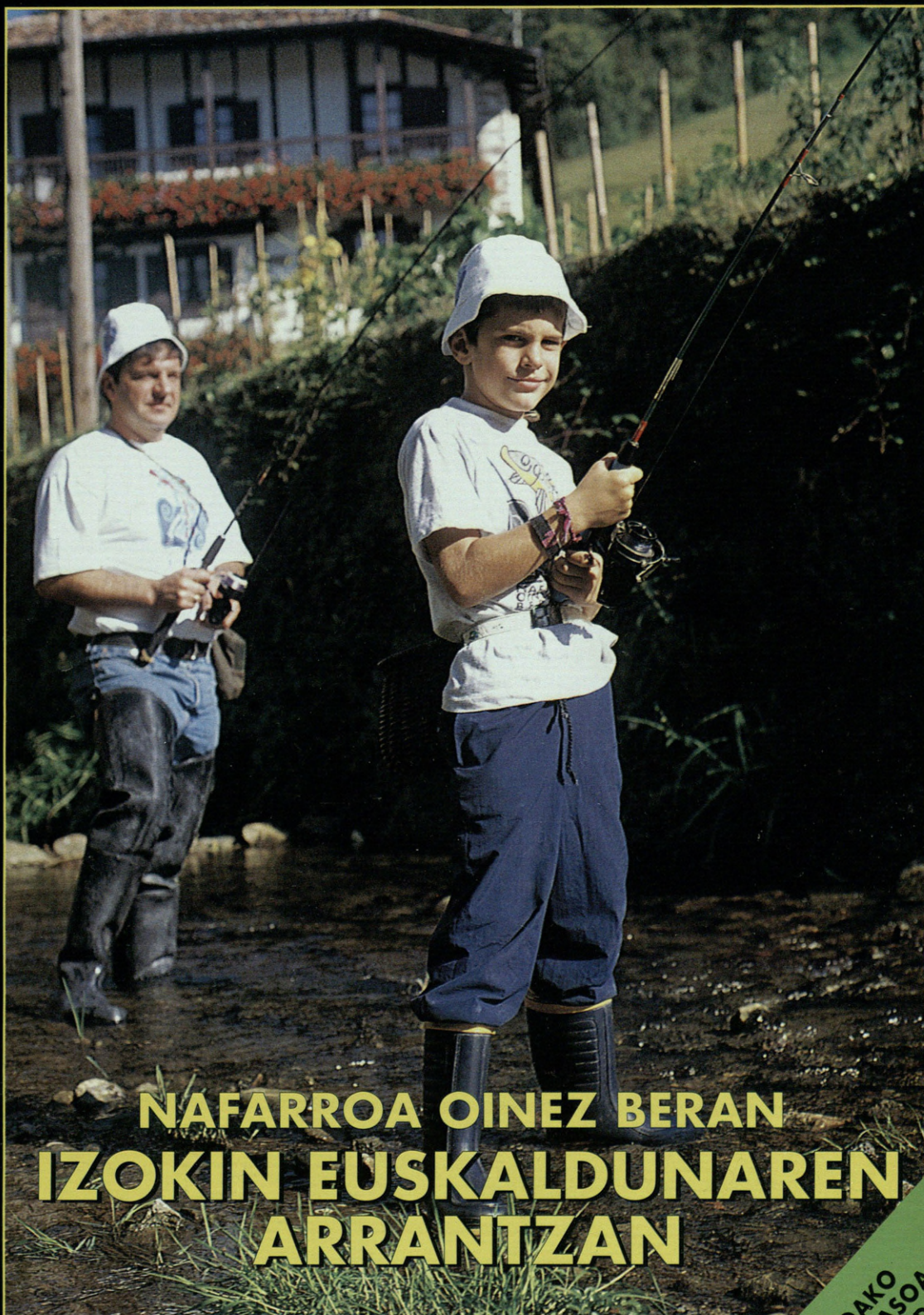
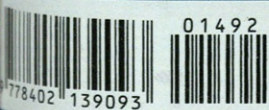
Domibane Lohitzuneko
pilota mundialena
euskal selekziorik ez

JESU MARI EGILUZ

«Deustuko
unibertsitatean ez
dago borroka
politikorik»

ZINEMA

«Alargunen gailurra»
luzemetraian
euskararentzat
konkistatua

NAFARROA OINEZ BERAN IZOKIN EUSKALDUNAREN ARRANTZAN

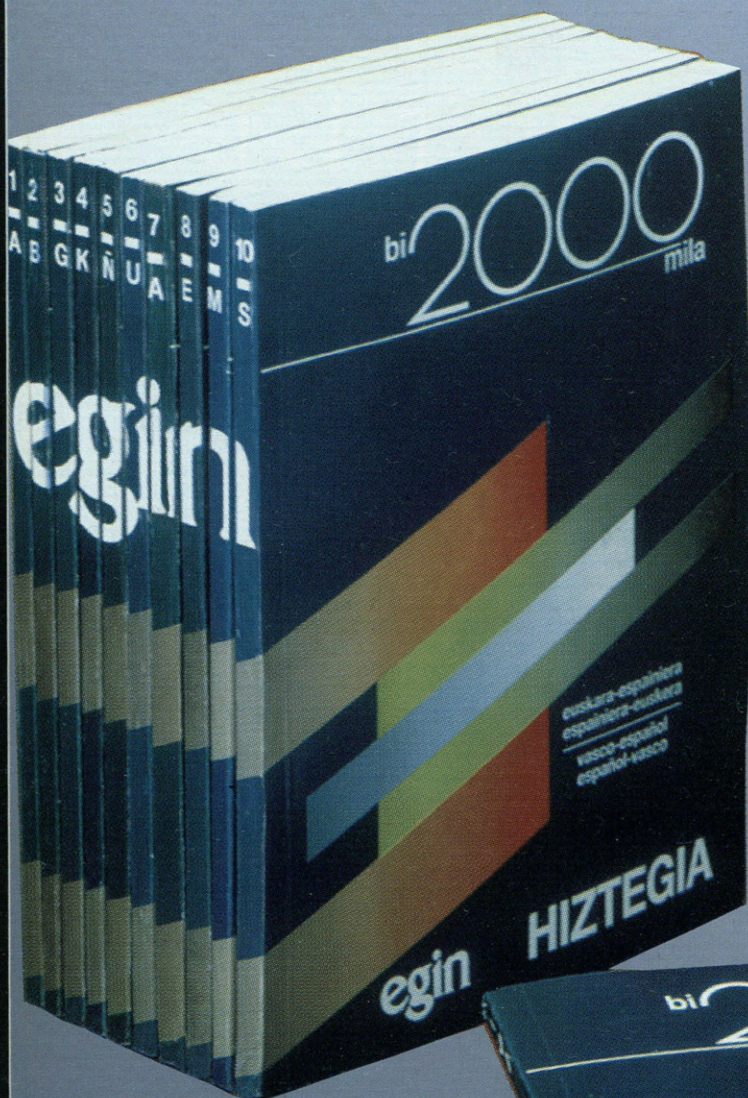
PATXI ZABALETAREN «UKOREKA» ELABERRIA

NAFARROAKO
BAZTAN-BIDASOA
MAPA ETA GIDA
DOHAINIK

Ez izan zalantzarik

EGINek
merkatuan liderra
den eusk/esp,
esp/eusk hiztegia
10 tomotan
eskaintzen dizu eta
prezio zoragarri
honetan: ~~4.700 pzta.~~

1.000 pzta.

Ale guztiak egunkariarekin
batera eta bereizi gabe
egunotan salduko dira:

I	R	A	I	L	A
Larunbata	10	17	24		
Igandea	11	18	25		
Asteartea	13	20			
Osteguna	15	22			

EGIN + 100 pzta = TOMO

6. Politika kronika. ANE ETXENIKE.

8. Xabier Zubizarreta, EAEko hauteskundeetan Gipuzkoatik HBko zerrendaburua: «Aurrerantzean Legebiltzarraren jarraipen zehatzagoa egingo dugu». AITZIBER YARZA.

12. Nazioarteko kronika. XABIER LETONA

14. Irailaren 20ean bost antifaxisten aurkako epaiteka hasiko da Alemanian. Arrazakeriaren beso luzeak. XABIER LETONA, AITZIBER YARZA.

16. Ikusentzutekoen trinkotzea. XABIER LETONA.

18. Ikusmin handia sortu da irailaren 15ean hasiko den Munduko Pilota Txapelketan. Oraindik ere, euskal pilota selekzioerik gabe. PATXI SARRIEGI.

22. Jesus Maria Egiluz: «Deustuko unibertsitatean ez dago borroka politikorik». MYRIAM GARTZIA.

27. Dosierria, Nafarroa Oinez 94. Bidasoa euskararen amua. JOXI GOIKOETXEA, AMAGIOIA IBAN, ALBERTO IRAZU.

44. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

47. «Alargunen gailurra» filmea euskararentzat konkistatua. J.J. PETRIKORENA.

50. Historia eta pentsamendua lotu asmoz, «Ukoreka», Patxi Zabaletaren azken eleberria. «Nire ildoak jorratzen ditut, ez naiz bapateko ontoa». PATXI LARRION.

52. Rollingak Donostian? MARTXELO OTAMENDI.

54. Kultura agenda.

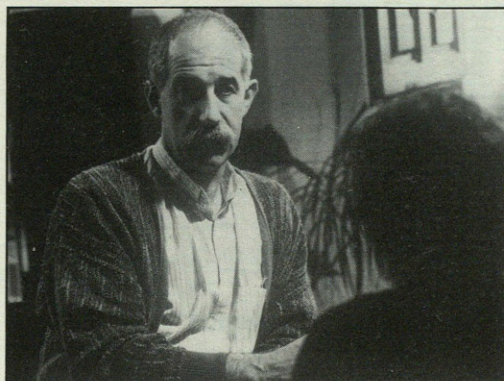
56. Argitalpenak.

58. Aukeran.

64. Denborapasa.

66. EuskalduntzeAz.

LORE ERRIONDO.

XABIER ZUBIZARRETA:

Arrasateko alkate gisa aritu ondoren datorren, EAEko hauteskundeetan Gipuzkoatik HBko zerrendaburu izatea egokitu zaio. Postu hau bere ilusioetako bat ez zela azaldu badigu ere, lana gogoz eta arduraz hartuko duela ere badio. Orain Legebiltzarrak zenbaterainoko lana ematen dion ikusi behar.

DOSIERRIA:

Hilaren 18an Nafarroa Oinez-en edizio berria izango da Beran, orain hamaika urte leku berean ospatutakoari txanda hartuz. 16 orrialdetako dosierrian, hainbat pertsonaia ezagun euskarak Boritziarrietan bizi duen egoeraz mintzo zaizkigu; beren iritziekin batera, Berako historiaren nondik norakoak, Bidasoa ibaia eta izokinei buruzko datuak, eta aurtun funtsezkoak gerta daitezkeen ikastolen mugimenduaren berrantolaketa saioren berri ematen dizuegu. Euskararen arrantzan ibiltzeko.

JESUS MARI EGILUZ:

Zortzi urte daramatza Deustuko unibertsitateko errektoretzan, Euskal Herrian indartsu eta eraginkorra den erakundea zuzentzen. Eta baita, ezagun due-nez, gogotik aritu ere. Ikasturte berriaren atarian, bere zuzendaritzapeko unibertsitatea izan dugu hizpide: euskara, ikasleak... eta baita unibertsitate publikoa ere.

Zenbat txeke zuri izenpetuko dituzu aurten?

Código Cuenta Cliente (C.C.C)			
Entidad	Oficina	D.C.	Número de cuenta
	0059	36	0005907312

Behar besteko informaziorik izan gabe zerbait erosi edo kontratatzen duzun bakoitzean txeke zuria izenpetzen duzu.

PTA

19 (e) ko k

pezeta

Serie 94 N° 0.59/243.506-1

KONTSUMITZAILEA
ZURE ESKUBIDEAK
ZUREKIN JAIO DIRA

Bete daitezela eskatu!

INFORMA ZAITEZ
DEITU BERTORA DOHAINIK

900 600 500

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Garbiñe Ubeda.
GERENTZIA: Jose Mari Irazusta.
ADMINISTRAZIOA: Aitor Aznar.
PUBLIZITATEA ETA PROMOZIOA: Josu Martikorena, Pello Zubiria.
HARPIDETZAK: Olatz Korta.
BIDALKETA: Koldo Azkue, Pedro Benitez «Zapa».

ERREDAKZIOA

LASARTE: Joxi Goikoetxea, Alberto Irazu, Juan Jose Petrikorena, Aitziber Yarza.
BILBO: Xabier Letona.
IRUÑA: Patxi Larrion.
URRUÑA: Isabel Etxeberria.

ERREDAKZIO LAGUNTZAILEAK

LASARTE: Ritxi Lizartza, Bego Montorio, Jon Odriozola, Joxemi Saizar, Patxi Sarriegi.
BILBO: Maite Artola, Monika Belastegi, Patxi Gaztelumendi, Mikel Lizaso, Nere Portillo, Lierni Urizarren, Arrixa Zelaia, Ainara Zuazabeitia, Aitor Zuberogotia.
GASTEIZ: Susana Calleja, Olatz Irizar, Leire Lopez de Aberasturi, Itziar Martinez de Santos.
IRUÑA: Inigo Herce, Ixiar Rozas, Ander Usabiaga, Miren Valverde.

KOLABORATZAILEAK

Inaki Agirresarobe, Joxerra Aizpurua, Gurutz Ansola, Xabier Alegria, Edorta Arana, Hilario Arbelaitz, Gorka Arrese, Mikel Arrieta, Patxi Azpillaga, Juan Mari Arzak, Mikel Asurmendi, Inaki Barcena, Itxaro Borda, Pablo Cabeza, Sergio G. Cruzado, Jean Louis Davant, Joxan Elosegi, Ramon Etxezarreta, Luis Fernandez, Julian Florez, Ander Gillenea, Garikoitz Garatalde, Joxan Goia, Andres Gostin, Jose Angel Iturbe, Joxemari Iturralde, Joxe Lacalle, Josu Landa, Karmelo Landa, Juan Jose Lapitz, Jon Larrariaga, Xabier Lekuona, Emilio Lopez Adan, Inaki Martiarena «Mattin», Xabier Mendiguren Elizegi, Imanol Murua Uria, Inaki Murua, Bea Narbaiza, Ihintza Ostolaza, Jaione Ogiza, Jose Mari Ostolaza, Jesus M. Rodriguez Ibahe, Juanjo San Miguel, Jon Sarasua, Eulogio Talavera «Tala», Arantza Tapia, Txillardegi, Inaki Uria, Inaki Uriarte, Fernando Villar, Inaki Zarata, Patxi Zubizarreta.

HIZKUNTZ ARDURADUNA: Mikel Elorza.
ARGAZKILARIA: Leire Arzuaga.
DISENUA, INFOGRAFIA ETA MUNTAKETA: Garbiñe Ubeda, Berdaitz Goia.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria.
 Tf: 37 15 45. Faxe: 36 10 48.
BIZKAIA: Zabaltzuri 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
 Tf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.
NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruña.
 Tf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
 Fax-Tf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
ISSN: 0213-909X.
BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA: Antza, S.A.L.

Donibane Ziburuko Gaztetxea arriskuan

GAZTETXEA 1989. urtean sortutako elkarte da. Aktibitate kulturalak sortu nahi zituzten gazteen elkarte da eta bi urtez Donibane Lohizuneko herriko etxearekin eztabaidetan aritu izan eta gero, Akotzeko eskola zaharreko lokala erabiltzeko baimena eman zigun.

Hiru urtez eskola horrek bizi berria ezagutu zuen antolatzen genituen aktibitateekin: kontzertuak, entsaio gelak, mintzaldi, bideo gauak, eskultura eta marrazkiak, txalaparta kurtsuak... Herrian dinamika bat sortuz, elkarteak kultur ekintza aintzizetan parte hartu zuen, bere idekidura adieraziz: Ipar Rock lehiaketa, «Donibane culture» gaua, Euskal Kultur Erakundearekin eta Herriko Etxearekin ihauterietan parte hartzea, «Faut qu'ca scène» festibala...

Abuztuaren 11n Herriko Etxearen gutun batek zortzi egun lokala uzteko bagenituela adierazten zigun. Ez dugu ulertzen! Beren kezka: auzoarekiko arazoak. Arrabotsa litzateke? Azpimarritu behar dugu errepetitio

gelak gure gain intsonorizatu genituela. Kontzertu gela molde berdinean egitea proposatu genuen Herriko Etxeari, baina errefusatu zuten. Gainera kontzertuek, hilean behin, gaueko 10ak arte irauten dute.

Zer erran Akotzeko kanpin, ostatu ala jatetxei buruz, dantzaldiak hamarrak baino berant antolatzen dituztelarik.

Gaztetxetik joaitea errefusatzatzen dugu, egiazko bizileku bat sortu dugulako eta oraindikan proiektu aintziz ditugulako. Donibane Lohizun-Ziburu zer litzateke Gaztetxerik gabe?

DONIBANE ZIBURUKO GAZTETXEA

Etsaitasunerako edukationea

ESPAINIAKO Adin Txiki-koen Tratamenduko zuzendaria den Rosa Berian andereak zera erran zuen «El Pais» egunkarian: «Egunero «ezezko» dosi bat ema-

tea da haurrentzako sendagairik onena».

Niri horrek gogora ekartzen dit hemen usatzen dena umeekin, adibidez grifoko urarekin jolasean ari direnean: «Ez ibili fiestan gero!».

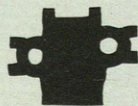
Eta kendu egiten dituzte bertatik, negarrak sortaraziz, minak eta herrak umeen baitan. Zauriak azken fienean.

Shillerrek ere «La educación estética del hombre» saiakeran zioen nola jolasa eta jokoa zen egokiena eta konpletuena edukazioan.

Hori guztia mugimendua da eta nik uste dut mugimendua ez dela beti eta derri gorrez gaiztoa eta etsaitasunezkoa, baizik eta gaiztotasunezko mugimendua urritasunak eragiten duela, eta horren gorabehera garatzen ere dela.

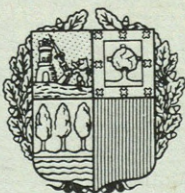
Moralaren unibertsaltasuna, baina, nik ez dut zailtzan jartzen. Baizik eta esatea mugimendu oro gaiztoa dela, orduan moralaren burua gelditasuna da. Hori gezurrezkoa da. Mugimendu oro gaiztoa ez bait da.

ROMAN GARMENDIA
SORALUZE (GIPUZKOA)

kutxa fundazioa
fundación kutxa

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
 diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
 Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
 laguntza jaso du

Behin behineko zaldunak

BERE aukeraketaren ondotik lehenengo borroka politikoari aurre egin beharrean aurkitu da Javier Otano PSNko idazkari nagusi gisa. HB, EA eta IUK Urralbururen balizko legez kanpoko aberastea ikertzeko batzordea eratzea proposatu zutenean sozialistak urduritu ziren, baina UPNk batzordeari ezezkoa emango ziolakoan edo, ez ziren gehiegi larritu. Nafarroako bi alderdi nagusien artean zuten isilpeko akordioa askotan aipatu da, eta baita horrelakoetan agerian geratu ere. Orain, aldiz, filmeetan azaltzen diren zaldunen arteko betirako akordioak gero eta gutxiago direla ohar-tzen hasiak gara, besteak beste, zaldunik jada kasik geratzen ez delako. Bestearen laguntza hain beharrezkoa ez denean zaldun titulu ugari galdu ohi dira bidean.

Allik ikerketa batzorderik ez zuen

nahi, bi alderdien arteko akordioa mantenduz PSNrekin lankidetzaz ziurtatuz. Baina alderdi barruan berriro galdu du, boto bakar baten aldeagatik izan bada ere. Alli zaldun titulua mantentzen saiatzen ari da, jakin baitaki datozen hauteskundeetara bitartean urtebete geratzen dela, eta oraindik hainbat akordio beharko dituela. Etorkizunean ere PSNrekin elkar ulertzea behartuak aurkituko direla ere uste du gainera. Beste hainbatek, berriaz, azken hauteskundeetako emaitza onez liluraturik bakoitza bere kabuz aritzeko ordua iritsi dela uste dute, oraindik boto gehiago metatzeko saioa eginez.

Bitartean, UPNren barruan gertatzen ari denaren berri jakin ez eta ikerketa batzordea ezustekoa izan balitz bezala, Otanok eraso bidez defendatzea erabaki zuen. Esaerak defen-

tsarik onena eraso on bat dela dio, baina Otanok, antza, ez du oso ongi ikasi esaera, eraso ona izan behar dela dakienik ez baitirudi. Otanok UPNn ustelkeria kasuak badirela eta UPN 'garbitu' beharra dagoela esanez erasotu du, Jaime Ignacio del Burgo eta Balbino Badosen kasuak aipatuz. Eraso makala, Kontu auzitegiak Del

Zaldunak urri izanda ere, zaldunen arteko hitzarmen ugari dago, eta ondorioak ere halakoak dira; akordioak komeni denean hartuz, bestela utziz.

Euskal preso politikoen gose grebak aurrera darrai, eta hauei elkartasuna adierazteko ekitaldia burutu zen Donostiako belodromoan. Bertan, hilaren 18tik 24ra bitartean Euskal Herriko herri eta auzo ezberdinetan gose grebak burutzeko deialdia egin zuten Amnistiaren Aldeko Batzordeek eta Senideak elkarteek. Presoen protestaldia bidean gal ez dadin kalean ere ohiartzuna izatea lortu nahi da, orain arte, behintzat, errez lortu dena. (Argazkia: Edurne Koch).

Burgo eta Badosek inolako ardurarik ez zutela izan adierazi baizuen. Otanok bide honetatik ez du zaldun titulurik lortuko, baina behin bide hau aukeraturik, hobe luke oinarri sendoagoko salaketak egitea.

ZALDUNAK urri izanda ere, zaldunen arteko hitzarmen ugari dago, eta ondorioak ere halakoak dira. Bergizarteratzea datorkigu berriro gogora. Akordioa mantendu ezinik, horren arrazoia bergizarteratze hitzaren definizioan datzala azaldu dutenak ere badira. Presoen bergizarteratzea bideratu ezinik, baina politika horren porrota ere onartu gabe, espetxe zigorraren hiru laurdenak bete dituztenak bergizarteratuak direla azaldu du Atutxak, eta hori gutxi balitz, kalean diren hainbat pertsona ere bergizarteratu behar omen dira. Zaldun mantendu nahi izatearen desbenturak. Bergizarteratzearen inguruan eginiko akordioa goraipatzeko beren zigorra bete dutenak ere aipatu beharrean ikusi da, ahanzi egin zaizkio ordea, zigorraren hiru laurdenak bete eta oraindik espetxean dauden 70tik gora presoen bergizarteratzearen lorpena aipatzea. Atutxak jakin beharko luke akordioak eta baita zaldunak ere, ez direla betierekoak izaten, eta horrelako defendatsak ezer gutxirako balio dutela.

Honen adierazle da baita Alrik bergizarteratzearen inguruan esan dituenak, PPK diotenari inolako jaramonik egin gabe bergizarteratzearen alde atara baita. Del Burgo eta Aizpunek diotenari jarraitu gabe, bergizarteratzeak emaitza onak ematen dituela adieraziz azaldu da.

Beste hainbeste gertatu da Ameztetan. HBko alkateak lana eman dio Jokin Zubillaga presoari, era horretan hirugarren gradua lortzeko beharrezkoa zuen kontratua emanez. Honek zer nolako hizpideak emango dituen ikusteke dago oraindik, baina argi dago gauza gzutietan alderdiaren ikuspegiarekin ados egotea ezinezkoa dela.

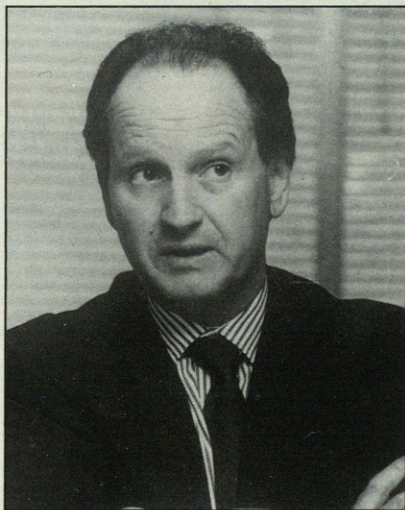
ANE ETXENIKE

GORDETZEKOAK

Fidantza Nafarroako Gobernuko buru ohientzat

BLAS Otazu, Lurraren Ordenazio zuzendari orokorra eta Julian Saldua, Eskirotzeko kontseiluko alkateak 1985ean lur sail baten inguruan eman zen estropiazioan izan daitezkeen irreguratasunak direla medio epai-tuak izaten ari dira. Ardura zibilak direla eta 1.190 milioi pezetako (47 milioi libera inguru) fidantza ezarri du epaitegiak. Gobernua fidantza hau ordaintzeko prest azaldu da, Otazuren esker ona jasoz. Dirudienez, hainbat gauza ordaintzeko krisiak ez du eragin handirik.

E Z P A L A K

■ ATUTXAREN AURKAKO KEREILA

Alvaro Reizabalek uztailaren 29an Irainak direla eta Juan Mari Atutxa barne sailburuaren aurka jarri zuen kereila onartu egin du EAEko Auzitegi Gorenak. Salaketan ageri denez, Auzitegi Gorenak Reizabal ETArekin kolaboratzearen delituaz absolbitzea erabaki ondoren, barne sailak prentsa ohar bat kaleratu zuen, «HBko abokatuek auzitegia engainatzea lortu zutela» esanez, anokatu hauek «ETaren bulego fiskalaren azken muturra zirela» gaineratuz.

Hurrengo egunean Juan Mari Atutxak, barne sailaren agirian esaten zirenak baieztatu eta epaiaren bidez, «gizarteari mesederik ez zaiola egiten» gaineratu zuen, «estorsio kasuetan bi-tartekariak egotea ahalbidetzen bai-zen». Azkenik, «epaiaren ondorioz, herritar arriskutsu bat kalean zegoela» ere adierazi zuen.

Orain onartu den kereilan azaltzewn dene, «Atutxa jaunak Reizabalek barne sailak kaleratutako prentsa oharra dela medio kereila jarri zuela jakinik ere, oharrean esaten direnak baieztatu eta Reizabal pertsona arriskutsua zela adierazi zuen».

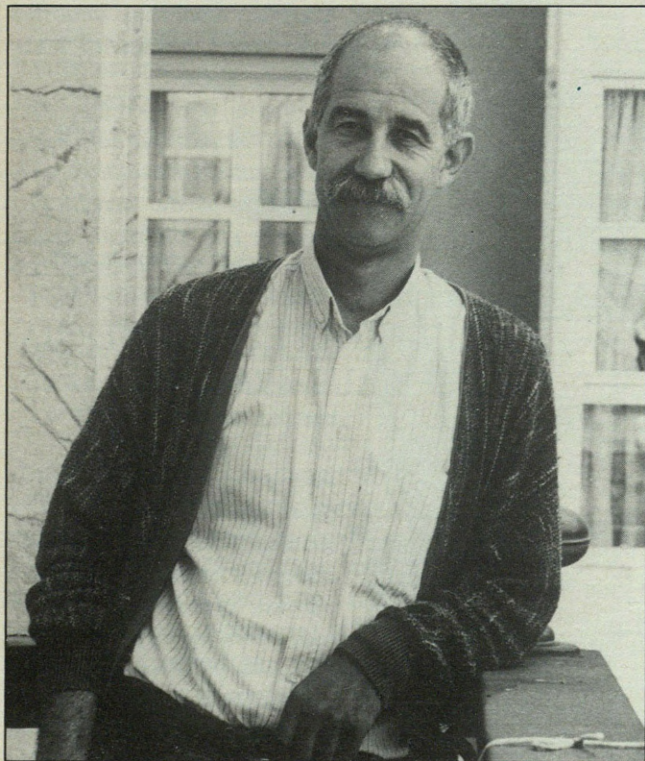
■ IPAR EUSKAL HERRIA GAUR» IRAILAREN 25EAN

Urtero moduan Ezkerreko Mugimendu Abertzaleak antolatutako «Ipar Euskal Herria gaur» bezala ezagutzen den eguna irailaren 25ean burutuko da. Egun horretarako gonbite ugari egin zaizkie Iparraldeko alderdi eta talde ezberdinei, eta bertan urteko gairik garrantzitsuenak ukituko dira. Zalan-tzarik gabe, aztertua izango den gaia sortu berri den Ipar Euskal Herri oso-rako erakundearena izango da, azken urteetan gaia pil pilean egon baita.

Xabier Zubizarreta, EAeko hauteskundeetan Gipuzkoako HBko zerrendaburua

«Aurrerantzean Legebiltzarrean jarraipen zehatzagoa egingo dugu»

Azken zazpi urteetan Arrasateko alkate izana, orain HBko Gipuzkoako zerrendaburu izatea egokitu zaio. Oraingoz alkatetza uzteko asmorik gabe, ia ziur parlamentari gisa bete beharreko lekua gogoz hartuko duela dio.

«Mapa politikoaren aldaketaz ezgonkortasuna baletor, aukera ona izan liteke euskal alderdiek elkarrekin zerbait egiteko».

ARGIA. *Arrasateko udaletxetik Gipuzkoako zerrendaburu izatera. Gestioegile onaren famak lagundu al zaitu postua lortzeko orduan?*

XABIER ZUBIZARRETA. Gestioegintzan ez dago mirarik, formula egokiena ahalik eta jende gehienek partehartzea da. Beharbada, Arrasateko udalean hori lortu dugu, alderdi ezberdinetako jendea eta politikari eta teknikarien arteko elkarlana. Horrek gehiago laguntzen du gestioegintzan pertsona jakin batek baino.

A. *Zer gertatuko da Arrasateko udalarekin?*

X.Z. Udal legegintzaldi honek irauten duen bitartean ikusiko dugu Gasteizko Legebiltzarrak zer ematen duen, hura eta udalaren arteko bateragarritasuna posible den ikusteko.

A. *Legebiltzarrean egin beharreko lana aipatu duzu; zein izan beharko litzateke HBren papera Legebiltzarrean?*

X.Z. HBk ez du onartu izan Gasteizko Legebiltzarra Euskal Herri osoko institu-

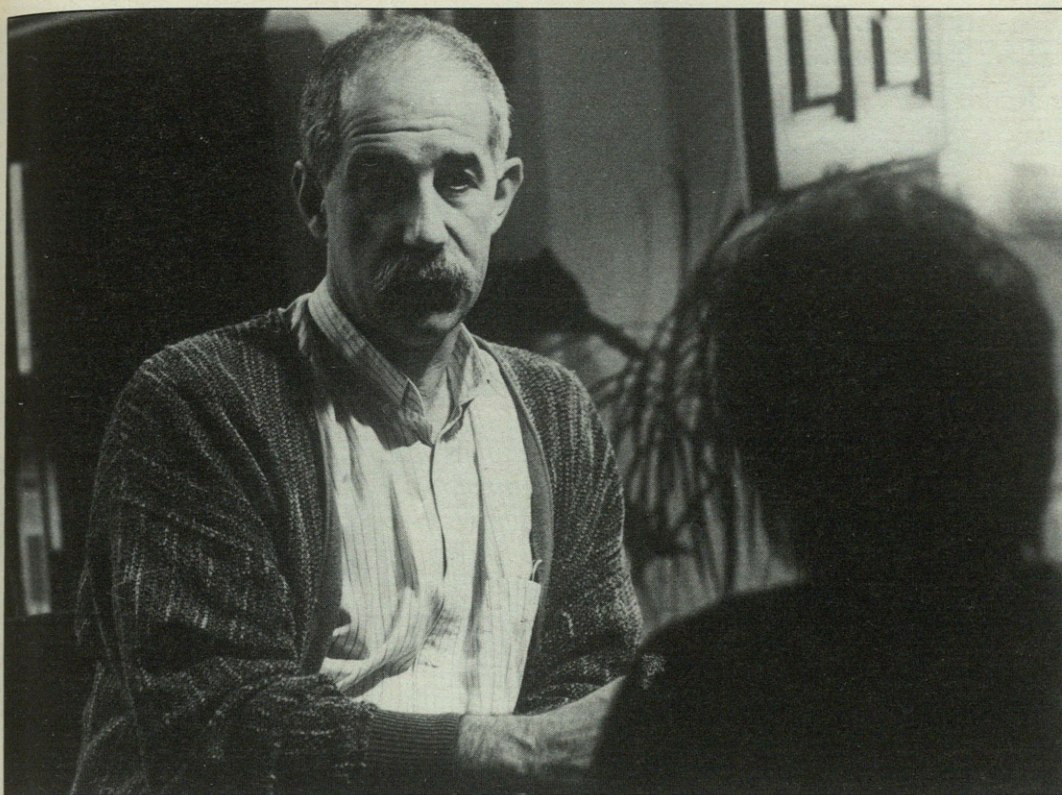
zio gisa, Euskal Herriaren lurralde batasuna hauts egiten baitu. Horri buruz ez da gure jarrera aldatu, areago azken 15 urteotako balantzea ezkorra izanik.

Baina bestalde, Gasteizko Legebiltzarrean hiru probintziatako gorabehera asko erabakitzen dira, dirutza handia mugitzen da. Garbi ikusi dugu datorren legegintzaldi honetan gure jarraipena askoz ere zehatzagoa izango dela. Beste kontu bat da zenbateraino parte hartzen dugun bertako sare eta batzordeetan.

Faltsua da planteatu nahi den eztabaida: HBk parte hartuko du, 'HBk ere amore eman du' bailiztan azalduz.

A. *Azken hauteskundeetan boto jaitziera nabaria izan zenuten eta ez-*

«1978an autodeterminazioaren alde zegoen PSOE, baliteke hartu duen jarrera inperialista aldatzea»

«Txema Montero, Iñaki Esnaola edo Txomin Ziluaga gure militanteen artean baleude zer gertatuko litzateken jakitea zaila da. Nire ustez, hauek joatean galtzea baino gehiago, ez irabaztea izan da gertatu dena».

tabaida prozesu bat ere zabaldu zenuten. Zer berri eskaintzen diezue botoemaileei?

X.Z. Hauteskunde hauetan mezu argi bat badago: eus- kal alderdiok nolabait baldintza gutxieneko batzuk onartuko dituen akordiora- ko urrats berriak eman be- har ditugu. Dei bat egiten diet beste alderdiei zentzu horretan. Ez dakit gero hau nola gauzatuko den, baina gure artean errespeto han- diagoa behar dugu. Euskal Herriaren desnazionaliza- zioa sendotzen ari da eta hau nolabait elkarren artean mokoka aritzeak ekarri du.

A. Zein alderdirekin izan daiteke posible hau?

«Elkarri-k inobilismoa aipatzen duenean ez dakit oso ongi zertaz ari diren; norbaitek negoziaketa urte askotan eskatzea ez dut uste inobilista denik»

X.Z. Une honetan hurbil- tasun handiena EARekin dugu, baina, adibidez, Arrasateko udalean bertan badaramagu EAJ eta EARe- kin zazpi urte agintzen.

Akordioak euren burua marko euskaldunean ikus- ten duten alderdien artekoa beharko luke, estatu maila- ko alderdiek menpekotasu- na dutelako estatuko ildo politikoeikiko. Estatuko en artean ere ezberdintasunak daude. Adibidez, PSOE 1978an autodeterminazioa- ren alde zegoen, UCD eta AP, aldiz, aurka. Hori berrito ere errepika daiteke, posible izan daiteke PSOEek hartu duen jarrera inperialista al-

datzea.

A. Azken hauteskundee- tako boto kopuruaren jaitzieraren arrazoi gisa HBk ETArekiko manten- tzen duen jarrera aipatu zuten bainbatek. Jarrera hori aldatu beharko al luke HBk?

X.Z. Ez dut horretarako inolako arrazoirik ikusten. Beste alderdi batzuk dira gai horren inguruan bere jarrera aldatu beharko luketenak, batez ere PSOE eta EAJ, baita PP ere. Maila horretan Ajuria Eneko Mahaiaren egoera adierazgarria da.

A. HBn garrantzi eta pi- su bandia izandako bainbat pertsonak alde- gin izanak eraginik izan du azken urteotako bila- kaeran?

X.Z. Montero, Esnaola edo Ziluaga gure militanteen ar- tean baleude zer gertatuko litzatekeen jakitea zaila da. Nire ustez galtzea baino ge- hiago izan da gehiago ez

irabaztea. Onartu beharra dago HBn ere horrelako kontraesanak daudela. Per- tsona jakin batek politika uztea ez dugu egundoko ga- lera bezala ulertu behar, gure jokabidea ez baitugu pertsonengan oinarritu. Ha- la ere, zalantzarik ez dago pertsonak azkenean ezagu- nak izaten direla eta hautes- kunde kanpainetan eraginik badutela. Baina pentsatzen dut askoz ere garrantzitsu- a goa dela gure ildo politikoei eustea, eta ez ustezko boto batzuk gehiago edo gutxia- go baino.

A. Azken inkestek boto igoera nabaria aurri- kusten diote EAJri. Azken urteetan gogor kritikatu duzue EAJren ildo politi- koa; ez dirudi baina be- rritarrek ildo horrekiko bere desadostasuna agertzen dutenik.

X.Z. EAJk guk ez ditugun bitartekoak ditu hauteskun- de kanpainak prestatzeko.

Baina, azken batean, herri baten askapena normalean ez dator botoen bidez, besterik gabe. HBk ekarpen koalitatiboa egiten du zentzu horretan. Euskal eredu nazionala ahultzen ari da EAJk daraman politikagatik. Gainera inkestak erlatibizatu behar dira.

A. Besterik ezean inkestetara jo behar. PSE-EE-ren jaitziera nabarmena aurrikusten dute. Onaindiaren planek ez al du emaitza onik eman?

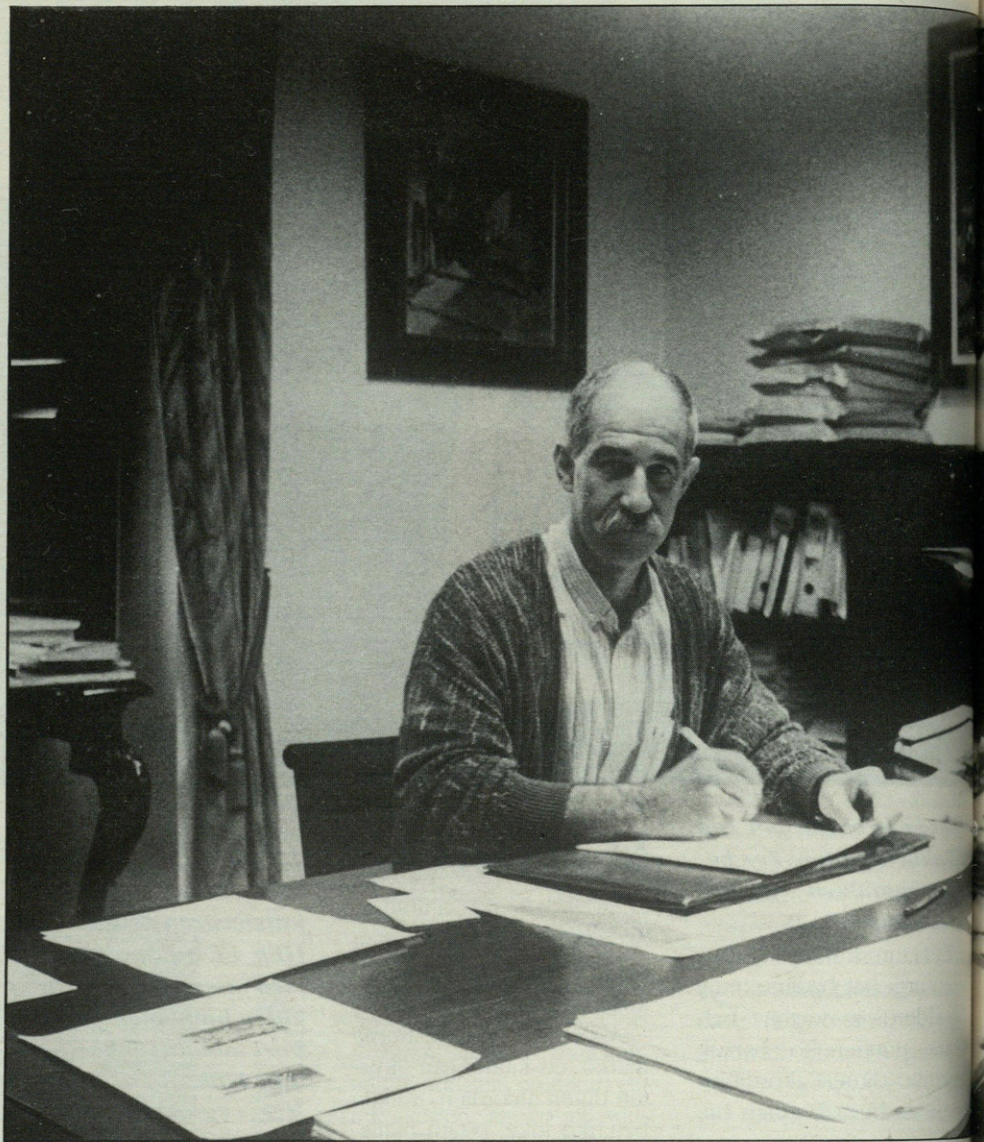
X.Z. EEk orain arte morroi papera jokatu du parte hartu duen leku guztietan eta ziu-rrerik PSOEn barruan ere etorkizun bera du, morroi papera jokatu eta azkenean ezer gabe geratzea.

PSOE euskaldun irudia saltzen ari da, hauteskundeetarako interes garbia duen irudia. PSOEn helburua ez da Euskal Herria euskalduntzea. Tamalgarria da edozein euskaldunek (euskaraz mintzatu eta erabiltzen duenak) bere irudia horrelako jarrera azaldu duen alderdi bati uztea.

A. Zein eragin izan dezake Euskal Herrian IRAren su-etenak?

X.Z. Lehen ondorioa da badagoela zer ikasirik irlandar eta ingelesek eraman duten elkarrikteta prozesutik. Hau ikusita, Estatu espainiarreko politikarien jarrerak, Bellochek esandakoak eta abar, benetan arbuia garriak dira. Politikariak bizi den egoerari irtenbideak bilatu behar dizkio, eta inoiz ezin dira bakoitzak nahi dituen baldintzak ezarri. Oso erraza litzateke gauzak konpontzea norberak nahi litzukeen baldintzetan baleude.

A. Elkarri-k inobilismo salaketa egin dizue. Urteetan zehar zuek nego-

«Bellochek negoziaketaren inguruan esandakoak entzutean Fragak ikurrinaren inguruan esandakoak etorri zitzaizkidan burura. Ez dakit Fragak bere jarrera aldatu duen, baina egun ez da Barne ministro eta ikurrina nonnahi dago. Espero dut negoziaketarekin ere gauza bera gertatuko dela».

ziaketaren aldeko jarrera mantendu duzue, baina zer egiten du eguneroko lanean HBk negoziaketa eman dadin?

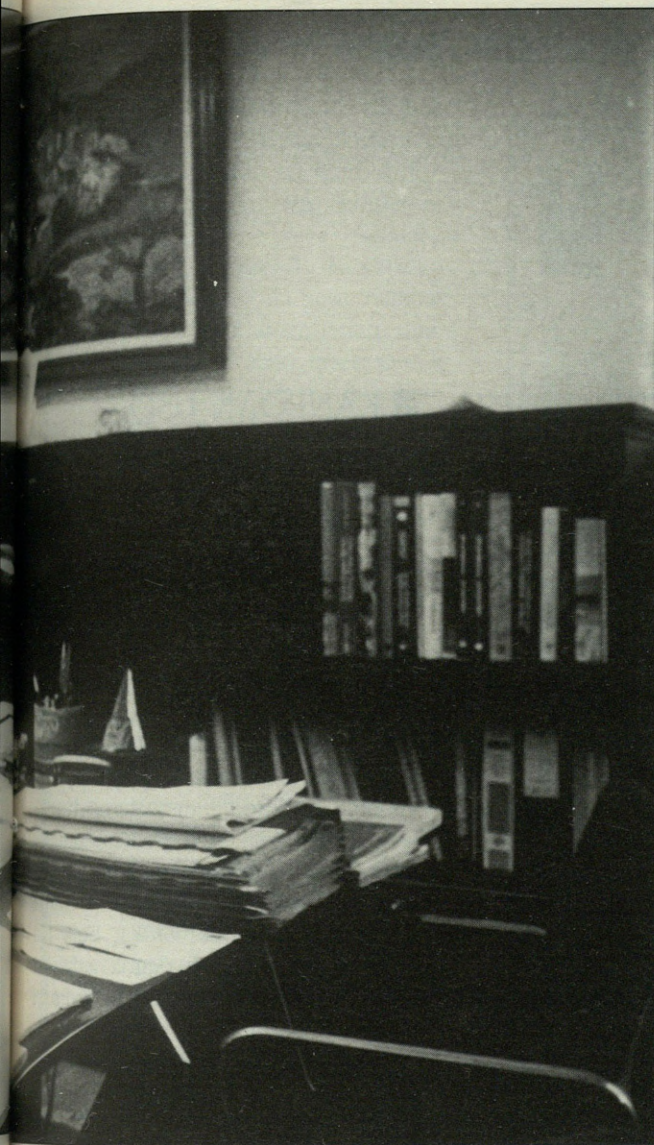
X.Z. HBk ahal duena egiten du, azken batean ez baitago gure esku negoziatzen has-tea. Inobilismoa aipatzen dutenean ez dakit oso ongi zertaz ari diren, norbaitek berea den zerbaite, negoziazioa bezala, urte askotan eskatzea ez dut uste inobi-

lista denik.

A. Ertzaintza izan da guztion abotan uda honetan. Nora irits daiteke Ertzaintza eta ezker abertzalearen arteko barremana?

X.Z. Bide hau irteerarik gabeko bidea da. Ertzaintza ezin du Euskal herrian Goardia Zibilak eta Polizia Nazionalak jokatu duten papera ordezkatu. Zoritxarrez enfrontamendurik izan

«Zoritxarrez enfrontamendurik izan bada, Ertzaintza polizia politikoaren papera jokatzera behartua izan delako da»

bada, gure ustez, Ertzaintza polizia politiko baten papera jokatzera behartua ikusi delako izan da, bereziki EAJren sektore kontserbadoreenaren aldetik.

A. Zein paper jokatu beharko luke Ertzaintzak zure ustez?

X.Z. Ertzaintzak herriaren zerbitzura dagoen polizia-aren papera jokatu behar du. Bide errepresiboa erabili beharrik ez dago, biolentziaren erabilerak biolentziaren sorrera areagotu besterik ez baitu egiten.

Bide bazterrean pankarta batekin egoteagatik jendea

filmatzen duen polizia benetan errepresorea da. Berrez, ekintza biolento bat baino, horrek herritarren borondatea bortxatzen du. Hori, instituzionalki eratua dagoen erakunde batetik etorrira, benetan larria da.

A. Kinielak eginez, nola uste duzu osatuko dela gobernua?

X.Z. Mapa politikoaren aldaketaz ezegonkortasuna etor daiteke. Aukera ona izan daiteke euskal alderdiek elkarrekin zerbait pentsatu eta egiteko.

AITZIBER YARZA

cuva
NOBELA

Gasolaren erakuntzaren
surtzailearen
Gaz-Pais oharrean
dira 105 idazleak zuzendutako

BAKEAN UTZI ARTE

ITXARO BORDA

SUSA industrialdea 1-2 Lasarte ☎ 37 15 45

HISTORIA ETA GERO

■ QUEBEC BURUJABE

JACQUES Parizeauk (Parti Quebecois) iragarria zuen, hauteskunde autonomikoak berak irabaziz gero, independentzian zoko urratsak hartuko zituzkeen eta zortzi bat hilabetera autodeterminazio erreferendum berri bat deituko luke (1980koan, quebecdarrek independentzia atzera bota zuten botoen %60arekin). Ottawa aldean beldurra hezurretaraino sartu zaie zenbitzui eta mehatxu zaparrada handia izan da. Tanke soinu eta guzti. Ea ba edozer helburu modu baketsuan lor litekeen.

■ PUJOLEN BOTEREA

ZALANTZA gutxiarekin esan liteke Jordi Pujol Kataluniako Generalitateko le-

hendakaria Estatu Espainiarreko pertsona garra ntzitsuenetakoa dela. Berez, ez da txantxetako Estatu Espainiarreko erregio aberatseneko buruzagitzan izatea, baina hori baino garrantzitsua da, CIU medio, Espainiako gobernuaren politikan eragiteko erakutsi ohi duen trebetasunean.

Ulergarriak izan litezke, beraz, PPk eta Julio Angitak (IU) bere aurka behin eta berriz botatzen dituztenak. Baina erasook, Pujoli, kaltea baino katalan askoren atxekimendu handiagoa suposatzen diote. Pujol azeri zaharra da eta ederto asko erakutsi ohi du komeni zaionean —normalean, egia esanda, beti— gobernu zentralarekin elkar lane-rako gertu dagoela, baina noizean behin berak ere bere ziztadak ematen dizkiola, azkena esate baterako autonomi estatutoaren erreformatu behar-raren adierazpenez.

■ KANPOAN USO, ETXEAN OTSO

ESTATU BATUEK bapo zaindu duten bere irudia munduan gerta diren negoziazio prozesuen erdian ager dadin. EEBB alde batean dagoenean alde horietakoak demokratak dira eta bestean demokraziaren aurkakoak daude: Estatu Batuak eta Kuba, esate baterako. Clintonek 26.000 sarrera baimen eskatzen die Cubatik atera eta EEBBekin kokatu gura dutenei. 35 urtetako blokeoaren ondoren, negoziazioa horretara mugatu da, sarrera baimenetara. Beste zenbati lekuetan suetenak, jarraitueneko keinuak eta antzerakoak behar izaten dira. EEBBek, ordea, bera lau erregeekin luzatzen du dagoa, galtzeko inongo asmo barik. Dena den, badiuduz blokeo ekonomikoari buruzko negoziazioan zirrikituren bat zabalik badela.

Totala, baina Ipar Irlandako bake prozesua aurrera doa. Dagoeneko John Majorrek utzidio IRaren sueten «iraunkorraren» kontu arriskutsuarekin jolasteari; Albert Reynolds Irlandako Errepublikako lehen ministroak ere bake prozesuarekiko konpromezua hartu bide du —lehenbizi Adamsen bilduz eta ondoren Ipar Irlandaren desmilitarizazioa eskatuz—; EEBBek IRaren tregua ontzat jo dute; eta, nobel soinuak ere entzun dira Adamsen belarri ondoan.

BERDINTASUNAREN LOTSAGABEKERIA

VATIKANOAREN eragina, espero zen bezala, ondo asko nabarmendu da Kairoko Populazioaren III. konferentzian. Hezkuntza sexuala, emakumezkoen hautatzeko eskubideak eta beste hainbat kontzeptu airean geratu dira, eta beste asko errefuxatuak izan dira. Eliza Katolikoaren jokaera historikoa aztertzerakoan, Afrikarrek esate baterako ezin izango dute ahantzi, nola debeka litekeen kondoiaren erabilpena % 60 se-ropositibo den Ruandan.

Gaur egun ere, gogorarazi beharko da Rio de Janeiroko 1992ko ingurugiroaren gailurak Kairokoak beste edo tinta gehiago kontsumitu zuela. Kontzientziazioaren eremuan urrats txiki bat akaso, baina konponbidean ezer gutxi. Kontsumoaren zorabioan bizi diren herrialde aberatsetatik garapen sostengatuaz berba egitea ere iraingarria da miseriaren zorabioan itotzen direnentzat.

Kairoko konferentziako erabakiek inongo erabaki ahalmenik ez badute ere, bertan hartutako erabakiek garrantzi handia dute zenbaitzuentzat bertan ateratakoak zama moral handia eduki dezake eta. Garapenean dauden herrialdeetako kutsadurak munduaren desoreka suposatzen du, eta egia da; ematen ari den populatze erroaldiak ere bai, eta zenbaitetan (hirietan batipat) ere egia da... Baina desoreka handiena txirro eta aberatsen artekoa da. Ea noiz egiten den, beraz, gaiari buruzko lehenbiziko Konferentzia. Zein da giza-kume guztiok eskubideetan berdinak garela dioen lotsagabea?

Mexiko: Oraindik ez

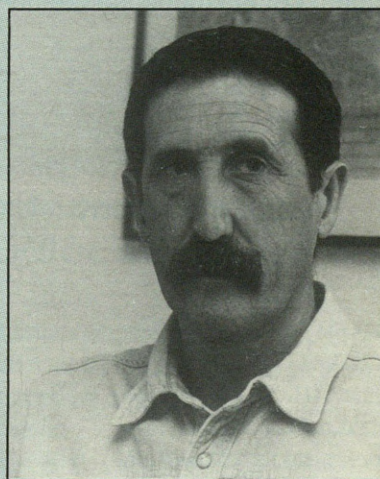
ERNESTO Zedillo, PRIren hautagaia izango da Mexikoko presidente berria. Aldaketa itzala espero zutenen asmoak denbora baterako zapuztuta geratu dira.

Antza denez, besteetan baino arreta handiagoarekin ibili badira ere, ohizko trikimailuak erabili dituzte PRIkoek estatuko botereek ematen dituzten baliabide guztiak erabiliz: batzuei botorik ez ematen utzi (bi milioi omen dira afektatuak), besteek, berriz, bi aldiz emanez; urnetako paperak ere aldatu egin dira zenbait tokitan (esate baterako, Chiapaseko gobernua ostu egin omen diote PRDko hautagaiari); boto pila bat erosi omen dira ere Pronasol eta Procamporen diru ofiziala erabiliz; azkenik, enpresari askoren behiketak zirela medio, kaosa ekonomikoaren mamua toki guztietara zabaldu nahi izan da, betikoen aldeko boto kontserbadorea bermatu nahian. Badirudi horrek eragin izan duela.

GUZTI hori dela eta, Cuauhtemoc Cardenasek, ezkerrearen hautagai nagusiak salatu egin du: «Hauteskundeetan egindako delituek hamar bat milioi bototan dute eragina». EZLNren babespean Aguas Calientesen sortutako Coordinadora Nacional Democraticoak iruzurtzat jo ditu emaitzak eta irailak 4rako 'Duintasunaren aldeko' erresistentzi egun bat ospatzera deitu du.

Dena den, kontutan izanik PRIkoek inoiz baino zailtasun gehiago izan dituztela ohizko fraude zakar eta orokorra antolitzeko; eta PANeko hautagaiak (eskubitar kontserbadoreen partidua) bigarren tokia lortu duela, ene uste apalean, badira bestelako faktoreak ondo aztertu behar direnak: esate baterako, zergatik izan duen hauteslegoan hain eragin handia kaosarekiko bildur horrek, kasoa eta ezkerre biek batera identifikatuz, hain zuzen.

Bestaldetik, ezkerreko sektore askok (zapatista beraien artean) ez dute oso ondo ikusi sitemari egindako zenbati kontsezio (estabilitatea ziurtatuko zuela etabar). Ezkertiar askoren zoritxarrerako izaten da askotan, polarizazioa baretzeko egiten diren ahaleginak, ez baitute lortzen eskubitarren eta jauntxoaren konfidantza (badutelako bere hautagi propioa), eta bai galdu berriz lagun askorena: zanpatuen eta ezkerreko zenbait talderena hain zuzen. Hori gertatu zaio Cardenas? Hori diote batzuk. Hots. Urtarrilaren hasieran Chiapasen sortutako lurrikarak Mexikoko panorama politikoa astindu badu, hauteskundearen emaitza kontuan harturik ez du ematen hainbesterako denik. Horretaz baliatuz, kontrako iritzia ematen ari direnekin (azken finean ez dela ezer aldatu edo oso gutxi aldatu dela) ez nator bat: esperientziak erakutsi digu, gauzak ez direla beti izaten itxuraren arabera. Iritzi hori plazaratu nuen orriotan duela urte bat, eta hortxe nago orain ere. Denborak argituko digu nondik nora dihoan. Aipa dezagun, bukatzeko, EZLako zapatistek, oraindik, ez dutela ahorik iriki.

JOXE IRIARTE 'BIKILA'

Zutikeko kidea

Irailaren 20an bost antifaxisten aurkako epaiketa hasiko da Alemanian

Arrazakeriaren beso luzeak

Ultraeskuintiar bat hiltzeaz salatuak dauden bost kurdu eta turkiarren aurkako epaiketa, talde antifaxista eta etorkinen aurkako kanpaina burutzeko erabilia izaten ari da. Arrazakeriaren eraginaren adierazle, ultraeskuintiarrek egindako erasoei egiten zaion jaramon urriarekin alderatu.

1992KO apirilean Deutschen Liga für Volk und Heimat (Herri eta Nazioarrentzako Liga Alemaniarra) izeneko talde ultraeskuin-

tiarra bilera bat burutzen ari zen Berlingo egoitza batean. Bertan zeudela aurpegia estalirik zuten hainbat pertsona sartu eta Gerhard Kaindl

47 taldeko urteko kidea labankadaz hil eta beste kide bat zauritu zuten.

Erasotzaileak estalirik zeudenez, lekukoek hauen inguruko inolako daturik ezin izan zuten eman, baina, Poliziak berehala egotzi zion ekintza talde turkiar edo kurduren bati.

Ekintza gertatu eta bi hilabetera 50 pertsona atxilotu zituzten, informazioa lortu asmoz, baina ezer lortu ez zuten guztiak aske geratu ziren. Sarekada honetan eta baita gerora egin ziren ba-

tuetan ere Poliziak ordengailuak eta izugarriko material pila eraman zituen, honetarako aitzakia gisa RAFekin zuten harremana aipatuz, hau inolako datuarekin baieztatu ez bada ere.

Irailan epaituak izan diren kideen atxilotetarekin amaitu zen polizi ekintza azaroan hasi zen. Poliziak Erkan Sönmez atxilotu eta honek bere zenbait lagunaren izenak eman zituen.

Sönmez atxilotua izan ondoren, inork ez zuen ikusi, eta geroztik ospitale psi-

Gorrotoaren sua atzeritarren aurka

ATZERRITARRAK kanpora», «Alemania alemanentzat», eta gisa honetako oihu eta esaldiak maiz entzun daitezke Alemanian azken urte hauetan. Populazioaren esparru zabalean sustraitua dagoen pentsamoldea da. Ondorio beldurgarri eta odoltsuez hornitutako amoldea. 1990etik gaurdaino 60tik gora pertsona hil dituzte mota guztietako talde ultraeskuintiar edo neonaziek. Turkiarrak, arabiarak eta oro har Hirugarren mundukoak izan dira aukeratutakoak, Europako ekialdeko herrialdeetatik etorritakoak, ez-

kertiarrak eta eskaleekin batera.

70 talde neonazi inguru daude Alemanian; batez ere, Mendebal Alemanian jaiotakoak, baina batasunarekin Eki Alemania ohiko lurraldean txingurrien gisa barreiatu direnak. Atzeritarren aurkako eraso eta basatikeriak ohizkoak bihurtu dira. «Ahal genuen bitartean, tira, baina orain gehiegi dira». «Baina, ez al dugu nahiko arazo, gainera hauek jasateko?» entzuten den bitartean.

Erasoak heriotzerainokoak dira sarritan, baina ez diren ere kru-

delkeria basatia erakusten dute. Taldeetan atera eta jipoiekin batera, «espalo-i-baginkada» da euren ekintza gustukoenetakoa: harrapatutakoak espalojari horzka egin behar dio, eta orduan buruan zapaldu gogorra ematen zaio hortzak apurtuz.

Baina larriena, hau noraino hel daitekeen. Iazko udal hauteskundeetan errepublikarrek (alderdi ultraeskuindar xenofoboak) botoen %8,7 lortu zuen. Duela bost urte %0,7. Urriko hauteskundeetan ikusi behar.

Alemanian
turkiar eta
kurdu ugari
bizi dira.
Epaiketa
honen bidez
hauek
kriminalizatu
nahi dira,
etorkinak
delituekin
lotu eta hauen
aurkako giroa
sortuz.

kiatriko batean da, egoera nahiko txarrean. Bere senitarteko eta lagunek kezka azaldu dute komisaldegian gertatu zenaren inguruan, baina inork gutxi egin die jaramonik. Sönmezek esandakoen bidez, beste lau kide atxilotu zituzten, honen hitzak frogarri izanez. Geroztik espetxean dira.

Egoera guztiz berezian

ESPEIXEAN bakartuta ere egon dira atxilotuetako batzuk, eta hau Alemanian oso harrigarria da, RAFeko kideak baitira isolamendua jasaten duten bakarrak. Epaiketa ere berezia, segurtasun neurri izugarriez egingo baita, espetxeratu oso arriskutsuak bailiran.

Berezia eskatzen den zigorra ere, bakoitzarentzat 25 urteko espetxe zigorra eskatzen baitu fiskalak. Berezia eraso nazietan parte hartu dutenek jasotzen dituzten zigorrekin alderatuz. Solin-

Berlingo espetxetik dator oihua

IRAILAREN 20an epaituko duten Abidin Eraslan kurduak Berlingo espetxean idatziriko biografia politikotik ateratako zati bat:

«Kurdistanen jaio nintzen, bertan faxisten eskutik jasandako errepresiotik ihesi 1978an Alemaniara ihes egin nuen.

1965etik emigranteak ez dira pertsona bezala ikusiak izan, Alemaniako ekonomia-aren zati bezala baizik. Etorkinek ez zuten eztabaida handirik sortzen, demokrazia ari zirenean soilik aipatzen gintuzten, baina ez zuen horrekin zerikusirik, hala izango balitz berdintasunagatik

borrokatzen ariko bailiran. Baina ezin zuten borrokatu azken batean beraien baitan faxista bat zegoelako.

1980tik aurrera hau agerian geratu zen. Guztiek (estatuak, politikariek, komunikabideek, naziek, herritar xumeek) zuten helbururen bat, eta hori aurrera eraman ahal izateko etsai bat behar zuten; etsaia atzeritarrengan bilatu zuten. Faxismoa arazo larria bilakatzen joan da eta honek sortutako beldurra gairatzeko aukera bakarria antolatu izan da. Gure borroka faxisten aurkakoa izateaz gain, arlo politiko sozial ugari ukitzen ditu.

gen herrian hiru emakume turkiar hil zituztenek 7,5 eta 4 urteko zigorrak jaso zituzten. Nazien erasoei kutsu politiko oro kentzen zaion bitartean antifaxista hauen kasuan zentzu politikoa azpimarratu nahi da etengabe.

Epaiketa honen inguruan, talde antifaxisten aurkako kanpaina zabala eratzen ari

da. Horrela, CDU alderdiak talde antifaxista guztiak legezkanteko bihurtzea nahiko luke, sozialdemokratek batzuk legezkanteko uztea proposatzen duten bitartean. PDSk (Eki Alemaniako komunista ohiak), berriz, talde hauei lagundu eta egur handia jaso du horregatik.

Baina, epaiketaren bidez

faxisten aurkako taldeak erasotzeaz gain, etorkinen aurka ere makina bat azalpen entzun dira azken al-dian. Tartean, etorkinen inguruko legea aldatzeko nahia ere ageri da.

XABIER LETONA

AITZIBER YARZA

Ikusentzutekoen trinkotzea

Euskal Herrian, ikusentzutekoen sektorean nagusiki zinema batetik eta bestetik telebista egon izan da (batez ere ETB), biak kulturari lotuak. Ikusentzutekoen gainerako osagaiak adar industrialeko atal gisa ikusi dira. Baina azken urteetan, alor honetan aldaketa ugari ezagutzen ari dira eta garapen teknologiko dela eta datozen urteetan aldaketa handiagoak ezagutuko ditu.

EKONOMIKOKI aztertu ez-kero, ez du zama handirik baina dena den ez da oharkabean iragateko modukoa ere. Hego Euskal Herrian,

1990ean ikusentzutekoaren ekoizpena 17.048 milioi pezetakoa izan zen, eragindako balio erantsia 9.578 milioikoa (710 milioi bat li-

bera) eta ia 3.000 lanpostu sortu zituen.

Kontsumoari dagokionez, herritarrek urte berean 5.093 milioi pezeta gastatu zituzten. Zine eta bideo ekoizpenaren banaketa eta agerpenaren balio erantsia 2.580 pezetakoa izan zen. Sortutako enplegua, ostera, 1.288 lanpostutakoa izan da. Inbertsioari begira, 11.955 milioi pezeta sartu ziren sektorean eta honek eragindako balio erantsia 6.998 milioi pezetakoa izan zen. Hala-ber, inbertsio honen ondorioz 1.657 lanpostu sortu ziren.

Azken bizpahiru urteetan zine ekoizpenak behera egin badu ere, zinearen komertzializazioak goraka egin du. Horrela, 1992an zine aretoetako sarrerak 3.228 milioi pezetaraino iritsi ziren eta bideoena 3.000 milioiraino. Dena den, bideo Klubak gutxitu egin dira eta hor lanpostuen % 20 gutxi gora behera galdu egin da; honen azalpena liburu denda, kiosko eta almatzen handietan bideo salmentak ugaritu egin direla.

Ikusentzutekoen barruan dena den, ikuspuntu berri bat antzeman liteke, zerbait aldatzen ari da. Patxi Azpilaga EHUKo irakaslearen ustez, *«gauza berriak sortzen ari dira eta osagai desberdinen arteko elkarre- ragite handiagoa ematen ari da piskanaka; dena den, egituratzen ari den esparru bat da eta enpresa txiki asko desagertu gingo da. Zineak ere, subentzio publiko berrak ezingo badu funtzionatu erraztasun handiagoak izango ditu».*

Juanba Berasategi, Euskal Zine Ekoizleen Elkartearen lehendakariak geroa ilun ikusten du. *«Ekoizpenaren oihizko diru iturriak —zine aretoa, telebista eta laguntza ofizialak— gero eta murriztagoak dira. Jendea badoa zinera, baina zein filmetara? Horrez gain, gaur egun arte zinea kulturaren menpe bakarrik egon da eta ordua da industriak ere eskua sar dezan, produktua industrialera bada eta».*

XABIER LETONA

Euskal zinemari etorkizun beltza ageri zaio.

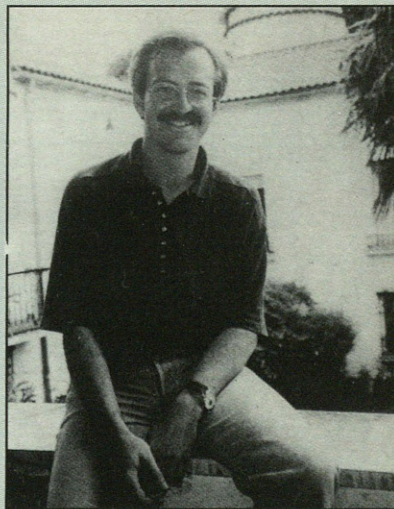
Lehia barrenetik

MUNDUKO Ekonomi Foroaren eskutik mundu-lehiakortasunari buruzko 1994ko txostena argitaratu zen iragan astean. Bertan, herrialdeen ekonomi lehiakortasuna neurtzeko irizpideak zortzi adierazle desberdinen arabera isladatzen dira. Horien arteko faktore bat "giza baliabideak" dira eta honen barnean alokairu eta soldataren eragina aurrikusten bada ere, berauek ez dira kapitulu honetako eragile bakarrak ezta nagusiak ere. Beraz, munduko ekonomi erakunde esanguratsuekiko loturadun Foroak inplizituki onartzen ari dena zera dugu, lan-kostuen egiturak herrialdearen konkurrentzi gaitasunean duen eragina erlatiboa dela, oso. Herrialdearen eremutik maila mikroekonomikorako jauzia egitean, ekonomi globalaren errealtatea medio, aipatu balorazioak bere horretan dirau.

Bestalde, enpresen lehiakortasuna eta alokairu-kostuen murrizketen arteko parekatzea egungo politika neoliberal hegemonikoen lehen axioma dugu. Honela, alokairuaren doikuntzaz gain

lehiarako beste aldagai alderatuak izan dira berati. Lehenik, prezio erlatiboan eragin zuzena ez duten aldagaiak (kalitatea, marka, zerbitzuak, banaketa-sareak, e.a.) konkurrentziarako ezin bestekoak dira. Bigarrenik, produktuen prezio erlatiboa inportantea da merkatu lehiarako, monopoliorik ezean noski. Baina, kasu honetan alokairu eta soldatak ezezik bada beste faktore sorta mardula prezioa ezartzeko garaian zerikusi zuzena dutenak, makroekonomikoak batzuk (ekonomi erregulazioa, ekonomi politikak, e.a.) eta mikroekonomikoak bestea (inputen kostuak, kapital faktorearen kostuak, lanaren antolaketa eta kualifikazioa, teknologi egitura, kudeaketa, e.a.).

Errealitateari so eginez, 1977 urtetik hona, salbuespenak salbuespen, alokairu errealek behera egin dute eten-gabe Hego Euskal Herrian. Bestetik, gure alokairu errealek EBeko enbataz-bestetik urrun darraite egun. Halaber, EBko desregulaketa eta malgutasun politika gogorrenetariok ezagutu os-

Mikel Zurbano Irizar
EHUko irakaslea

tean Estatu mailako lan-merkatuan lan-kostuak jaitsiera orokorrak jasaten ari dira. Nola ulertu bada, konkurrentziarako hemengo enpresen gaitasun eskasa eta Munduko Ekonomi foroak Espaiar Estatuari izendatutako 25. lekuaren apaltasuna doktrina liberalen errezeta amarrutsuari erreparatuz gero?

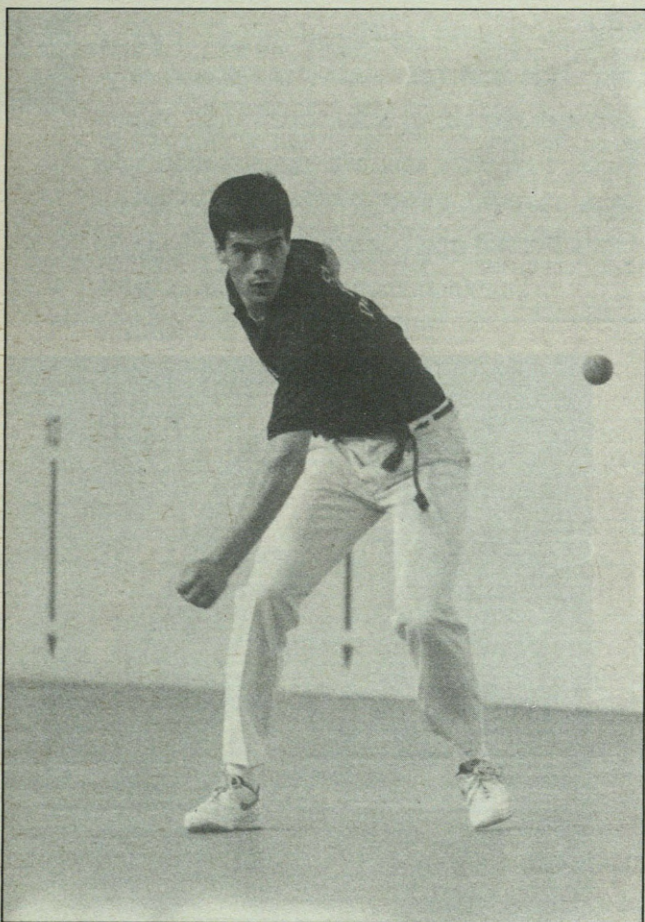
■ Farmazia eta dendak haur jakien gerran

Antza ez da esparrurik jaiotzen gorakada edo beherakadak ikutzen ez duenik, baina esnearenean gutxiago. Gaztetxoenen kopuru murrizteak, esate batera, larri-larri jarri ditu, hauen elikaduraren zati batez arduratzen diren enpresak. Eskerrak pediatriei, hauek papila eta antzerako produktuen kontsumoa urte gehiagotarako gomendioa luzatu ez balute, enpresa hauek egoera kaskarrean izango lirateke eta. Alabaina, salmentara ateratzean ere haurtzaroko jakiek burukomin franko sortzen ari dira kontsumo enpresa eta denda, eta farmazien artean. Gakoa, umea hasteko esne bereziaren salmenta, enpresa hauek ekoizten dutenaren erdia da eta. Orain arte saltzen da, baina almazen handietan haurrendako elikadura potetxoaren salmentak duen arrakasta ikusirik, elikadura dendek gogor ari dira presionatzen mota honetako esnea ere kontsumo gune haundi hauetan sal ahal izan dadin. Bitartean parafarmaziak ere sortzen ari dira, hots, seguritate sozialak lagundu bako botiken salmentan diharduten dendak.

Ikusmin handia sortu du irailaren 15ean hasiko den Munduko Pilota Txapelketak

ORAINDIK ERE, EUSKAL PILOTA SELEKZIORIK GABE

Kubako jokaturako aurreko Munduko Txapelketan izandako esperientziaren ondotik, Patxi Eugik ere oso positibotzat joko luke euskal selekzioaren sorrera gertatuko balitz. (Argazkia: Edurne Koch).

Munduko 12. Pilota Txapelketa datorren irailaren 15etik 25era bitarte jokatu da Donibane Lohizunen. Inoiz baino partehartze handiagoz, oraingoan ere euskal selekziorik gabe aritu beharko dute Euskal Herriko pilotariek. Elkarrizketatutako guztiek 13.ean jarri digute esperantza.

EUSKAL pilotak aurtengo Munduko Txapelketan ere ezin eduki dezake euskal selekzioaren partehartze ofizialik. Horixe errealitatea, eta baita nahigabea ere, elkarrizketatu ditugun pilota munduaren inguruko guztien aldetik jaso duguna. Guztiek euskal selekzio baten sorrera ondo hartuko balute ere, oraindik horretarako bideak zelaitu ez direnez, hortxe jarraitzen du ezinak.

Hitz hutsetatik baino harago jotzeko prest daudenek, kultur inguruko jende ugari ere bildu berri da manifestu baten inguruan eta eskubide horren alde egiteko prest azaldu. Kultur Gi-

zakera plataformak irizki publikoari iritsi berri dionez, «euskal pilota Euskal Herriko kultur nortasunaren ezaugarri berezi eta nabarmenetakoa izanik, Euskal Herriari ere Munduko Txapelketan bere ordezkari izateko zor zaio».

Adostasun ugari

MANIFESTU honekiko adostasuna, dagoeneko, kultur eta kirol munduko 100 lagun inguruk eman du. besteak beste, Andoni Egazteña, Bernardo Atxaga, Jorge Oteiza, Antxon Lafont, Iratxe Alkiza, Joan Mari Irigoien, edota Txomin Artola, bakar batzuk aipatzearren. Hainbat ekintza ere burutuko di-

tuzte honen aldarrikapenerako eta horien artean, datorren irailaren 17an, Donibane Lohizunen, Euskal Kultura eta Folkloreko pertsonalitate desberdinak bilduz, jaialdi handi bat antolatuko dute.

Izan ere, euskal selekzioaren sorrera ongi ikusiko luke pilota munduko jende ugari. Kirolarien aldetik, esate baterako, denak ideia horren aldeko hitzak jaso ditugu. Lapurtarrak diren Armand Jaunarena munduko txapeldun ohia nola egungo txapelketan Frantziako pala motzeko entrenatzailearen ustez,

«positiboa izango litzateke guztiz euskal selekzioa sortuko balitz, eta modu horretara, Iparralde eta Hegoaldeko pilotarien artean ere ezagutza handiagoa ere izango litzateke».

Nafarek euskal selekzioan ohore handiz parte hartuko lukete. Patxi Eugi ere zentzu berean azaldu zaigu, eta bere ustez hori gauzatzea kirolarien esku ez dagoela uste badu ere, *«horrelakorik gertatuko balitz benetan gogo handiz parte hartuko genuke bertan».* Julian Retegik ere antzeko hitzak luzatu dizkigu, eta gaia gertutik ez duela jarraitu aitortu badigu ere, *«gauza ederra izango litzateke euskal selekzioa noizbait sortuko balitz»*, adierazi du.

Arazoa gertuagotik, berriaz, Euskadiko Federaziotik ikusten dute. Kuban orain dela lau urte izan ziren azkeneko Munduko Txapelketatik arazoaren konponbidea egoera berdin-

tsuan dagoela aitortuagatik ere, aurtengoan Ipar Euskal Herrian Munduko Txapelketa izateak akuilu handia adierazi diela gaineratu digute. Kiko Caballero Euskadiko Federazioaren lehendakariaren ustez, *«bai kultur legitimitate aldetik, eta baita ikuspuntu juridi-*

kotik ere, ezin zaio Euskal Herriari pilota selekzioa sortzeko eskubidea ukatu. Baina egin behar dena da horretarako bitartekoak jarri, eta nagusiki borondate kontua da, European ere beste kiroletan gertatzen den antzera».

Aurreko ideari lotuz, go-

Kuban Euskadiko pilota selekzioaren egitasmoak izandako arrakasta ere errepikatua ikusi nahi lukete aurrerantzean Munduko Txapelketako datozen edizioetan, Euskadiko Pilota Federazioko kideek.

Espainia, Frantzia eta Kuba, indartsuenak

MUNDUKO 12. Pilota Txapelketa hastear, bere sorreratik partehartze handiena izango da aurtengo txapelketan. Denera 112 talde eta 238 partidu izango dira, eta Kuban orain dela lau urte jokatutako azken txapelketan 14 herrik baino ez parte hartu bazuten, aurtengo txapelketan 17 herriatik etorritako partaideak izango dira.

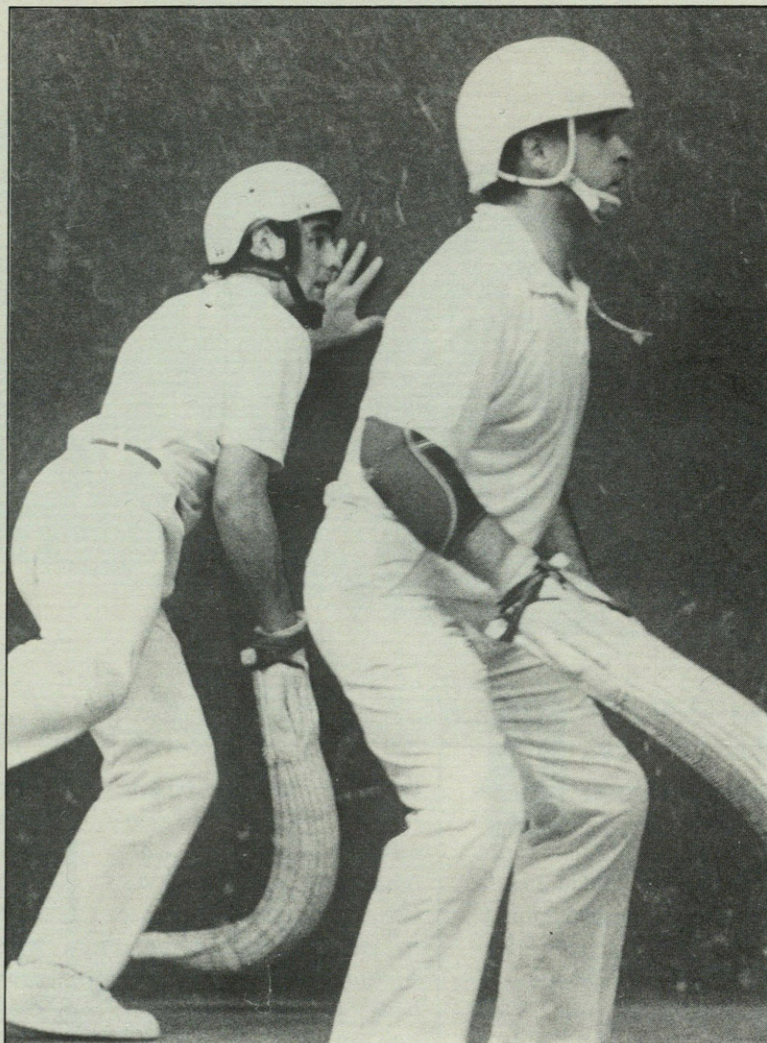
Irailaren 15etik 25era

bitarte izango diren partidu guztiak, Senpere, Hendaia, Azkain eta Donibane Lohizunen jokatuko dira. Hala ere, zenbait arazo direla eta, Bidarteko frontoian eta Donibaneko trinketeen ere jokatuko dira irailaren 17 eta 18an.

Txapelketara aurkeztutako 14 herrietako selekzioen artean, hiru baino ez dira izango txapelketa hauetan jokatuko diren 14 jokoetan: Frantzia, Espai-

nia eta Kuba. Mexikok 13 jokatzen parte hartuko du, xarea baztertuz, eta Argentinak ere frontoiko esku huska eta zestapuntan ezik beste joko guztietan parte hartuko du. Bestalde, txapelketaren sistema aldatu dute, herri bakoitzeko taldea bitan banatuz, eta A multzoan talde onenak bilduko direnez, hasieratik, partidu ederrak ikusteko aukera izango da.

Hiru herrik
baino ez dute
parte hartuko
Munduko Pilota
Txapelketan
izango diren 14
jokoetan:
Frantzia,
Espainia eta
Kuba. (Argazkia:
Carlos
Villagran).

goratu ere egin behar da Munduko Txapelketa honetan Espainiako selekzioan jokalarien erdia Euskadiko Federazioko partaide direla. -Euskal Autonomi Elkartean kokatua- eta ia beste erdia Nafarroako Federazioko partaide. Honek ere euskal partaideen indarra erakutsiko luke.

Harreman ofizialak

HONEKIN batera, Jose Mari Artola Euskadiko Federazioaren idazkari orokorraren aburuz, «bide instituzionaletik dagoeneko saiatu ginen, eta Eusko Legebiltzarrean ere aurkeztu zuten honen aldeko mozioa. Baina ez zuen fruiturik eman, eta euskal selekzioaren sorrera bigarren maila batean jarri behar da». Honen harrian lehenetasuna jarri du. «Lehenengo maila batean euskal federazioari Nazioarteko Federazioan eskubide osoz parte hartzeko eskubidea bermatu behar zaio. Ez dugu inolako harreman ofizialik. Gai hau

Jose txo Lizartza: «Jabetasun kulturalaren aldetik jo beharko litzateke, European beste kiroletan egin den bezala»

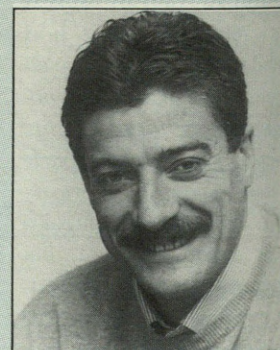
ARGIA. Non ikusten duzu gaur egun euskal selekzioa ez sortzeko oztopo nagusia?

JOSETXO LIZARTZA. Arrazoi politikoak izan daitezkeela pentsatzen dut. Hala ere, ez ditut ongi ulertzen. Euskal Herriko Federazioa sortu zenean Eusko Jaurlaritzaren onepenez izan zela ematen zuen. Nire ustez, gaur

egun, erreibindikazioa egiterakoan jabetasun kulturalaren aldetik jo beharko litzateke, kultur ikuspegitik, European ere beste kiroletan egin den bezala. Eta horretan ere, gerora Eusko Jaurlaritzak bilatu beharko luke hori gauzatzeko bidea, euskal federazioa Nazioarte mailako Federazioan ongi errekonozitua egon dadin.

A. Begi onez ikusiko zenuke euskal selekzioaren sorrera?

J.L. Noski, nola ez dut ongi ikusiko euskalduna naizenez gure ordezkaritza bat izatea! Nik uste euskal federazioarentzat izango litzatekeela helbururik nagusia, eta bere inguruan dabilzan pilotari guztientzat noski. Oso deigarria izango litzateke lau urtez

behin euskal selekzioan parte hartu ahal izatea munduko txapelketan. Bai euskal pilotari bai euskaldun guztiontzat ere ederra izango litzateke.

bideratuko balitz, euskal selekzioaren sorrera berez etorriko litzateke». Zentzu honetan, datorren irailak 24an Nazioarteko Federazioan izango diren hauteskondeei begira daude Euskadiko Federazioko kideak. Kargu berriek gai honekiko hartuko luketen jarrerak

erabat baldintzatu bailitzake aurrerantzean izan litezkeen gertaerak.

Dagoeneko hainbat kiderekin harremanak izan dituzte, eta konfiantza handia dute datozen hauteskundeen ondoren euskal selekzioaren gaia konponbidean geratuko dela. Jose

Mari Artolak adierazi digunez, «lege aldeko oztoporik ez dago, estatutuak berraztertu eta zerbaiten trazarik balego egokitu behariko lirateke. Horregatik, Nazioarteko Federazioan geratuko denaz oso ardurata gaude, eta bide instituzionaletik jaso geneza-

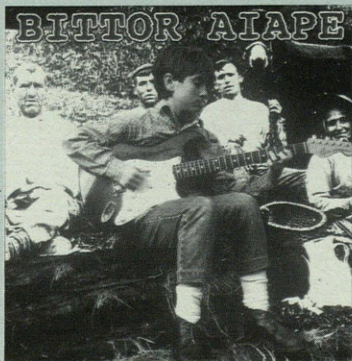
keen laguntza jakiteko irrikitana». Aurtengo edizioan, beraz, euskal selekziorik ez, baina hurrengorako denon ametsa betetzeko bideak gero eta hurbilago daudela dirudi.

PATXI SARRIEGI

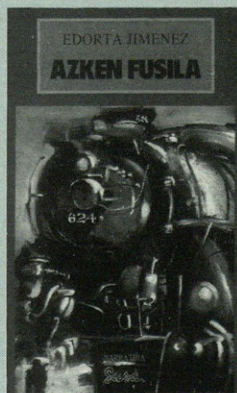

EGIN ZAITEZ ORAIN HARPIDEDUN EZ GALDU AUKERA HAU!

Orain harpidedun eginez gero Edorta Jimenezen nobela berria ala Bittor Aieperen lehen Konpaktoa eskura dezakezu.

Zeuk aukeratu
gustokoa
duzuna,
dagokion
laukian
X bat jarriaz.

BITTOR AIEPEren
LEHEN KONPAKTOA

"AZKEN FUSILA"
EDORTA JIMENEZ

KIOSKOAN

BAINO

%20 MERKEAGO

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____

1. DEITURA _____

2. DEITURA _____

HELBIDE _____

TFNOA _____

HERRIA _____

KOD POSTALA _____

HERRIALDEA _____

BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____

SUKURTS. HELBIDEA _____

SUKURTS. ZKA. _____

KONTUAREN ZENBAKIA _____

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

10.900 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 10.900 pzta

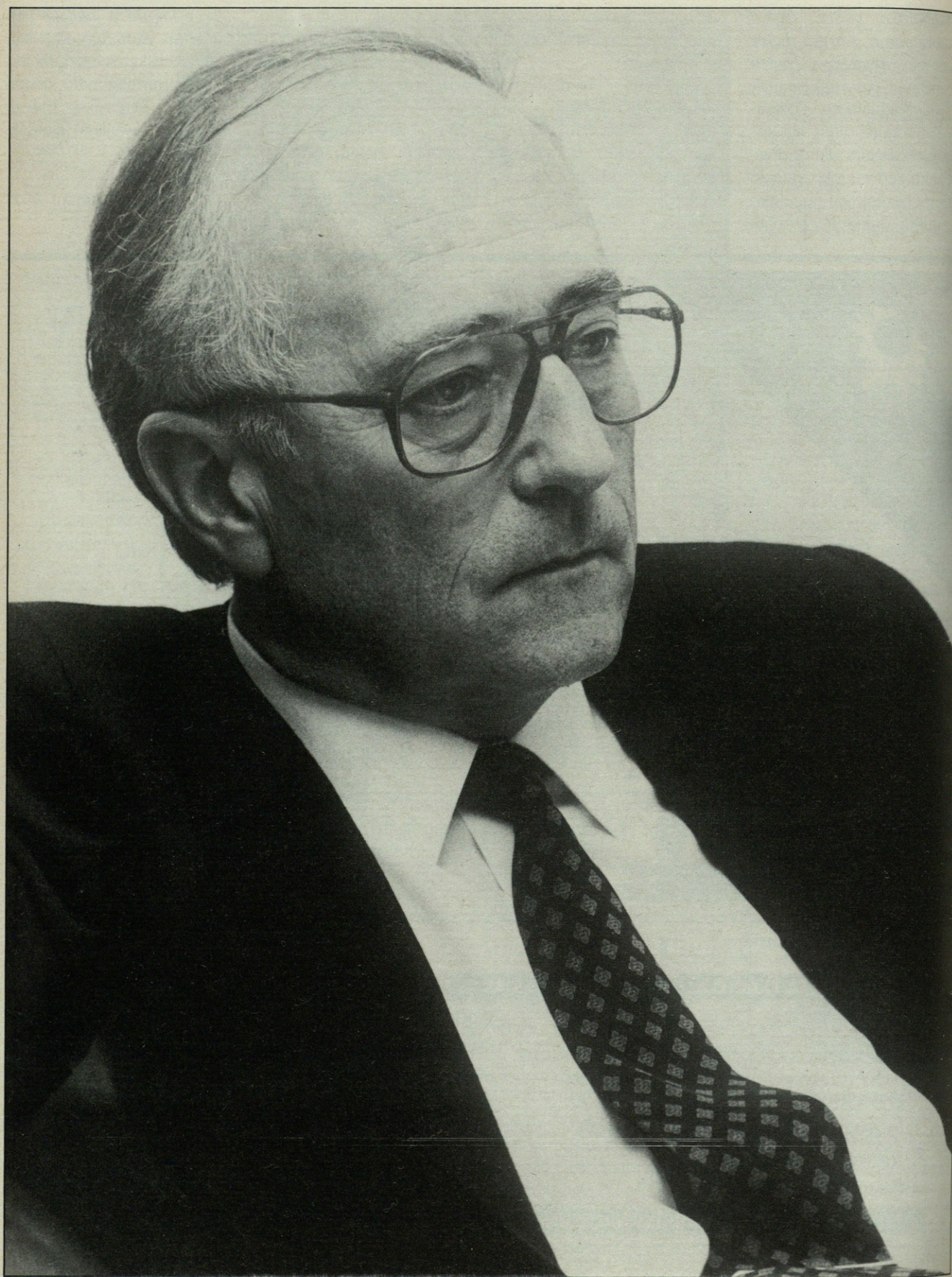
Beste Atzerriak

14.250 pzta

Airez 22.500 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

«Deustuko Unibertsitatean ez dago borroka politikorik»

Azken zortzi urteak eman ditu Jesusen Lagundiko kide

honek Deustuko Unibertsitateko errektore lanean. Ikasturte hasieran harrapatu dugu, azterketa garaian, unibertsitateak 'zintzilik' dituen ikasgaiez hitz egiteko. Deustuaren zeregina, euskararen presentzia, Jesusen Lagundia eta beste hainbat gaiz solastu gara.

ARGIA. *Euskal Herriko unibertsitate publikoetako zeri begira diezaioke inbidiaz Deustuko Unibertsitateak?*

J.M. EGILUZ. Mintegi desberdinetan dauden irakasle on eta koalifikatuak; baina, zehazki, unibertsitate publikoek duten 'lasaitasun ekonomikoa' da inbidiarik gehien sortzen diguna. Ez da

txikia unibertsitate publikoek jasotzen duten dirulaguntza, eta honek gure ikasleengan eragiten du.

A. Deustuko Unibertsitateatik gaur egungo buruzagi asko pasatu dira. Oraindik ere bada egungo eta etorkizuneko buruzagitzaren bezitzaile?

J.M.E. Bai eta ez. Hots, logikoa da unibertsitateatik pasatu den jendea izatea maila ekonomikoan, politikoan, kulturean eta sozialean buruzagitza horre-

tako partaide, goi mailako ikasketak burutu ez dituenak baino aukera gehiago dituelako. Deustuko Unibertsitatea izan dugu euskal gizartean erroturik zegoen bakarrenetakoa. Eta horren ondorioz, unibertsitate honetatik pasatu den jendeak buruzagitza horretan sartzeko aukera handiagoak izan ditu. Errelitate horri jarraipena emango diogu Deustutik eta EHUtik ere, baina honek ez du esan nahi Deustua lobby bat denik.

«Deustuko Unibertsitatea ikasleek ordaintzen duten diruari esker bizi da, eta zerbitzu bat eskaintzen dugun heinean baliabide ekonomikoak neurtu behar ditugu. Ezin dugu bosteko batentzat euskarazko ikasgai bat mantendu ondoko ikasgelan 60 daudenean».

«Gizartearen motorea izan behar du unibertsitateak».

A. Hala ere, Deustuko Unibertsitateak badu elitista ospea.

J.M.E. Izan du, baina ez dut uste gaur egun hala denik. Lehen aipatu dudana-

gatik, beste garai batzuetan biztanleen % 2k soilik zuelako unibertsitatera joateko aukera, eta hauexek ziren gizartean botere gehien zu-

tenak. Deustuan ibili ziren unibertsitate bakarra zelako. Gaur egun ez da horrela gertatzen.

Gure ikasleen jatorri sozialari buruzko inkesten arabera, gaur egun Deustuan dauden pertsonen ezaugarriak eta unibertsitate publikotik pasatzen direnak antzekoak dira.

Elitea zer den jakiteko adibide bat erabiltzen dut askotan. Hau da, pertsona multzo bat hartu, hezi eta elite bihurtzeko asmoa baldin badago, berdin da pertsona multzo hori txiroena izatea, heziketa prozesuaren emaitza eliteak 'produzitzea' bada. Helburu hori ez dago Deustuko Unibertsitatearen xedeen artean. Aldiz, gure plangintzek diotenaren arabera, besteekiko zerbitzu eta elkartzunezko jarrera izatea da Deustuaren helburua, Jesusen Lagundiaren irizpideak hala diotelako.

NORTASUN

AGIRIA

1939ko apirilaren 23an jaio zen Bilbon ● Txikitandik Jesusen Lagundiko eskolan aritutakoa, 1957an erakunde honetako partaide egin zen ● Ikasketak desberdinak burutu ditu: Madrilgo Unibertsitatean Filosofia y Letraseko doktoradutza du, Alemaniako Munchengo unibertsitatean

Filosofia ikasketak burutu zituen eta Bogotan Hezkuntza ikasketak egiten aritu zen ● 1972an Bogota utzi eta Deustuko irakasle egin zen ● Deustuko Pedagogia Fakultateko Politika eta Legeriako katedraduna da ● Errektore lanetan hasi baino lehen Deustuko Goi Mailako Eskolako zuzendaria izan zen ● 1986an Deustuko errektore izendatu zuten, eta ordudanik bitan berritu du ardura

Deustua ez da elitista, ez jatorrian ez helburuetan.

A. Deustuko Unibertsitatean dauden ikasketetatik soilik ikasgaien % 4,5 irakasten dira euskaraz. Euskaldunek ez dute Deustuan ikasterik?

J.M.E. Ez dugu ahanzi behar Deustuak duela asko Euskal Filologiako ikasketak hasi zituela, Francoren garaian; Eusko Ikaskuntza sortu zuela; fonetika laborategia dugu; Arkeologia Eskolan mintegi berezia dago Euskal Historia lantzen duena; euskal irakasleoa eta euskaltegi indartsua ditugu; hainbat hitzaldi, ikerketa eta abar egiten ditugu... Lan hauek oso sakonak, serioak eta ordu eta borroka asko eskatu dituztenak dira. Alegia, ezin dugu euskarren gaia Deustuak dituen euskarazko ikasgaietara laburtu.

Hala ere, Deustuko oinarri ideologikoaren ikuspuntutik zera esango nuke: argi dago egokiena dela euskara denon hizkuntza izatea, baina horraino heltzeko ahozko hizkuntza landu, bizi eta aberatsa behar dugu. Zientifikoki eta gure gizartearen garapenaren ondorioz, euskara ez da izan hizkuntza kultua. Eta hau da unibertsitatearen papera: euskararen formazioa eta garapena bultzatu behar dugu, euskara tresna baliagarria izan dadin. Beraz, gure helburua ez da euskararen erabilera bultzatzea

baizik eta honen aberasgarritasuna eta garapena bultzatzea. Hizkuntza bat ez da unibertsitatean ikasten, lehendik ikasi behar dugu; eta ez da unibertsitatearen helburua euskara irakastea.

Beste gauza bat izan behar dugu kontuan. Deustua

bere ikasleek ordaintzen duten diruari esker bizi da, eta zentzu horretan oreka mantendu behar dugu diru kontuetan. Edozein zerbitzu emateko gure baliabide ekonomikoei begiratu, eta aztertu behar ditugu. Eta ezin dugu euskaraz irakatsi edozein modutara, hau da, kalitate akademiko bat mantendu behar dugu.

Une honetan, Bizkaian UBI ikasten ari direnen artean % 14k soilik euskaraz ikasten dute. Unibertsitatean egindako inkesten arabera, hori da euskaraz

«Justizia eta elkartasuna Jesusen Lagundiaren oinarriak dira. Atzerrian ari diren kide askok borroka desberdinetan parte hartzen dute, baina oso kontuan izan behar da zein herritan eta zein borrokatan ari diren. Eredu guztiak ez baitira alderagarriak».

“ Zientifikoki eta gure gizartearen garapenaren ondorioz, euskara ez da hizkuntza kultua izan; unibertsitateari dagokio hizkuntzaren garapena bultzatzea baina ez erabilera hedatzea”

«Elitea zer den jakiteko adibide bat erabiltzen dut askotan. Hau da, pertsona multzo bat hartu, hezi eta elite bihurtzeko asmoa baldin badago, berdin da pertsona multzo hori txiroena izatea, heziketa prozesuaren emaitza eliteak 'produzitzea' baldin bada».

ikastea nahiko luketenen kopurua. Kopuru horren arabera, eta handitzen den heinean, guk ere ikasgaien kopurua handituko dugu. Guk ezin dugu bosteko bantentzat klase bat mantendu ondoko ikasgelan ikasgai berarekin 60 ari diren bitartean. Hori ezin da defenditu, beste ikasleentzat mingarria gerta daitekeelako.

A. Ikuspegi borretatik, Deustuko Unibertsitatea euskal gizartearen ispilu da?

J.M.E. Ez nuke ezetz esango. Hala ere, unibertsitatea ez da soilik gizarte baten isla, motorea ere bada.

A. Jesusen Lagundian jarrera desberdinak daude euskara, abertzaletasuna eta Euskal Herriaren ikuspegiaz hitz egiteko orduan.

J.M.E. Jesusen Lagundiak duen abantaila handia horixe da, bertan ari garenok erabakiak hartzeko eta pentsamolde desberdinak izateko askatasun handia dugula.

A. Batzuen iritziz, Deustuko Unibertsitateak errektore euskalduna behar du.

J.M.E. Ongi deritzot horri. Batzuen iritzia da eta errespeta merezi du, baina argi dago ni hemen nagoela instituzio horretako gehienek hala nahi dutelako eta lehentasun batzuen alde egiten dutelako. Beraz, ondo dago iritzi desberdina izatea eta publikoki hala adieraztea, beti ere gehiengoak hartu duen erabakia errespetatzen den bitartean.

Deustuko Unibertsitatean

hori lorpen handia izan da, bertan aritzen garenok iritzi desberdinekoak baikara. Hala ere, Deustuko Unibertsitatean ez dago borroka politikorik, eta hori eskerzakeoa da.

A. Atzerrian dauden batzuen kide askok borroka desberdinetan parte hartu dute. Zein da zure iritzia Askapenaren Teologiari buruz?

J.M.E. Justizia eta elkartzuna Jesusen Lagundiaren oinarriak dira. Hala ere, kontuan izan behar da zein herritan eta zein borrokatan ari diren. Eredu guztiak ez baitira alderagarriak. Askapenaren Teologia ondo dago, non eta nola ulertzen den arabera.

MYRIAM GARTZIA

BIDASOA, EUSKARAREN AMUA

■ DOSIER HONETAN:

JAKIN ETA ERABILI EZ DOAZ BATERA.

Euskararen osasunaz hainbat bortziritarren aburuak. (28-32 orr.)

EZ DA ASPALDIKO BERA. Bera herriari buruz hamaika datu eta bitxikeri. (33-35 orr.)

BIDASOA, PRINTZE URDINAREN HELMUGA. Izokina, arrain urri bezain preziatua (36-37 orr.)

PROIEKTUZ BETERIKO SOA. Nafarroako ikastolak geroari begira. (38-39 orr.)

JOSE LUIS SUKIA IKASTOLEN MUGIMENDUAREN BERRANTOLAKETAZ. «Aurtengo helburua barne antolaketa sendotzea da». (40-42 orr.)

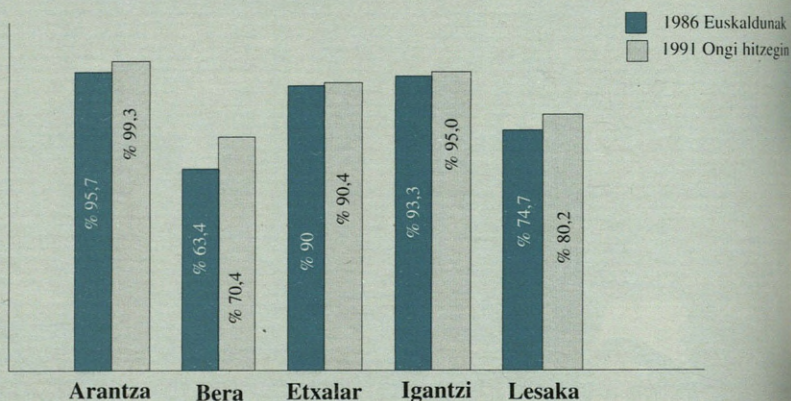
EUSKARAREN EZAGUPENA

	HITZEGIN	ULERTU	IRAKURRI	IDATZI
Arantza	714 (% 99,3)	716 (% 99,5)	688 (% 95,6)	685 (% 95,2)
Bera	2.399 (% 70,4)	2.494 (% 73,2)	2.031 (% 59,6)	1.963 (% 57,6)
Etxalar	746 (% 90,4)	759 (% 92,0)	568 (% 68,8)	533 (% 64,6)
Igantzi	539 (% 95,8)	542 (% 95,5)	148 (% 26,1)	52 (% 9,1)
Lesaka	2.090 (% 80,2)	2.201 (% 84,5)	941 (% 36,1)	601 (% 23,0)
BORTZIRIAK	% 79,9	% 82,6	% 53,9	% 47,2

1991ko ERROLDAKO DATUAK

BORTZIRIAK	8.118
Arantza	719
Bera	3.404
Etxalar	825
Igantzi	567
Lesaka	2.603

1986 eta 1991ko ERROLDAKO DATUEN KONPARAKETA

ITURRIA:

BORTZIRIETAKO
EUSKARA MANKOMUNIDADEA

EKAITZA OSTATYA "PUY"

- KAXUELITAK
- PINTXOAK
- BOKATAK ETA ABAR

Girorik ederrena !!

Altzate, 20 31780 BERA (Nafarroa) Tel.: 948 - 63 13 21

JAKIN ETA ERABILI EZ DOAZ BATERA

Bortzirietako Euskal Mankomunidadeak 1.991n bildu zituen datuen arabera, batez beste, biztanleen % 87k ondo hitz egiten du euskaraz. Bortzirietako hainbat pertsonaia ezagun bildu, eta euskararen osasuna bost herrietan eta erabilera arlo ezberdinetan aztertu ditugu beren laguntzaz.

ARGIA. *Bortzirietako biztanle gehientsuenek euskaraz ondo hitz egiten dute. Jendeak nondik nora erabiltzen du euskara kalean, aisialdian?*

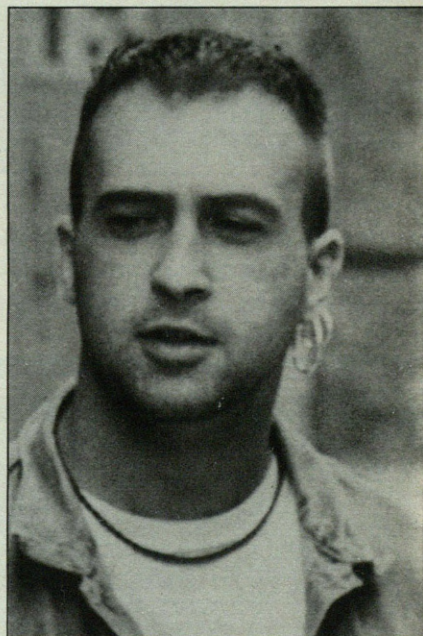
GENARO ZELAIETA.

Bost herrien artean Beran erabiltzen da gutxien euskara. Kanpoko jende ge-

hiago dago, eta nahiz eta gazteak ikasten aritu, ulertu bai, baina ez dute hitz egiten. Asko hobetzen ari da egoera, baina jendeak erabil dezan falta da.

INAXIO ERRANDONEA.

Beran erdara askotxo entzuten da, baina gaur egun gazte gehienek euskaraz

Inaxio Errandonea pilotaria, Estitxu Arozena bertsolaria eta Mikel Irazoki musikariak esan digutenez, Bortzirietan jende gehiena euskaraz mintzatu arren, dakiten guztiek ez dute erabiltzen, eta egoera ezberdinak dira Bera eta Lesaka, eta Etxalar, Igantzi eta Arantzaren artean. (Ezkerreko argazkia: Xouse Simal. Eskuinekoa: Olalde).

BORTZIRIAK ETA EUSKARA

Genaro Zelaia Realeko futbol jokalaria ohiak azaldu digunez «bost herrien artean Beran erabiltzen da gutxien euskara. Kanpoko jende gehiago dago, eta nahiz eta gazteak ikasten aritu, ulertu bai, baina ez dute hitz egiten».

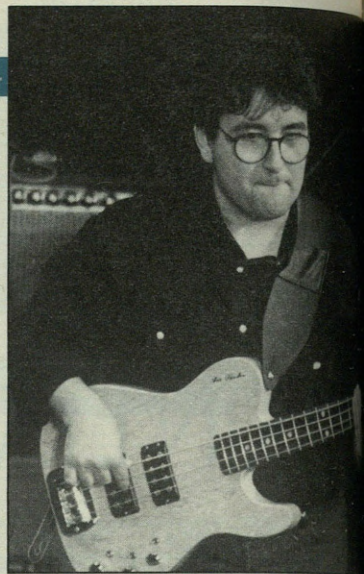
hitz egiten dakite ikastola dela eta. Euskara asko entzuten da.

MIKEL ARTIEDA. Gure koadrilan erdara erabiltzen dugu. Gure belaunaldikoek ez genuen ikastola ezagutu, ikastola ez baitzen oraindik sortu. Hutsune bat izan zen sortu arte.

MIKEL IRAZOKI. Beran euskara ez da asko hitz egiten. Gehiago hitz egin beharko litzateke. Jende gehienak badaki baina ez du erabiltzen.

AMAIA TELLETXEA. Nahikoa erabiltzen da bost herrietan, baina batez ere Arantzan eta Lesakan. Baseritarrek eta adineko jendeak asko, eta gazteen artean ere dextente.

ESTITXU AROZENA. Herri batetik bertzera ezberdintasun handia dago. Lesakan gazte batek euskaraz erabat bizitzeko ez dauka batere arazorik, eta alderantziz, dagoen giroaren arabera nahitaezkoa du euskaraz hitz egitea. Baina Le-

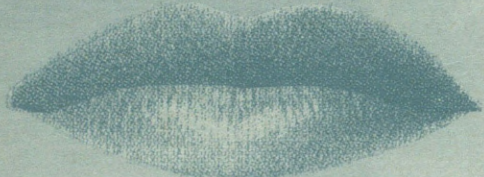
sakatik Berara gauzak asko aldatzen dira. Ikastolak eta eskolak beti patio bera izan dutenez gazte guztiek erdaraz hitz egiten dute. Bortziritako gainerako hiru herrietan dinamika ezberdina da eta euskara gehiago erabiltzen da.

ARGIA. *Bortziritako Bertso Eskolak izan al du eraginik?*

ESTITXU AROZENA. Eskola Lesakan dago giro

«Euskarak bide luzea egin behar du oraindik»
G. ZELAIETA

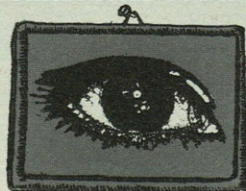
HABLARAS EUSKARA

herria ezagutz, herba eginez ongi pasatz
solascan, harremanak eginez, mintzatz...
BARNETEGIAK
CURSOS DE INVIERNO
LES CLASES D'IVER
LESAKAN
948-627515/948-637796

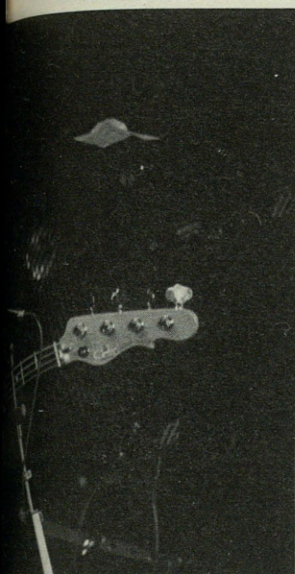

EUSKALDUNES DEL XXI

**BAIETZ SEI URTEREN BURUAN
EUSKALDUN OSO !**

BORTZIRIETAKO EUSKALTEGIA
Tlf.: 948 - 63 77 96

Tapia eta Leturia Band taldean baxulari gisa aritzen den Mikel Artiedak euskara erabiltzen du gainerako musikariek mintzatzeko garaian.

euskalduna dagoelako. Bertso-giroan mugitu nahi genuen gazte gehienok Lesakakoak ginenez, bertan sortu genuen bertso-eskola. Arantzan hasi eta gero kon-turatu ginen lesakar gehiago geundela eta Lesakara ekarri genuen.

ARGIA. Kirola egiteko garaian erabiltzen al duzue euskara?

GENARO ZELAIETA. Euskararen egoera asko

GAZI gozoak alde guztietan aurkituko ditugu se-guruenik, eta Nafarroako Bidasoaldean ere halako zerbait ikusten dut nik be-hintzat euskararen egoe-rari dagokionez. Izan ere, izen handiko ospakizun hauetara milaka jende bil-tzea ez da gauza arraroa izaten. Eskerrik. Beran bertan, eguna arrakasta-tsua gerta dadin, zientoka jende ibili da urte osoan jo eta fuego lanean. Eta guzti hau poztekoa da benetan.

Baina hala ere, aldi be-rean eta eskenatoki ber-berean, guzti hori iluntzen duten itzalekin topo egi-ten dugu. Nola ulertu ber-tzenaz, azken bi urteotan Bortzirietako Euskararen Udal Ordenantzak bloka-turik egotea, ez aintzinera eta ez gibelera egiten ez dutela. Hona paradoxa! Nafarroa Oinezi bere la-guntza osoa eskaintzen

hobetu da, baina bide luzea egin behar dugu oraindik. 4 urtetik 12ra bitarteko hau-rrek 12tik 22ra bitarteko gazteek baino gehiago era-

JOXEMANUEL IRIGOIEN
«Tipi-tapa» aldizkariko zu-zendaria

dion udal berberak ez dio aterabide positiborik ematen egoera penagarri honi. Euskaigintzan di-harduten erakunde eta kolektibo desberdinak ere, ezin elkartz dabilta, gutienez, presio positi-boari eta trinkotze proze-suari segida emateko.

Lan munduan ere to-patuko ditugu antzeko

biltzen dute. Kirolean ere sumatzen da guzti hau.

INAXIO ERRANDONEA. Ez dakit zergatik, baina pi-lotari guztiak euskaldunak

gazi gozoak. Orohar eus-karak sektore honen bar-ne eta kanpo harremanetan betetzen duen funtzio marginala baloratu gabe, gutienez esanguratsua da honako adibide hau: Le-sakako Laminategiko lan komenioan, zonako lan-tegirik handienaren lan komenioan alegia, 1,8 mi-lioi pezeta aurrikusiak daude interesa duten lan-gileen euskalduntze-alfa-betatze matrikulak or-daintzeko. Lorpen txalo-garria, benetan. Hala ere, batek ez daki zer pentsatu zera jakitean: langileen al-detik eskaririk egiten ez denez, kopuru hori ape-nas gastatu gabe gelditzen dela.

Bi adibide hauek, neurri batean bederen, Nafa-rroako Bidasoaldean eus-kararen egoera zein den ilustratzeko baliagarriak dira, nire ustez.

gara. Aurkaria bizkaitarra baldin bada, gehienetan er-daraz aritzen gara euskarak arrunt ezberdinak direlako. Egia da askotan ez dugula

GOYA

- JOSTAILUAK
- JANTZIGINTZA
- OPARIAK
- BURDIN TRESNERIA

Altzate, 5
31780 BERA

Tlf.: 948 - 63 00 83

TRIKITRUK
SOINU ETA ARGIAK
BERA

31780 BERA (Nafarroa) - ☎ (948) 830.970

Amaia Telletxea bertsolari gaztea eta Patri Arburua Bortzirietako Euskara Mankomunidadeko teknikaria bat etorri zaizkigu euskararen azterketa egiteko garaian. Bost herrietako biztanle gehienek euskara erabilzen dutela aipatu digute.

ezfortzu handirik egiten elkar ulertzeko. Ingurukoak baldin bagara normalean euskaraz aritzen gara.

ARGIA. Musikarien artean?

MIKEL ARTIEDA. Euskaraz normalean.

MIKEL IRAZOKI. Euskaraz, baina nahikoa da lagun talde batean batek soilik ez jakitea muga ezartzeko hitz egiteko garaian. Erdaraz hitz egiteko joera dago.

ARGIA. Lan munduan?

PATRI ARBURUA. Lan-tegi handietan, laminate-gietan, galda-oletan, euskara ez da erabiltzen. Gero, betiko arazoak daude, euskara teknikoaren ezagutza

falta... Euskaldunak badira horrelako lantegietan, baina izugarrizko inmigrazioa ekarri zuten eta kanpoko jende ugari dago. Lan mundua oraindik ukitzeke da, ez dago euskalduntzeko neurririk. Enpresa txikiak eta denden inguruan kanpaina bat egin zen 1992an, baina jarraipen eskasa egin zaio.

ARGIA. Bortzirietako Euskara Mankomunidadeko teknikaria zara. Udaletxeetako langileen arteko barremanak euskaraz egiten al dituzue?

PATRI ARBURUA. Salbuespenak salbuespen, langileek euren artean euskaraz egiten dute herri guz-

tietan. Alfabetatu gabe daudenak plangintzan sartuak dira. Idatzizko euskararen erabilera orain arte arautu gabe zegoen, eta udal ordenantzak prestatzen ari gine-la Nafarroako Gobernua euskararen erabilera administrazioan arautzen duen dekretua argitaratu du, eta orain, horren arabera lan egin beharko dugu.

ARGIA. Nola ikusten duzu euskararen etorkizuna Bortzirietan?

PATRI ARBURUA. Orain dela urte batzuk euskalgintza ez zegoen hemen osatuta, baina bazegoen mugimendua, eta orain berriaz Matxinbeltzenea euskalgintza sortu da, mankomunidadea, ikastolak sendotuak daude, eta euskalgintzaren azpiegitura osatu den momentutik jendea hoztu egin da. Beharbada, dena egina dagoela iruditzen zaigu, baina gauza asko daude egiteko oraindik.

JOXI GOIKOETXEA

FOTO GOIKO

Altzate, 26
31780 BERA

Tel 948 - 63 05 15
63 10 82
Fax 948 - 63 05 15

ZIZKA OSTATYA

martxa eta mozkor saltsa

Altzate, 28
31780 BERA

Tel.: 948 - 63 06 07

EZ DA ASPALDIKO BERA

Orain dela 11 urte egin zen, aurtengo data berarekin, Nafarroa Oinez jaia Beran bertan. Gipuzkoa eta Lapurdiren artean dagoen herri nafar honek gertaera ugari ezagutu ditu historian zehar: sorginkeria salaketak, Frantziako Armadaren erasoak, suteak, eta

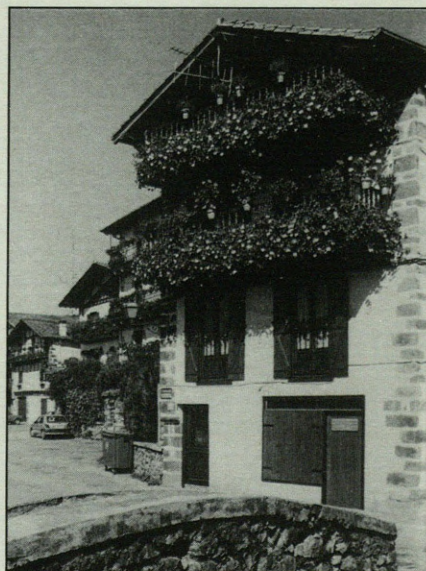
■ Bera herria Bidasoa bailaran dago. Iparraldean Larun mendikateko hegoaldeko lepoa eta hegoaldean Santa Barbara mendiska eta Ibañeliko gailurraz inguratuturik dago.

■ Berako mugen barruan erromatar txanponak aurkitu izan dira. Bera, erromatarrek «baskoien oihana»

deitzen ziotenaren barruan geratzen zen.

■ Juan Corbaran de Le Bret jaunarena zen herria. Doña Urraca bere alabak Nafarroako Carlos II erregeari eman zion 1.366. urtean.

■ Altzateko Jauna Berako elizako abatearen laguntzaz biztanle ugariaren atzetik airtu zen sorginkeria salaketak

eginez. 1.610. urteko azaroan lagun ugari hil ziren fede aitortza batean.

■ Felipe IV.ak Espainian eta Luis XII.ak Frantzian agintzen zutela, Richelieu kardi-

3.500 biztanle inguru bizi dira egun Beran. Altzate, Itzea, Illekueta, Agerra eta Bera dira herri honetako auzune nagusiak.

B RADIO BIDASOA

✓ **TELEBISTA, BIDEOA, HI-FI, ELEKTROGAILUAK...**

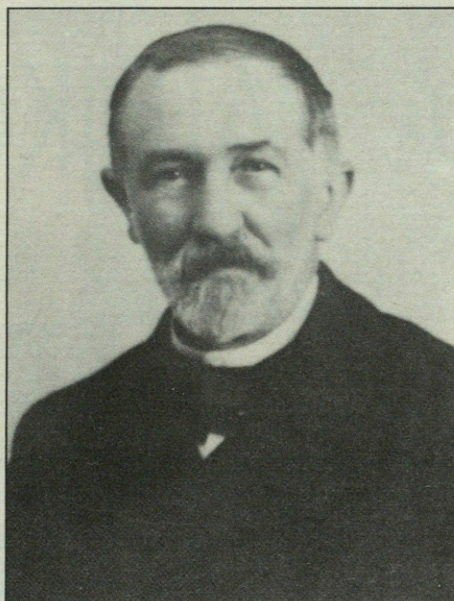
✓ **SUKALDE MOBLEAK**

✓ **«CANAL +» BANATZAILEA**

EZTEGARA PASEALEKUA 14 • BERA • TfNOA: 630377

Ezkerreko argazkian dagoen Martínez Campos jenerala Beran sartu zen Hirugarren Gerra Karlistan, eta eskuinekoan dagoen Serafin Baroja Berako Itzea auzunean ehortzita dago.

naleak Espainiako monarkiari lehen kolpe gogorra eman nahi izan zion, eta Saint Simon dukearen agindupean Beratik sartu ziren frantsesak. Alzateko Jauna zen Urtubiko baroiak gidatzen zituen. Berako kapitainak, Fermin Andueza Jau-nak, 6.000 gizon eta 500 zaldunen aurka, San Migel zubia defenditzeko agindua

zuen 300 gizonekin.

■ Herritar eta erasotzaileen artean borroka latza izan zen. Herritarrek atzera egin behar izan zuten, eta frantsesek herria erabat kiskali zuten 1.638an.

■ Ondorioz, herriko etxerik zaharrenak 1.639koak dira.

■ Konbentzioko Gerra garaian, 1.794ko ekainaren 25ean, Frantziako Armada

Etxalarrera iritsi eta Bera eta Baztan bailararen arteko komunikazioa eten zuen.

■ Hirugarren Gerra Karlisan (1876) Martínez Campos jenerala Beran sartu zen Gipuzkoatik hurbildu ziren gudaroste liberekin bat egiteko. Gerra handik bi egunera amaitu zen.

■ 3.500 biztanle inguru bizi dira egun Beran. Bera, Alzate, Itzea, Illekueta eta Agerra dira auzune nagusiak. Baserriek osatzen dituzten auzuneak, bestalde, Kaule, Garaitarreta, Zia, Sus-pela, Suspeltiki, Zalain, Endarlatsa eta Eltzaurdia dira. Bidasoaren beste aldean Alkaga eta Zelain-Zoko auzuneak daude.

■ Biztanleak auzune horietan zehar sakabanatuta daude, baina gehienak Beran bizi dira.

■ 17 urte bitartekoak biztanle kopuru osoaren % 30 dira gutxi gorabehera, 18tik 64ra artekoak % 60 eta 65 urte baino zaharragoak % 10.

■ Barojatarren etxeak ema-

Errekalde Ostatua

- PINTXOAK
- OGITARTEKOAK

Eztegara, 23
31780 BERA

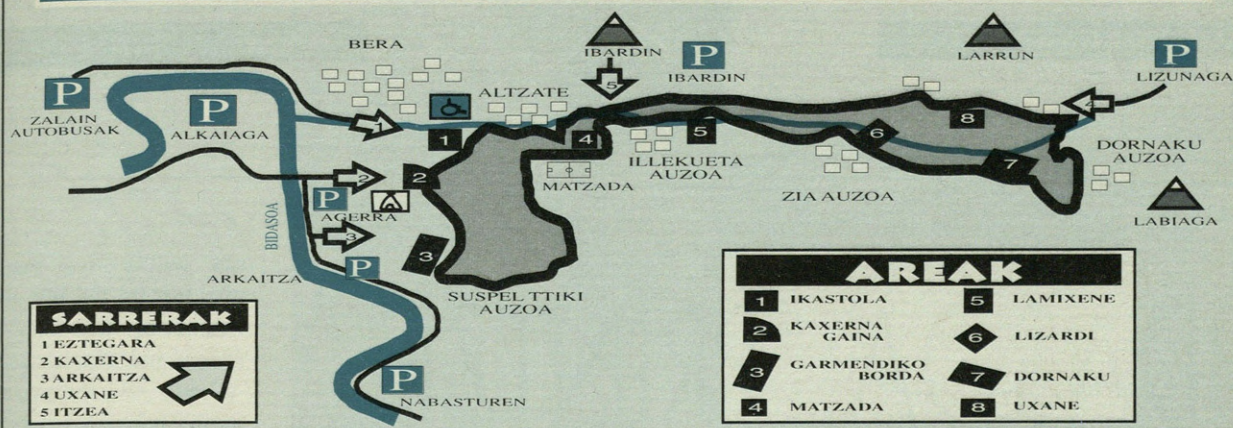
Tel.: 948 - 63 02 59

EDARIAK

Bidasoa K / 82 - 31780 BERA (Nafarroa)
Tel. - Fax: 948. 63 10 27

ZIRKUITORA NOLA HELDU

ARABA ETA BIZKAITIK: Alkaiaga aparkalekua duzue tokirik egokiena autoa uzteko, A-8 autopista baliatuz, Irunitik etortzen bazarete. Aparkaleku honetatik 15 bat minutu izango dituzue oinez Eztegararen lehenengo sarreraraino.

GIPUZKOATIK: Oiartzun edo Irundik datozen errepideetatik etor zaitezke etor Alkaiaga eta Agerra aparkalekuetan autoa utzi. Gertuen izango dituzuen sarrerak lehenengoa eta bigarrena (Kaxerna) dira.

IPAR EUSKAL HERRITIK: Saratik pasatzen den errepidetik laugarren sarrera baliatuz (Uxane), edo Lapurdi Kostatik bazatozte bostgarrena (Itzea) erabil ditzakezue. Lehenengo bidea erabiltzen duzenok Ibardin aparkalekua izango duzue tokirik egokiena, eta bigarren bidetik etortzen zaetenok Lizunaga.

NAFARROATIK: Iruñea edo Lesakatik datozen errepideak erabil ditzakezue, aparkalekuak Nabasturen, Arkaitza eta Agerran izango dituzue, eta bigarren eta hirugarren sarreretatik sar zaitezke zirkuitura.

APARKALEKUAK: Zalain baliatuko da autobus aparkaleku gisa. Autoak uzteko gune nagusia Alkaiagan izango da, baina beste bost aparkaleku ere izango dira. Antolatzaileek 15.000 auto eta 700 autobus egon ahal izateko tokia prestatuko dute. Aparkalekuak beteko balira 100.000 pertsona inguru izango lirateke Beran Nafarroa Oinez egunean, antolatzaileen arabera.

20.000 ogi, 2.000 kg solomo, 1.500 kg txistorra, 500 kg hirugihaz, 2.000 oilasko, 15.000 litro garagardo, 6.000 litro ardo, 14.000 litro sagardo, 10.000 litro ur eta 20.000 litro freskagarrik ez badute asetzen jendearen gose eta egarria, antolatzaileek ekarri ahal izango dute jaki eta edari gehiago.

ten dio izena Itzea auzuneari. Bertan ehortzita dago 1.912an Beran hil zen Serafin Baroja idazlea, Pio eta Ricardo Barojaren aita.

■ Udaletxea 1.776. urteko

arkitektura neoklasikoa da.

■ Berako organoa Nafarroako organo erromaniko onena dela diote adituek.

■ Ekonomia jarduera nagusia industria (metalgintza,

zurgintza, elikagaiak) izan arren, zerbitzuek (merkataritza, irakaskuntza, administrazioa) garrantzia handia dute. Abeltzantza eta basogintzak osatzen dute lehen sektorea.

■ Duela 11 urte egin zen Nafarroa Oinez Beran bertan, aurtengo jaia burutuko den egun berean.

■ 1974an sortu zen Labiaga ikastolan 16 irakasle eta 200 bat ikasle aritzen dira.

■ Bertan, OHOKo ikasketak baino ez dituzte.

■ Erreforma martxan jartzen denean Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza izatea lortu nahi dute ikastolako ar-

duradunek.

■ Nafarroa Oinez iragartzeko orain arte egin diren bideoak diru inbertsio handia eta etekin txikia eman dutenez, antolatzaileek 20 segunduko spota egitea erabaki dute aurtengo. Euskal Telebistan eta Telenavarran ikus daiteke ordenagailuz landutako irudiak eta animazioaz osaturiko spotak.

■ Nafarroa Oinez prestatzen azken hilabeteotan 50 pertsona aritu dira 200 pertsona ingururen laguntzaz, eta jaialdia izango den egunean 1.200ek lan egingo dute.

JOXI GOIKOETXEA

gaur
express
mezulariak

- Hiri barruko zerbitzuak
- Nazionala 10 ordu
- Nazioarteko zerbitzuak
- 3.500 kg arteko kamioi zerbitzuak

Donostia: 47 24 38 — Tolosa: 65 19 96 — Beasain: 88 89 38

BIDASOA, PRINTZE URDINAREN HELMUGA

Azken lau urteetan, Bidasoa ibaira Mugaireko pizifaktorian hazitako 100.000 izokin txiki bota izan dira urtero birpopulaketa helburu duen Nafarroako Foru Aldundiaren proiektu baten barruan.

Arrainek monarkiaz zer pentsatzen duten ez dakigun arren, «Ibaietako printze» bakarra dago munduan, eta hori izokina da. Bidasoa ibaia dugu arrain preziatu honen gorte Euskal Herrian.

BIDASOA bailarari izena ematen dion ibaia bere ospea atzerriraino eramatea lortu duen arrain baten habia da. Bidasoako izokina. Label-ik ez zegoen garaitan ere kalitatezko arrainaren sinonimo. 1915ean Gregorio Mujikak argitaratu zuen arti-

kulu batean aipatzen denez, 1736an Espainiako errege-erreginak agindu zuten Aste Santurako Bidasoan harri-patutako izokin guztiak gortera bidal ziezaizkiela.

Orainaldira itzuliz gero, ordea, Bidasoa ibaiak hain oparoak ez diren sasoiak ezagutu ditu, batez ere, azken hamarkadetan. Datuak begiratzea besterik ez dago: 1972an 155 izokin atera zituzten arrantzaleek Bidasoako uretatik, eta 10 urte beranduago, 1982an, bat bera ere ez zen harrapatu.

Berako Ehiza eta Arrantza Elkarteko lehendakaria den Manuel Moralesek ongi gogoratzen du urte hura: «Ikarragarria izan zen. Ale bat bera ere ez zen atera. Orduan garbi geratu zen zerbait egin behar zela. 1988-1990 bitartean izan zen lehortek ere gehiago kaskartu zuen egoera; oso ur gutxi zekarren ibaiak eta bertako ola batek hondakin

toxikoak isuri zituen, eta izokin pila bat hil zen. Horren ondorioz jarri zen martxan duela lau urtetik bona Nafarroako Diputazioa egiten ari den birpopulaketa kanpaina».

Kanpaina honen arabera, Berako Fundizioetako presan ar eta heme handiak hartzen dira eta euren ernalketa prozesua artifizialki burutzen da Mugaireko piszifaktorian. Urtero 100.000 arrautza. Hauetatik jaiotzen diren alebinak Belatetik ekarritako uretan hazten dituzte, eta elikadura berezia eskaintzen zaie. Piszifaktorian urte t'erdi igaro ondoren, 15-20 zentimetro dituztenean, Endarlatsa inguruan uzten dituzte, Bidasoako uretan, udaberri aldera. Naturalki jaiotako izokinek bi urte-edo behar dituzte 15 zentimetroko luzerara helatzeko, eta maiatza edota ekainean guztiak itsasora jaisten dira. Horrela hasten da euren abenturarik gogorrena. Joan-etorriko bidaia.

1982an arrantzaleek ez zuten Bidasoan izokinik harrapatu. Gero eta zikinagoak zeuden urak, eta sei urte beranduago izan zen lehortearen ondorioz, egoerak okerrera egin zuen.

Heldutasunera heldu bezain pronto itzuliko baitira euren jaiotza ibaira, abenduan. 2 urtez itsasoan ibili dena 2,5 kilo ingururekin igoko da ibaira. 3 urte eginez gero,

«**Aurten 60 bat izokin harrapatu dituzte jada arrantzaleek»**
MANUEL MORALES

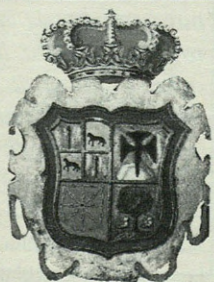
lauzpabost kilorekin, eta lau urte egin dituenak 6 kilotik gora hartzen ditu. Ugalketa dute xede, eta heriotza saria.

Manuel Moralesek birpopulaketa kanpainaren emaitza onak aipatu dizkigu: «Duela bi urte 1.300 izokin zenbatu ziren Bidasoa ibaian. Aurten 60 bat harrapatu dira. Kalkuluen arabera, ibaira sartzen diren 5 izokin helduetatik bat harrapatzen da. Aurten 300-400 bat izokin iraila

eta urriko goranzko bidea egiteko zain daude».

Ibaiaren egoera bera ere asko hobetu da. Zentraletako presek ura hartzen zuten Nafarroako Diputazioak Iberdrola eta beste zentralletako jabeekin duela bi urte hitz egin zuen arte; ordudanik, ura ez da falta Bidasoa ibaian, eta araztegiek ere erraztu dute izokinen abentura gogorra.

AMAGOIA IBAN

BORTZIRIETAKO EUSKARA MANKOMUNITATEA

EGUNTEROKO BIDEOSOAN EUSKARAZ BIZI

ARANTZAKO HERRIKO ETXEA 31790

Tlf.: 948 - 63 41 25

PROIEKTUZ BETERIKO SOA

M

atrikulazio kopuruei eutsi eta urtero pixkanaka gorantz egiten ari direla, proiektuez beteriko ikasturtearen hasieran dira Nafarroako ikastolak. Zona ez euskalduneko legez kanpoko zentroak sendotze premian, zona misto eta euskaldunekoak —hezkuntza lege berriari erantzun beharrean— zentro berriak eraiki eta zaharrak egokitzen... Izango da zeregin franko urte osoan zehar. Lerrootan, labur bada ere, asmo horiez mintzo gatzazkizue.

HASIA da ikasturte berria Nafarroako ikastolentzat. Erronka ugariz, baina matrikulazio kopuruetan astiro gora doanaren ziurtasunaz. Euste honekin batera, bestalde, Nafarroan urtero ari da indartzen D eredu.

Zona euskaldunean ikasleen %70 inguru ari da D eredu; zona mistoan %18 eta eskualde ez euskaldunean, aldiz, %3 inguru. Bortzirietara hurbilduz gero, nabarmena da ikastolen nagusitasuna. Begoña Erraztik diosku, Nafarroako Ikastolen Elkarteko lehendakariak: «Haran osoko matrikulazioaren %75 ikastoletan da. Arazoa da Bortzirietan jende gutxi bizi dela. Ikastolok ongi gabiltza batez bestekoetan, baina dirulaguntzetan ikasle kopuruei baino ez zaie begiratzen. Ondorioz, adibidez, arazoak ditugu 2. mailako hezkuntza lortzeko».

Horixe da aurtengo Nafarroa Oinez-en antolatzailea den Berako Labiaga ikastolaren erronka nagusia: Lesakako ikastolarekin 2. mailako hezkuntzarako

Karmele Tolosaren argazkian Berako Labiaga ikastolako haurrak. Gerora begira, ikastola honek proiektu polita du Lesakakoarekin batera 2. mailako hezkuntza emateko.

Legez inguru idorra, ekimenez emankorra

ZONA ez euskalduna; le-
gearen arabera, inguru
idorra euskararentzat.
Proiektu xume eta apalez,
baina, Nafarroako eman-
korrena behar bada.

Bianako Erentzun, Tu-
terako Argia, Sartagudakoa
eta Lodosako Muskaria.
Ikastola horiek aipatu
dizkigu Begoña Erraztik
sendotu beharreko
proiektutzat. Ez dira ingu-
ruko bakarrak, baina bai
garrantzitsu eta balio sin-
bolikodunak.

Tuterako Argian aurtan
lehen neskatoa zortziga-

rran mailara iritsi da. Haren
ondoan gazteak dira
oraindik Lodosako 'mus-
kariak'.

Lodosakoa, izan ere,
Nafarroan zabalduriko az-
ken ikastola dugu. Lanean
aritutako lau urte hauetan
bere ikasleak hasierako

zazpitik egungo hogeiko
taldera ugaltzen ikusi di-
tuen. Besterik ezean,
etxebizitza batean ematen
dituzte klaseak. Bi gela di-
tuzte, eta patioa ere bai.

Lodosatik bost kilome-
trora, Sartagudako ikasto-
la. Ume kopuru antzekoa

duen arren, pixka bat za-
harragoa. Etorkizunerako,
elkarrekin bildu nahi dute,
inguru idorrek ez baitie
sinbiosiaren aukera baino
eskaintzen. Inguru ez eus-
kaldunean lege den beza-
la, elkarren babesean bi-
latuko dute biziraupena.

proiektu komuna aurrera
ateratzea.

Labiagakoa, baina, ez da
bakarra, antzeko beste ha-
maika proiektu baitituzte
Nafarroako ikastolek. Bate-
tik, legez kanpo diren zona
ez euskalduneko ikastolak
sendotu premian dira.

Bestetik, hezkuntza lege
berriari aurre egin beharraz,
proiektu handirik bada zona
misto eta euskaldunean.
Atarrabian oraintsu hasi dira
1. mailako ikastola berriaren
obrak; Sakanan, Altsasuko
Inigo Aritza eta Etxarriko

Erriberako ikastolak bizirauteko borroka gogorrean bizi dira.

Andra Mari ikastolek
proiektu bateratua dute 2.
mailako hezkuntza elkarre-
kin emateko.

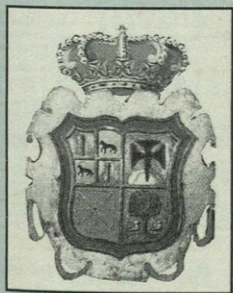
Iruñerrian, San Fermin

zentroa handitzen ari da eta
Francisco de Jaso ikastola
zentro berria eraikitzen. Li-
zarran beste hainbeste.

Baikor da Begoña Errazti:

*«Beste batzuk bere zentroak
ixten ari direla, gure aurri-
kuspenak betetzen ari dira».*

ALBERTO IRAZU

BERAKO UDALA

**IRAILAREN 18an
BIDE GUZTIAK
BERAKO HERRIra DOAZ**

OIN EZ ETA EUSKARAZ

HERRIKO ETXEKO PLAZA 31780

Tlf.: 948 - 63 00 05 / 63 00 12

Jose Luis Sukia, Ikastolen Elkarteko ekonomia arloko arduraduna

«Aurtengo helburu nagusia barne antolaketa sendotzea da»

G

arrantzitsua da ikastolen mugimenduarentzat datorren ikasturtea. Euskal Eskola Publikoaren Legeak ekarritako banaketari aurre egiteko iaz hasitako ekimenek, fruiturik eman dute dagoeneko: bigarren graduako kooperatiba eratua da jada. Ez dira hor bukatzen, baina, mugimenduaren berrantolategia xedean egin beharreko lanak. Kooperatiba berriaz, Ipar Euskal Herria eta Nafarroako ikastolen kezkez, publikaturiko zentroeiz... Jose Luis Sukia Ikastolen Elkarteko kidea aritu zaigu.

ARGIA. *Ikasturte berrian, zeintzuk dira Ikastolen Elkartearen lebertasunak?*

JOSE LUIS SUKIA. Xede nagusia ikastolen mugimenduaren barne antolaketa sendotzea da. Iaz horretan aritu ginen, batez ere EAEko hezkuntza sare pribatuan geraturiko ikastolen 2. graduako kooperatiba juridikoki antolatzen. Une honetan hori idatzia eta bideratua

dago. Hala ere, gauzatu beharra dago.

A. Zein da kooperatibaren helburua?

J.L.S. EAEko sare pribatuan geraturiko ikastolak mugimendu bezala antola-

tzea. Ikastolen mugimenduak markaturiko helburuak abiapuntu.

A. Zein oinarri ideologikotik abiatzen da? Euskal eskola publiko berriaren eskaerak

«Udaberriko aferan Hezkuntza Saila, PSE eta Fernando Buesa galtzaile garbiak izan ziren, maiatzaren 4ko akordioa bete egin behar zela ikusi baitzuten»

hor al darrai?

J.L.S. Bai; eta horren lekuko da Nafarroa eta Ipar Euskal Herriko ikastolak barruan sartzeko, 2. graduako kooperatibaren era juridikoa bilatu dugula; eta EAEko ikastola publikoei ere bidea ematen zaiela horretarako.

Ikastolen konfederakundeak orain bi urte Inuean eginiko kongresuan jarritako helburuak mantentzen dira, horien artean euskal eskola nazionala eratzea.

Kooperatiba EAEko legerian oinarritua dago, Ipar Euskal Herria eta Nafarroako ikastolak juridikoki 2. graduako sozio bezala sar daitezke, baita publikaturiko ikastolak ere.

A. Nola ikusia da Ipar Euskal Herria eta Nafarroa?

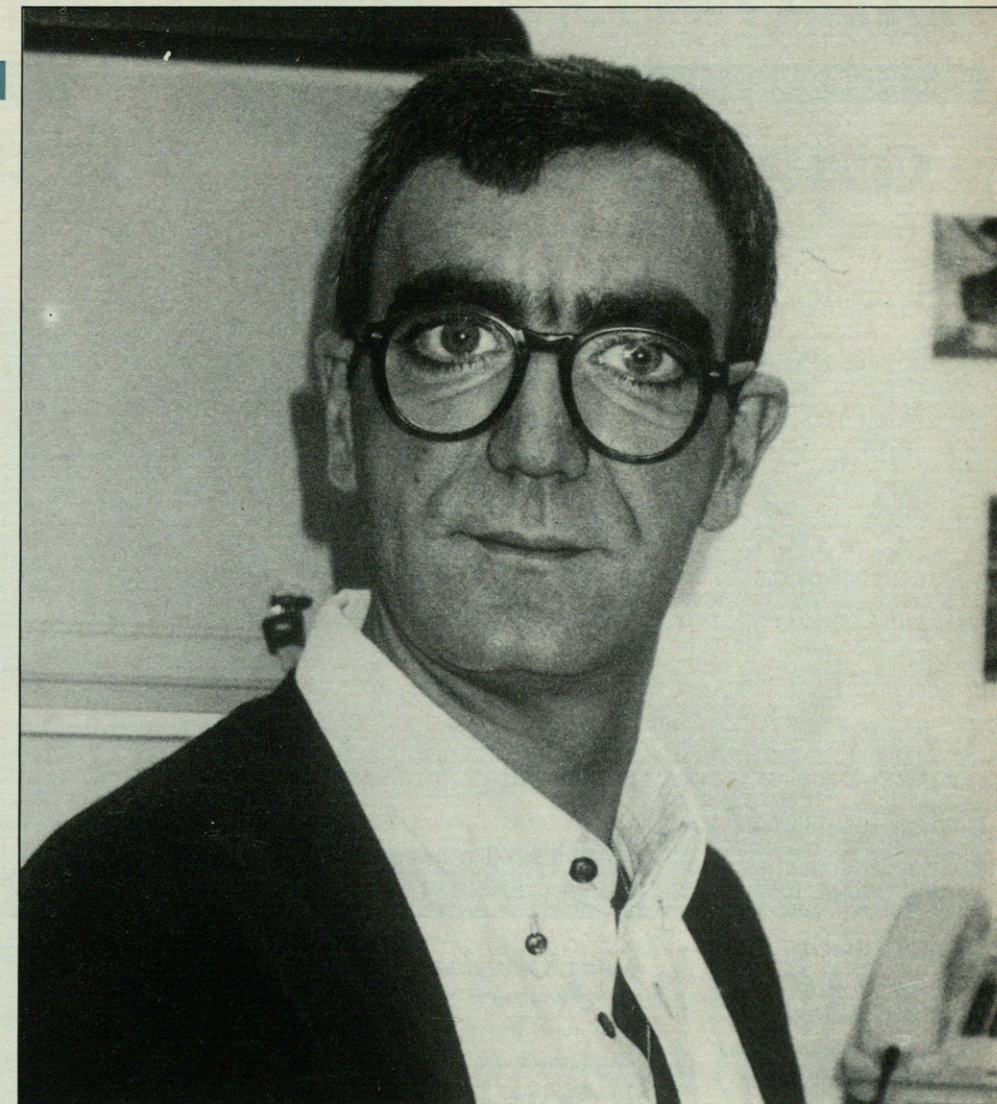
**erroan 2. graduako so-
zioaren status bori?**

J.L.S. Eztabaidatzen ari di-
ra, laster jakingo da. Juridi-
koki 2. graduako sozioak izan
arren, 1. graduaren eskubi-
de berak izango dituzte.
Erabaki organuetan lurral-
detasuna mantentzen da,
proportzio eta eskubide
berez. Errezeloak egon dira
2. graduako bazkide izatea-
rekin. Nafarroa eta Ipar Eus-
kal Herrikoak problematika
espezifikoa dira; horrek
beldurra sortarazi du EAEk
beren autonomia jango ote
zaien.

**A. Arrazoizko beldurra
al da?**

J.L.S. Ez juridikoki ezta
beren autonomiari dago-
kienean ere. Une honetan
ere konfederakundean
daude, bakoitza bere auto-
nomiaz. Marko orokor bat
eta helburu batzuk daude;
marko orokor horretan au-
tonomia errespetatzea ikas-
tolen ezaugarrietako bat da.

**A. Zein izango da konfe-
derakundearen egitekoa**

bemendik aurrera?

J.L.S. Epe motzera konfe-
derakundea denen babese-
rako egitura izango da; bai
Ipar Euskal Herria eta Na-

farroa, bai kooperatiba, bai-
ta publikaturiko ikasto-
lontzat ere. Epe luzera ikas-
tola denak kooperatiban
bildu nahiko genituzke.

J.L. Sukia ekonomia arloaz
arduratzen da ikastolen
elkartean. Gertutik bizi
izan zuen Hezkuntzarekin
udaberrian izandako aferra.

**Joxe Luis eta Bautista
Telletxea Maia**

• GOZOGINTZA INDUSTRIALA •

San Esteban, 37
31780 BERA

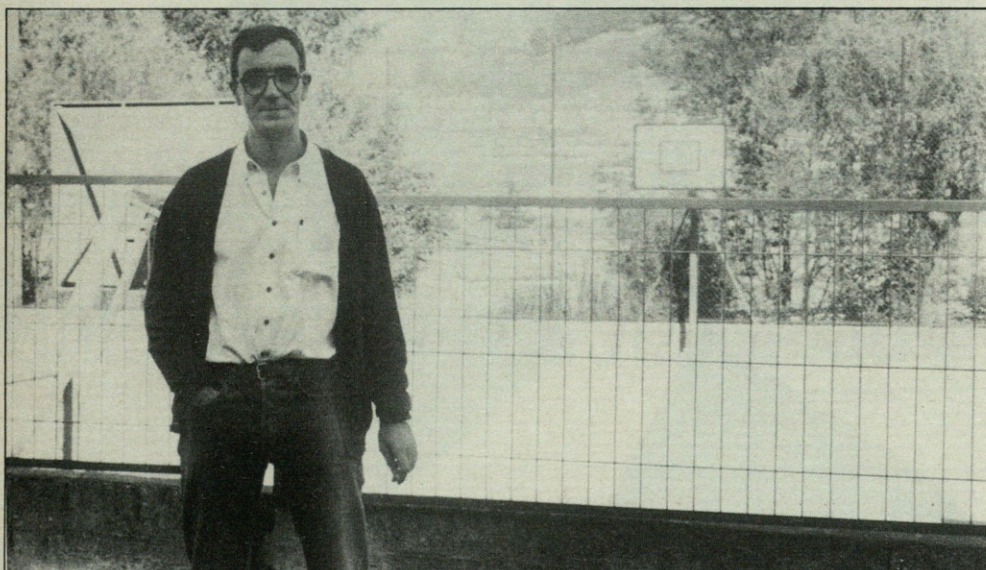
Tel 948 - 63 13 30

- HIGIENE INDUSTRIALA
- OSASUNGINTZA
- SAGU ETA ZOMORROEN
GARBIKETA
- DESINFEKZIOA

San Esteban, 33 - 2.ezk.
31780 BERA (Nafarroa)

Tel.: 948 - 63 01 55

Ordiziako «Jakintza» ikastolako gerenteak dioskunez, kooperatiba berrian 2. graduako sozioak izan beharrak errezeloak sortu ditu Nafarroa eta Ipar Euskal Herriko ikastoletan.

A. Iaz EAEn publikatu-riko ikastolek talde bezala eratzeari ekin zioten. Zertan da hori?

J.L.S. Une honetan hori epe luzerako helburua da. Ez dakigu publikoan geratu zirenen egitura zein izango den, behar bada guraso elkarteren bat edo. Hori era-

tzen ari da. Baina prozesua zailagoa izango da, lege aldetiko oztopoak daude eta.

A. Saiok zein erantzun izaten ari dira?

J.L.S. Denetarik. Prozesua oso gogorra izan da, eta nekearen ondorioak ikusten ari gara. Ikastolotako batzuk beste ikastetxe publikoen dinamika beretsuan dira

egun. Beste batzuk berriz gogoz ari dira, berenera-kunde eta organoak sortzen, ez direlako ados eskola publiko horrekin. %50eko proportzioaz hitz egin dezakegu.

A. Udaberrian Hezkuntza Sailarekin izandako aferaren balorazioa egi-tea nabiko genuke.

J.L.S. Sare publikora ez sartzea erabaki genuenean, EAJ eta PSE-EEren arteko maiatzaren 4ko akordioa genuen oinarri. Baina PSE-EEK eta Hezkuntza Sailak ez zuten bete nahi. Argi geratu da arrazoi genuela; dirurik ez zitzaigula zor esan arren, 1993ko 1.600 milioi pezeta ordaintzeke zeuden. Aferan Hezkuntza Saila, PSE-EE eta Buesa galtzaile garbiak izan dira. Dirua beranduago jaso arren, guk esandakoa onartu da: akordioa errespetatu egin behar zela.

ALBERTO IRAZU

Tximistindar

J.M. Andueza

- Elektrizitatea
- Suteen kontrako materialeak:
 - Extintoreak
 - Ateak eta abar
- Garajeetako ateak:
 - Automatikoak
 - Eskuzkoak

Askain, 12 - 4. ezk.
31780 BERA
Tel.: 948 - 63 08 54

Loredenda

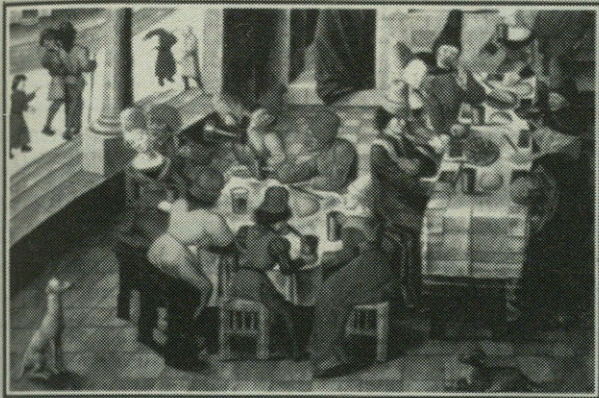
Azalea

- Ezteietako lore sortak
- Auto, Eliza eta abarren apainketa
- Lore Artegintzan Diplomatatuak

Altzate, 26
31780 BERA

Tel.: 948 - 63 11 21

ELIKADURA ETA OSASUNA

- . OINARRIZKO LIBURUTEGIAren azkeneko hiru nobedadeak, jadanik, liburudendetan
- . 80 orrialde euskara bikainenean eta argazki ezin ederrez horniturik
- . Gai modernoen eta erakargarrienak
- . Geure kultura bultzatzeko, geure hizkuntzari zor diogun mailari eusteko...

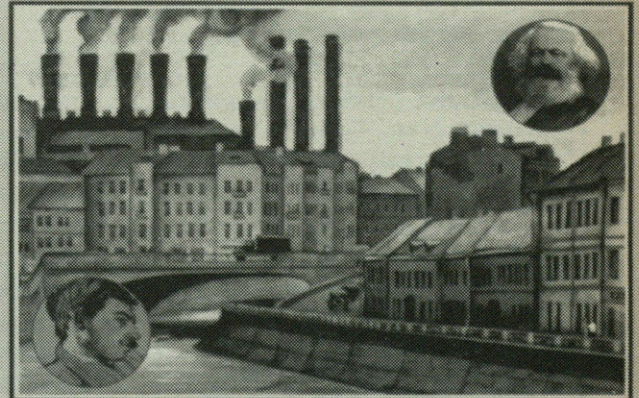
IRAKUR EUSKARAZ!!!

EROS EUSKAL KULTURA!!!

GAIK ARGITALDARIA

EKONOMIA ULERTZEN HASTEKO

ARGIAREN SEKRETU LILURAGARRIAK

Miloi erdi pertsonentzako kultura

NOLA egin miloi erdi lagunentzat telebista, horra Udako Ikastaroetan haizatu den gaia. Hitzegin, hainbestetan hitzegin dugu ETBren gainean. Bi kateak, programazioa, audientzia, kontrol politikoa... pantaila txikiaren gorabehera gehientsuenak azpitik eta gainetik arakatu ditugu birritan. Eta ezer garbirik atera al da? Ez. Gauzak bere horretan darraite, eredu eta edukinarekiko kritikak ozen baino ozenago entzuten ditugun arren, arduradunak ezer ukitzeko prest ez daudelako. Bigarren katearekin lehenasuna galdu zuen euskarazkoak, eta gazte eta kirolzaleen neurrikoa bihurtu dute. Bestalde, audientzia neurketak nagusitzearekin zifra edo kopuruekiko morrontza onartu dute.

Miloi erdi lagunentzako Euskal Telebistak satelite eta kable bidezko etorkizunari erreparatzen dio, hots,

hortik datorren zabalkundeari. Lehen katea bai, lehen katea ez, audientziak gora, audientziak behera, plazaratzen diren eztabaidei eguneroko jardueran inondik ere erreparatu gabe. Hori bai, Udako Ikastaroetan esan direnak komunikabideetako orrialdeak bete eta intelektualen korapiloak askatzeko baliagarriak gerta daitezke. ETBren kontraesanak aieratzeak ezer gutxi eragiten dio alabaina Amatiñoren antenari, eta berak zabaltzen dituen seinaleak dira, azken finean, miloi erdi lagunetara iristen diren bakarrik.

UDAKO Ikastaroetan baliatu den gai honek bestelako kezkarik ere eragin dit. Telebistaren aurrean jar daitezkeen miloi erdi lagun horien eta euskal kulturaren arteko harremana zertan den aztertzea ez al da premia? Zuzenago esanda: nola egin miloi erdi

lagunentzako zinemagintza? Nola egin miloi erdi lagunentzako literatura? Nola egin miloi erdi lagunentzako bertsolaritza? Nola egin miloi erdi lagunentzako antzerkia?... Nola egin, alor guzti hauek bilduz, miloi erdi lagunentzako euskal kultura?

Euskal kultura osotasunean hartu eta posizio estrategikoak finkatu be-

Euskal kultura osotasunean hartu eta posizio estrategikoak finkatu behar ditugu; oreka eta antolaketarik ezeean, burumakur jarrai dezan nahi ez badugu

Gasteizko Antzerki Jaialdia irailaren 29an hasi eta bi hilabeteetan zehar luzatuko da. Aurten, garrantzia berezia eskaini diote egilearen antzerkiari, eta honela, Principal Antzokian, Goldoni, Shakespeare, Brecht, Becket eta Pinter-en lanak ikusi ahal izango dira. Kalera aterako dituzte bestalde, hainbat emanaldi, lehenengo aldiz antolaturiko 'Off-Antzerkia' sailean. Umeek ere beren obrak izango dituzte. Euskarazko bakarra, baina. Euskara ere off.

harraz ari naiz. Itota dauden hainbat jarduera (literatura, antzerkia, zinema...) edota puztutako errealitateak (bertsolaritza...), beren onera ekarri eta oreka baten premiaz. Lehentasunezko lana dugu honakoa, eta beldur naiz ez ote diren galderazko perpau-sok, erantzunik ezean, milioi erdi la-gunentzako etengabeko burukomina bihurtzen ari. Ez ahal dira pantaila txikiaren aurrean lotan geratuko! Burukomin handiagorik!

Bien bitartean, oinak lokatzetan di-tuen kulturgintzak burumakur begi-ratzen dio egungo errealitateari, non-dik edo handik irtenbide bila. Noizko zehaztuko da kulturgintzaren iparra? Gai honek leku nagusia behar luke alderdi politikoen programetan (baita hauteskundeetan ere), unibertsitate-tako ikastaroetan, eta oro har, kultu-raren jarraipena egin eta protagonis-moa daramaten elkarte eta entitateet-an. Aldarrika dezagun kultur politika.

ITZULI dira haur eta gaztetxoak es-kolara, liburuak besapean hartuta. Ez dira gehiegi konturatu noski, helduek hezkuntza munduaz egiten dituzten azterketei buruz, eta bost axola die, ziurren, jaiotza-kopuruaren behera-kadak suposatzen duenak: gero eta haur gutxiago datozke eskolara, eta etortzen direnak gero eta gazteago es-kolatzeko joera dagoela. Nahiz eta de-mografiaren gorabeherak hezkuntza-ren sarea hainbat gunetan zula deza-keten, haurrek nahikoa dute gainean dituzten azterketak lotzarekin. Ar-duradunek berriz, gero eta azterketa 'ilunagoak' egiten dituzte haur kopu-ruen inguruan. 2000. urterako 100.000 ikasle gutxiago izango dira.

Jakiteke dago 2000. urtean arituko diren ikasleek zer eredurik erantzungo dioten. Datorren ikasturtean, EAEn 5.000 ikasle gehiago izango dira D ereduan eta A ereduan, aldiz, 15.000 gutxiago. Nafarroan G eredua, erdara hutsezkoa, da nagusi. Dtik Gra, euskararen etorkizuna dago jokoan. Er-darak ez du demografia arazorik.

J.J. PETRIKORENA

U h a i t z a n d i k o u r a z b u s t i

Pastoralaren ikuslegoaz

Aurtengo pastorala Baxe-Nabarreko herri batek eman du beraz. Aldez aurretik beldur pixka bat sor zezakeena ez da gertatu: Zuberokoak ez du gaizki hartu. Alderantziz, ohiko zuberotar ikusleak etorri dira eta kasik aho batez goreski dute donaixtiarren joko ederra. Norbait jorratu bada, idazlea da egin, funtsean azken urteotan bezala: 1990.ean «Abadia Urrüstoi» luzexezela erran zuten hegoaldeko batzuek; iaz «Euskaldünak Iraultzan» delakoan 'süjetik' ez zegoela deitorratu zuten zuberotar batzuek. Aurten euskararen zailtasunaz izan dira kritikak, bai eta pastoralaren ideologiaz: baina hau nori bota behar zaio, Mixel Garikoitzi ala idazleari?

DENA dela eta ez beti goxoa izana-rran, onuragarria iduritzen zait azken urteotako bilakaera hori; azkenean garrantzia bat ematen zaio textuari! Jakinik zer lana eskatzen dion idaz-leari, ordu zuen. Beraz uste dut Bel-tzak Maiatz agerkarian ez du aspaldi izkiribatzen zuenaren aurka doala gauza: harek zioen egungo ikusleek, entzun-ikusleek hala egia, ez dutela hainbat kondutan hartzen pastora-leko idazkia; baina publiko bat baino gehiago badu pastoralak eta denak gogoan eduki behar dira.

Segurki badira antzerki mota hori orokorki maite dutenak ederra de-lako, xehetasunetan sartu gabe, agian ez dutelako aski ezagutzen, horretarako behar baitira urteak eta urteak. Badira bestalde zuberotar zaharrak, gehien bat gizonezkoak, gutiz gehienak pastoraletan ari izanak. Haiantzat aktoreen jokoak du munta handiena: ederki dabilzanez taulen gainean, jestu nobela duten ala ez, botz ozena, jauzi trebe ta liraina dantzan. Hara kondutan hartzen diren bi pu-blikoak.

BESTE biga badira nire ustez. Lehena kermezara bezala, oso lasai datorrena. Horrek aktoreen pertsonari begiratzen dio haboroenik: holako etxeko semea da, beste haren askazia, ofizio hau edo hura du, ikus zein polita den edo alderantziz, astuna edo sotila, eta abar luze bat... Hori guzia goxoan aipatzen da, ikusle seriosen kalteetan.

Azken ikuslegoa zait interesgarriena, gero eta gehiago haziz doana: historia eta ixtorioa bere gain hartzen ditu, drama segitzen, textua aintza-kotzat hartzen hizkuntza eta literaturaren aldeetik. Publiko gaztea, 30-40 urteetakoa, eskolan ibilia: Zuberoko publiko berria eta hein batean Ba-xe-Nabarrekoa. Horretan dago nire ustez pastoralaren geroa.

Jean Louis Davant

TXUTXU - MUTXUKA

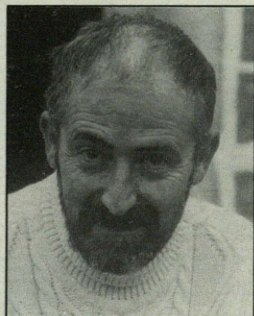
«ANIMA BASAURI», IRUDI ETA ANIMAZIOAREN JAIALDIA

BASAURIKO Udal Kultur Etxeak antolaturik, irudi eta animazioaren inguruko «Anima Basauri» jaialdia egingo da, irailaren 29tik urriaren 2ra bitartean. Profesional eta ikuslego zabalari begira lotu da egitasmoa, eta bertan, Ingalaterra, Kuba, Espainia, Estatu Batuak eta txekar Errepublikako lanak erakutsiko dituzte. Honezaz gain, Europako «Catoons D'Or» sarietako aukeratuak izan diren filmeak, eta hainbat jaialdi eta autorearen ingurukoak izango dira ikusgai Sozial Antzokian. Ekitaldi honek, Basauriko Udala, Bizkaiko Foru Aldundia, Canal Plus, TV3, British Council, ASIFA eta Kubako enbaxadaren babesa jasoko du.

NOR - NORI - NOR K

DANIEL KALPARSORO

sarerik gabeko jauzia ematera ausartu da «Salto al vacío» filmearekin. New Yorken bost urtez ikasitakoak baliatu eta, dirulaguntzik gabe, 30 milioi pezetako (1,3 milioi libera inguru) aurrekontu ezin murriztagoaz eta dohaineko aktore eta teknikoaren laguntzaz abiatutako filmeak, biolentziaren inguruko istorioa du kontagai, Sestaon kokatuta. Arriskua maite du noski, Kalparsorok ●

KOLDO AZPIAZURI

egiten zitzaizkion akusazioak indargabetu eta absolbitzea erabaki du Iruñeko entzutegiak. Joan den urteko abenduan, Lesakako Agiña mendian Jorge Oteizaren obra bat zartatua izan zen, eta haren ondorioz, hainbat behatzek Azpiauri begiratu zioten. Nafarroako Gobernuak eraman zuen azkenez, auzitegira. Zigorrik ez da banatuko ordea, artearen urteotako pasarterik ilunenean ●

AMAIA ITURBIDEK

eskuratu du Euskadi Literatur Saria euskarazko olerkigintzan, «Gelak eta Zelaiak» lanarekin. Jon Sudupe izan da saiakera alorreko onena. Erdarazkoetan, Eduardo Gil Bera eta Jose Antonio Rogriguez idazleak ditugu garaileak. Hiru liburu ditu kalean Amaia Iturbidek, eta bere bidea poesiaren besotik egin du oraino. Lan honetan, naturarekin harremana duten metaforei heldu die ●

TELAK

■ MIARRITZEKO JAIALDIA

IRAILAREN 27tik urriaren 2ra bitartean, Miarritzen Latinamerikako Zinema eta Kulturaren Nazioarteko III. Jaialdia egingo da. Jaialdiaren alor nagusia luzemetraien lehiaketak beteko du, aurretan, Argentina, Brasil, Guatemala, Kolonia, Kuba, Mexiko, Peru, Txile eta Venezuelatik ekarritako hamaika filmeren parte hartzeaz.

Guzti honezaz gain, Venezuelako zinemagintzaren atzerbegirakoa eskainiko da, 18 filmetan zehar. Bideoek eta teletibisten topaketek ere leku garrantzitsua beteko dute aurtengo egitasmoaren baitan.

Jaialdien mamia osatzeko, Latinamerikako kulturgintzaren eta ekonomiaren inguruko topaketak lotu dituzte antolatzaileek. Literaturaren alorrean, Alfredo Bryce Echenique eta Alvaro Mutis idazleak itzaldi bana emango dute. Arteari dagokionez, Venezuelako Camay hirian aurkitutako buztin lanak erakutsiko dira, lehenengo aldiz Europan.

■ 'PENTSATU GABE' EUSKARA IKASI

GIPUZKOAKO Udal Euskaltegiek 1994-95 ikasturterako matrikulazio kanpaina kaleratu dute, 'Pentsatu gabe' lemapean. «Biztanleen euskararen aldeko borondatean eragitea, hots, inor behartu gabe jarrera baikorrak sortzea, eta guzti honetarako gure eskaintza integratzaile bezala agertzea» hartu dituzte kanpainaren helburutzat sarea osatzen duten 21 euskaltegiatako ordezkariak, prentsaurrekoan adierazi dutenez.

«Alargunen gailurra» filmea euskararentzat konkistatua

Bilboko Abra zinema aretoetara hurbiltzen den batek baino gehiagok ezustekorik jasoko du, bertako karteldegian «Alargunen gailurra» pelikula britainiarraren euskarazko bertsioaren estreinaldiarekin topo egiterakoan. Lehenengo aldia da, eta horrek aurrera begira suposa dezakeenaz mintzatuko gara erreportaian, antzeko ekimen bat komertzialki burutzen dela.

nen gailurra» filmea, euskarazko zinemagintzaren irudi ilunak argitzen hasteko fikziozko gailurra bihur al daiteke? Jarrai diezaigun istorio honen hariari eta entzun ditzagun protagonisten hitzak.

Zirt-zart, lau egunetan

EUSKAL Telebistak eta Kataluniako Sogedasa enpresa banatzaileak bultzatu dute ekimena. Baina, gauzak diren bezala: lau egunetan zirt-zart burututako egitasmoa dugu, hots, hasiera batean ETBk ez zuen, bikoiztu eta gero, filmea pantaila txikitik handira eramateko asmorik, Aitor Bilbao, Abra zinema aretoetako gerenteak adierazi digunez: «Pelikula honen bikoizketa bere gain hartuko zuela jakin genuen, baina gero ez zela kanpora begira baliatuko. Kopia aprobetxatzea pentsatu genuen, eta apostua egitea, komertzialki funtzionatuko bahu, aurrera begira ETBrekin balako tratu bat lotu eta egitasmoarekin jarraitzeko asmoz. Proiektua egun batetik bestera eta gehiegi pentsatu gabe atera dugu aurrera; erabateko abentura da».

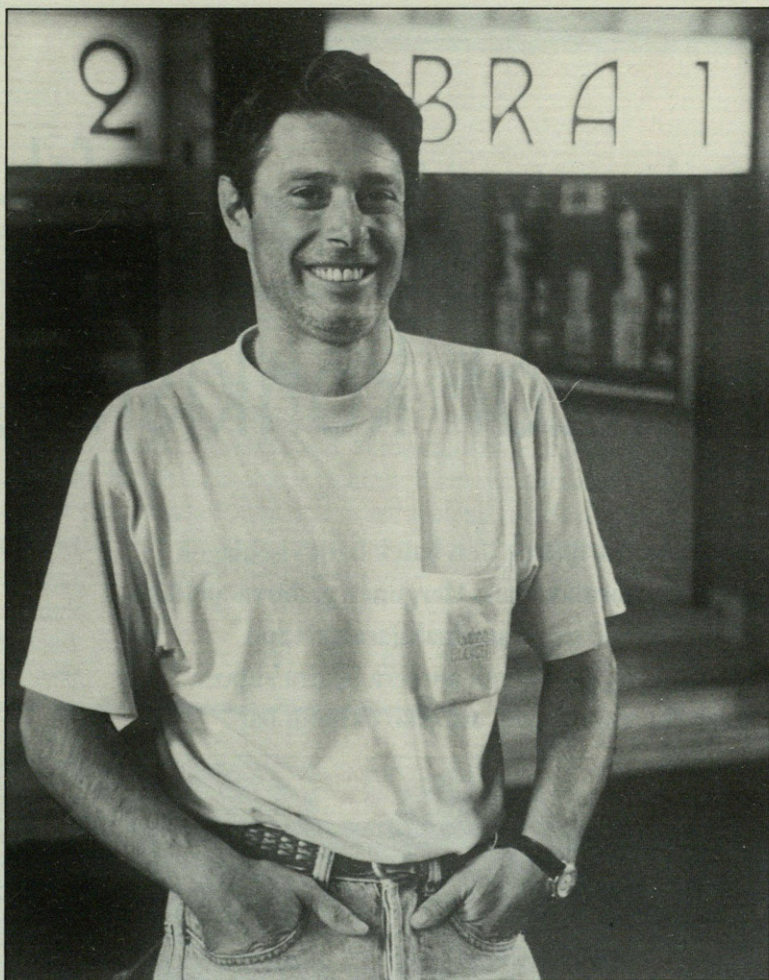
Alargunez beteta dagoen herriska bateko bizimodua jasotzen du «Alargunen gailurra» filmeak, eta bertako protagonistak Joan Plowright, Natasha Richardson eta Mia Farrow dira. Filme honek ireki dizkio euskarazko bikoizketari zinema areto komertzialetarako ateak.

EZ da honakoa egun batetik bestera ahazten den horietako konkista. Ezta zortzi mila metrotako igoeraren ondorengo gailurra ere. Ez bata ez bestea, hasierako urrats esanguratsutzat jo

daiteke «Alargunen gailurra» pelikula britainiarraren euskarazko bertsioa, irailaren 8an Bilboko Capitol zinemaren estreinatu ondoren, egunotan Abra zineman ikusgai dagoena.

Lehenengo aldia da atzerriko filme bat kaleratu eta handik hilabetera Euskal Herriko areto komertzial batean euskaraz bikoiztuta estreinatzen dela. Eta galdera dator jarraian: «Alargu-

Aitor Bilbao, Abra
aretoetako
gerenteak, ETBk
erosten dituen
lanak ondo
aprobetxa
daitezkeela uste
du: «Filmeak
erosi eta handik
bi urtetara eman
beharrean,
bikoizketak
aurreratu eta guk
garaiz erabiltzea
izan daiteke
irtenbidea».

Bi zinema areto txiki ditu Abrak Bilbo handian eta jatorrizko bertsioan pantailaratu ohi dira filmeak bertan. Aitor Bilbao esandakoaren arabera, zirkuitu komertzialetatik ate jarduten dute, nolabait esatearren marginaltasun batean, «besteek ukitzen ez dituzten bideak jorratzen; oraingoan, euskararen inguruko ikuslegoari erantzun nahi diogu».

Bi errealtateek, Abra aretoena bata eta euskarazko bikoizketarena bestea, bat egin dute beraz, nagusi den egoeraren aurrean bizi duten marginaltasunari dagokionean. Alabaina, eta hitz joko bat eginez, Abraren bitartez ireki zaizkio hor bazterrean ahaztutako zinemagintza 'horri' atak.

Hor bazterrean ahazturik diogu, edo korapilo batean itorik berdin. Zertan dugun korapiloa? Nor hobeto Aitor Bilbao bera baino, honen berri emateko: «Atzeritik datozen filmeak bikoiztea dirutza bat kostatzen denez, banatzaileek etekinik gabeko proiekturik ez dute besarkatzen; eta euskararena baino porrot ziurragorik ez dago».

Bikoizketaren gastu ugariak eta ikuslegoaren aldetik antzeman izan diren emaitza

urriak nolabait gainditu eta areto komertzialetan euskarazko lanak erakusteko formula... horra asmakizuna. Harrison Ford-en abentura arriskutsuak motz geratzen dira euskarazko bikoizketaren aurrean. Aitor Bilbao bide bat proposatu digu: «ETBk erosten dituen lanak ondo aprobetxa ditzakegu. Itzulpen lana berriek egin behar dutenez, filmeak erosi eta handik bi urtetara eman beharrean, bikoizketak aurreratu eta

● **Elkarrizketatutako solaskideek bat egin dute: euskarazko bikoizketa zinema aretoetara zabaltzeko administrazioaren eskuhartzea erabat premiazkoa da**

guk garaiz erabiltzea izan daiteke irtenbideetako bat. Programazio iraunkorra osatuko genuke bonela».

«Alargunen gailurra-ren kasuan, bost milioi pezeta (220.000 libera inguru) xahutu dira bikoizketan. Guzi hori amortizatze modurik badagoen? Aitor Bilbaoren saioa behintzat ez da motza geratuko, hor baitabil, helduen euskalduntze eta alfabetatze mundua, Ikastolen Federazioa, euskarari jarraitzen dioten komunikabideen bitartez... eta harrien azpian arakatuz ere, ikuslegoa erakarri nahian.

Alargunak eta neskazarra

ETA guztia zertarako? Alargunez beteta dagoen hemisferikoa bateko bizimodua jasotzen duen «Alargunen gailurra», euskarazko zinema bikoizketaren gailur bilakatzeko. Natasha Richardson, Joan Plowright eta Mia Farrow (bai, Woody Allen zuzendariarekin istilu eta zalaparta ugari izandakoa) ditugu protagonista nagusiak, eta John Irvingek zuzendutako luzemetraia, irlandar eta ingelesezko arteko harreman ere errebasatxo bat emanez.

Xabier Mendiguren Bereziartu izan da filmeari inork baino lehen pultsoa neurtu diona, berak itzuli baitu testua. Erdarazko bikoizketari aurre hartu (zer arrazoa... abestiak esaten duen moduan) eta euskarazko ahotsak ipini dituen taldea bestalde, Marian Galarragak koordinatu du. Ahotsak kraskatzeko moduko lana egin dutela aipatu behar, abuztuan zehar eta bi astez etenik gabe aritu baitira.

Kostatu dena kostatu delako, Marian Galarragak ez luke egitasmo hau modu

Iñaki Zarraoa: «Banatzaileekin ez dugu harreman handirik izan orain artean, oso zailak gertatzen zaizkigulako»

ARGIA. Zer nolako garrantzia ematen diozue egitasmoari?

IÑAKI ZARRAOA. Garrantzi handia du. Gauzak martxan jartzea kosta egiten da, baina behin martxan jarritz gero, askoz errazago lotzen dira hurrengo pausoak. Jada badakigu filmea aurkeztu duen Sogadesa etxeak besterik ere merkaturatu nahi duela.

A. Proiektu zabalago baten barruan kokatu behar da, beraz.

I.Z. Honekin lanean ari ginela beste proiektu ba-

tzuk sortu dira. Sogadesak baditu hainbat marrazki bizidunen bildumak, eta horiek erosi ditugu telebistan emateko. Hala ere, merkaturatu jarri nahi ditu enpresa banatzaileak, eta babesa emango diogu.

A. Harremanik landu al duzue banatzaile eta zinema aretoetako ja-beekin?

I.Z. Banatzaileekin ez gara harremanetan jarri, oso zaila gertatzen zaigulako. «Alargunen gailurra» filmearen zabalkundea kasu, berez sortu da, Abrak hartu nahi izan duelako.

Guk ETBrako pelikula bat euskaraz bikoiztua eduki arren, ezin dezakegu bideo mundira jo, ezta zinema aretoetara ere. Azken finean, eskubide horiek banatzaileek dituztelako. Orain hala ere, badirudi mundu hori aldatzen ari dela.

A. Ez al da kontraesan-korra bonelako ekimena sustatu eta ETBn euskaraz bain filme gutxi eskaintzea?

I.Z. Kanpoko produkzioak orokorrean ez dauka guk nahiko genukeen harrerarik eta ikusle kopururik. Beste produktu batzuk ikusiagoak dira, etekin handiagoa eskaintzen dute, eta euskararen mesedetarako onuragarriagoak dira.

Telebista erabat kanpoko filmeez beteta baino mesede gehiago egiten diogu euskarari gure produkzioa sustatuz.

sinbolikoan geratzea nahi noski, «eta zerrenda pasatuko dut. Euskaldunen baten buts egiten badu, ederrak entzun beharko ditu!».

Baina hor dago kezka: asmatuko al da? Donostiako Kultura Patronatoko zinema arduraduna den Jose Luis Rebordinosek ez ditu begiak erabat itxi nahi, baina ez dio itxura onik hartzen. «Denok dakigu egoera normalizatzeko modurik onena hau dela, eta egiten den heinean

ondo dago, baina orain arteko esperientziek ez dute ikuslegorik dagoenik erakusten. Filme hori emango duenak dirua galduko du: ez du publizitatea amortizatuko, ezta lokala ere... Ia ezinezkoa ikusten dut sare komertzialean baitan murtarra sartzea».

Patronatoak, azpitoluen bitarteko euskarazko zikloa antolatu du aurren, eta antzeko egitasmoak indartzetik antzematen du soluzio-bide egokiagorik: «Beberrazkoa litzateke bikoiztutako filme multzoa osatzea, Eusko Jaurlaritzaren iniziatibaz beti ere (multinazionalekin tituluak lotu, aurrekontuak egin...), ez sare komertzialean aritzeko, populazio euskaldun handiko herrietan zabaltzeko baizik, lehen urrats moduan. Hortik aurrera, hiriburuak konkistatzea litzateke hurrengo lana».

Asmatu filmearen azken eszena

JOSE Luis Rebordinosek argi eta garbi bereizi dizkigu erremedio arin eta sendoak direnak, eta «Alargunen gailurra» filmeari ez dio bide luzerik eta gailurrik aurrikusten.

Euskarazko bikoizketaren gailurra non geratzen den? Zuzendari moduan filmerik osatu duen Anjel Lertxundik lausoturik ikusten du: «Positiboa da berez ekin-tza, baina testimonialtzat jotzen dut. Oso zaila ikusten dut sare bat osatzea, baldintza izugarria duelako, eta ez dakit zenbateraino balako pisua hartzeko moduan gauden». Esanak esan, sarrerak salgai daude Bilboko Abra aretoan.

J.J. PETRIKORENA

Iñaki Zarraoa EITBko zuzendari orokorrak garrantzi handia eskaini dio egitasmoari: «Gauzak martxan jartzea kosta egiten da, baina behin martxan jarritz gero, askoz errazago lotzen dira hurrengo pausoak. Jada badakigu filmea aurkeztu duen Sogadesa etxeak besterik ere merkaturatu nahi duela».

Historia eta pentsamendua lotu asmoz, «Ukoreka», Patxi Zabaletaren azken eleberria

«Nire ildoak jarraitzen ditut, ez naiz bat-bateko onttoa»

Lan anitzeko morroia den Patxi Zabaletak trilogia baten hasiera argitaratu du berriki Txalaparta argitaletxearen eskutik. «Ukoreka» eleberriaz ari gara. Historia, etnografia, pentsakera, gizarte-usadioak... elementu ugari baliatu ditu idazle nafarrak XX. mende hasieran kokatutako hainbat pasadizo girotzeko orduan. Adierazi digunez, dagoeneko amaitua du kontakizun honen bigarren zatia ere, «Badena dena da» izenburua

ARGIA. Hainbat urte ezer argitaratu gabe eta oso tarte laburrean, «Nafarroako azken mariskala», eta trilogia baten hasiera den «Ukoreka» argitaratu dituzu; zer dela eta horren maiz argitaratzen hastea?

PATXI ZABALETA. Eleberri honen eta bere jarraipenak diren liburuen zenbait eduki duela hogeita zazpi urtekoak dira; beharbada ez dira argitaratu beste gauza askotan murgilduta ibili naizelako. Txalaparta-ekin izandako harremanak lagundu dit urrats hau ematen, eta horrela trilogia honen bigarren partea hurrengo urtean argitaratuko

dugu.

A. Historiak berebiziko tokia izan du zure lanean. «Ukoreka»n azaltzen diren gertakizunek dokumentazio lan garrantzitsua eskatzen dute. Eleberri hau testimoiala al da?

P.Z. Liburuan agertzen den Bentazarreko historia guztia, zehaztasunak izan ezik, egia da; gainera, une batez nire propietatea izan zen. Eleberria kokatzen den urteetan suntsitu zen benta

hori, eta horrekin batera ehundaka urte iraun zuen kultura galdu, eta beste kultura bat sortu. Horrek pentsakeran duen eragina beharbada ez dugu orain arte behar bezala gainditu. Pentsakera, askotan gertakizunen atzetik doa, eta hori ere adierazi behar da literatura egiten den neurrian.

Eleberri honetan historiak asmatuak dira, baina egoe-rak, baserria mantentzeko obsesio ikaragarri hori adibidez, mendeen zehar iraun

duen obsesioa da. Agian gehiegizkoa, baina errealtatean oinarritutakoa.

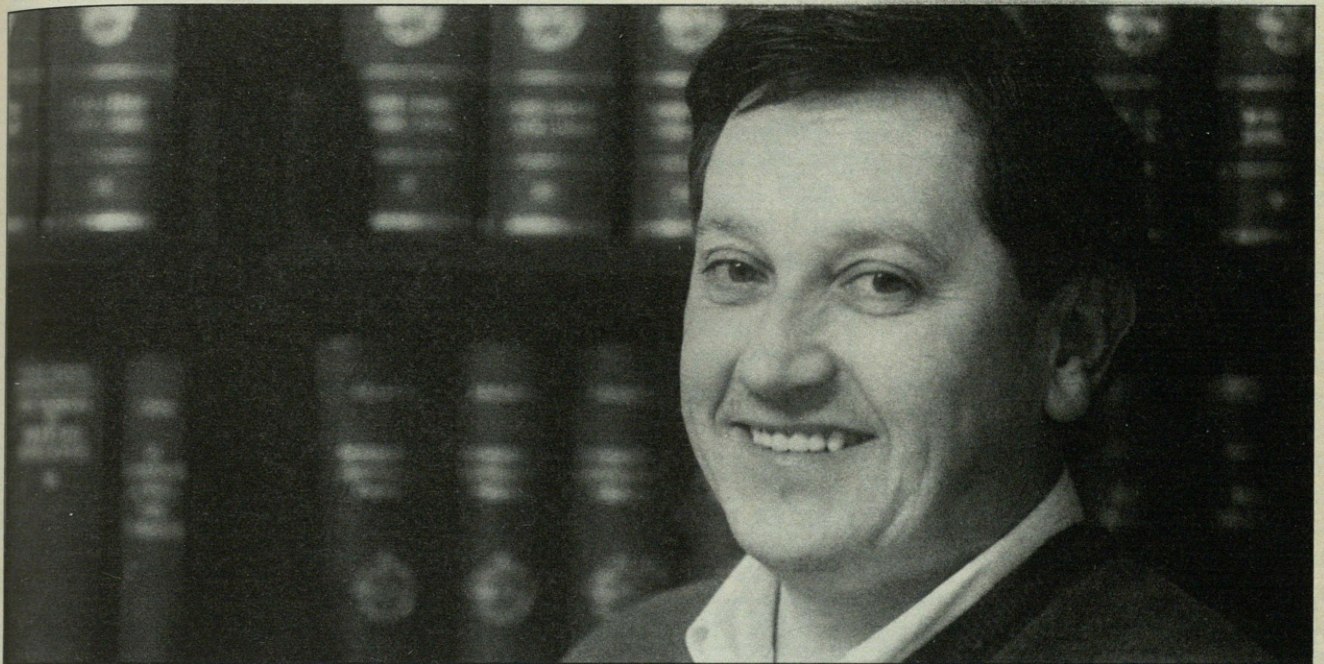
A. Beraz, eman den iraultza hori, historiari begira aski berria dena, egun ere ez dugu barneratu.

P.Z. Hori ez da gainditu neurri handi batean, pentsakeraren munduan beste fenomeno bat gainditu ez den bezala, trilogia honen bigarren partean garbiki azaltzen dena hain zuzen ere: fisika dagoeneko metafisika gainditu duen zer bait dela. Horrek gure pentsamenduan sortu duen aldaketa ez da kokatu.

A. Zer dela eta kezka filosofiko hori, ikasketak eginak dituzulako edo?

P.Z. Argitaratzera bultzatu nauen kezka izan da. Hain zuzen ere, hutsune ideologikoz mintzatzen diren hainbat jenderen teoriak guztiz kontrajarririk daude gizarte osoa irtenbide berriak bilatzeko egiten ari den saiakerarekin. Eta hori azpimarratu beharra dago. Honen ez du esan nahi irtenbi-

«Pentsakera, askotan, gertakizunen atzetik doa, eta hori ere adierazi behar da literatura egiten den neurrian»

«Iruñean hogeita hamabost urte daramatzat, eta horrek esan nahi du neure jatorrizko hizkera nahasia dagoela beste hainbeste hizketarekin batera, eta gainera hori da etorkizunak dakarrena, bere gisa sortzen ari den batasun mota hori, ereduak jarraituz sortzen denak adinako garrantzia duena».

de ideologiko guzti horiek beti literaturaren bitartez bakarrik eman behar direnik, baina ezta literatura tresna txarra denik emateko.

A. Literatura munduan ez al duzu zure burua egun jorratzen diren korronteetatik at dagoen frankotiratzaile moduan ikusten?

P.Z. Iruditzen zait euskal literaturan magma bat bezala sortzen ari dela, horrelako giro edo multzo bat, nondik momenturen batean erakarmen askoko obrarik ere sor litekeen. Hala ere, literatura egiten dutenen artean inoiz ez da berdintasun osorik izaten, eta Euskal Herrian literatura mota bat baino gehiago egin behar da.

A. Magma horrek ba al du izen-deiturarik?

P.Z. Eduardo Gil Bera, edo Patziku Perurena, Iñaki Zabaleta eta beste hainbeste aipa ditzaket. Nafarroan bertan bagaude dozena erdi

bat. Orain dela hogeita hamar urte ez, baina orain badira gazteak ere, oso ongi idazten dutenak. Guzti honen giro bat dakar, eta hortik, momentu batean, ondorio batzuk sortuko dira. Beraz, beste eskola batekoa naiz, baina nere ildoak jarraitzen ditut, ez naiz bat-batean sortutako onttoa; badauzkat zainak, erroak eta kanpoko kuadernoak.

A. Eleberriaz azaldu den kritikaren batek irakurterreza dela adierazi du. Bestalde, ez dirudi inguru jakin bati loturiko euskararen kezka duzunik?

“ Literaturan magma bat sortzen ari da, nondik une batean erakarmen askoko obrarik ere sor litekeen »

P.Z. Iruñean hogeita hamabost urte daramatzat eta horrek esan nahi du neure jatorrizko hizkera nahasia dagoela beste hainbeste hizketarekin batera, eta gainera hori da etorkizunak dakarrena, bere gisa sortzen ari den batasun mota hori, ereduak jarraituz sortzen denak adinako garrantzia duena.

Pozten naiz jendeak ulertzeza dela esaten didanean. Saiatu behar da batua egiten, baina baita hitz egiten den eta hitz egiten dugun hizkuntza erabiltzen ere. Oharpen batekin: nik Iruñetik idazten dut.

A. «Ukoreka» eleberrian hainbeste bari edo ildo jarraitzeak ez al du boriari uztarketa zailtzen?

P.Z. Kritika hori egin daiteke, kontrakoa egin daitekeen bezala. Zalantzarik gabe, lehenbiziko zati honetan ez dira korapilo guztiak askatzen, baina uztar-

turik badaude, eta eleberri guztietan gertatzen den bezala, soluziobide guztiak ez dira maila berean ematen.

A. Oso egoera krudelak azaltzen dituzu testuan; boriek ere oinarri errealik dute?

P.Z. Adibide bat jartzearen, liburuko Lazaretoaren pasadizoa egia da; Lazaretoak izan ziren hemen. Adibidez, Bergarako azken Lazaretoa 1908an izan zen, gezur batean oinarriturikoa eta mendeku batzuen gauzatzeko erabili zena. Hori ez da nik asmatutako gehiegizko kontakizuna. Hala ere, literaturan ez dut Lazaretoaz idatzi denik ikusi.

A. Sexua tratatzeko era ere berria al da?

P.Z. Gai honek ere etsai bat baino gehiago ekarriko dizkit, baina sexua tratatzeko era liburuaren ildoarekin lotua dago guztiz.

PATXI LARRION

Urte pare bateko iraupena izango duen azken biran sartu berriak dira

Rollingak Donostian?

Ez gara bereizten, 30 urte pasatu eta gero azkarrenak garelako» adierazi zioten abuztuaren erdialdean Jaggertarrek Madrileko aldizkari bati. Eta bira hasi

«Iraupen luzeko lasterketetako korrikalariaren moduan dabilza Rollingak, abiada hartu eta gelditzeko indarrik ez».

ALDIZKARI horri berari «Rolling Stones talde mitikoa hartu nahi nuke hemen, baina ez daukagu hoge mila lagunentzako ikuskitun aretorik» esanez egin du negar berriki Monakoko Alberto II. Aspertuak. Bada, horixe izango da munduan metro karratuko 'errefuxiatu fiskal' gehien duen erresumari falta zaion bakarra.

Gure aurreneko ingeles ikasgaiak izan ziren 'Brown Sugar' eta 'Angie' kanta historikoekin sartu ginen Ingalaterra astindu eta erreginaren ohean sartu ez gai-

nontzeko aldrebeskeria guztiak egin zituen boskotearen jarraitzaileen taldean.

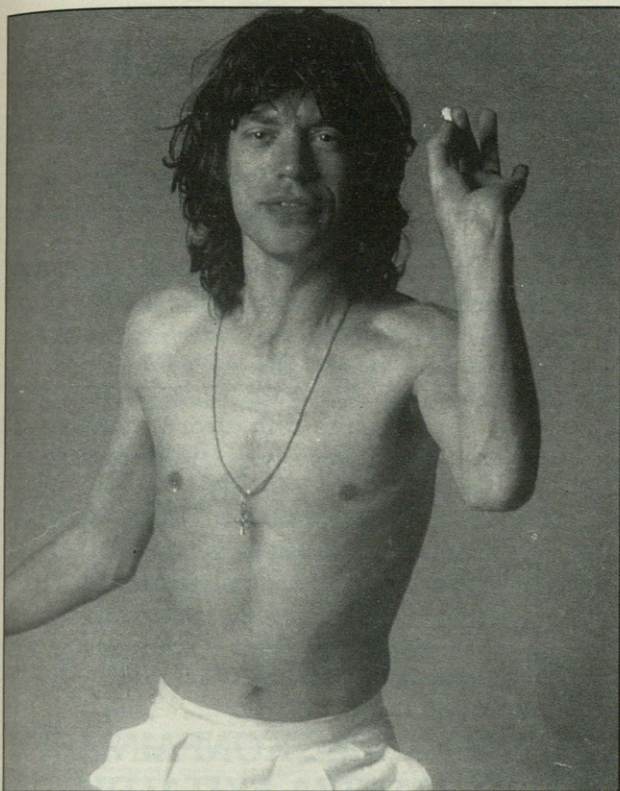
Kitarrak zenbat soka zituen ez genuen jakingo baina 'infernuko akuilu' hari doinu bikain haiek ateratzen

zizkion mutilaren izena —Brian Jones— ez dugu sekula ahaztu. Kitarjole hura hildakoan —Jimmy Hendrix eta Eric Clapton malko zerutiarzalearekin batera rockaren historiak izan dituen

hiru kitarjole gorenak— izan ziren koadrilan lehenengo desertzioak, mutil haren heriotzarekin kezkarri eta kontrolaezina izatetik asimilagarria —hau geroxeago jakin dugu— izatera pasatzen ari zen rockarenak egin izan balu bezala.

Hemengo aurrezki kutxa batek erretiratuentzat Mediterraneo aldera antolatzen dituen bidaietara joaten direnak ere animatzeko zaharkituak diruditen 'erreka harriak' urte pare bateko iraupena izango duen azken biran sartu berriak dira. Biren aurkezpena izan da beti talde horretan gehien estimatu dudana. Duela lau bat urte New Yorkeko Central Station tren geltoki zoragarrian eman zuten prentsaurrekora alokatutako tren batean iritsi ziren, lurrazpiko geltoki horrek dituen 42 kaietan une hartan beren trenen zain zeuden bidaiarien harridura eta pozerako.

Bira honen prentsaurreko-aurkezpena hiri bereko —Britania Handian traiziotzat jo izan dute beti amerikarzaletasun disimulatugabe hori— portuko zamaketa kai batean egin zuten. Ira-

«Hobe du promotoreren batek taldea Anoetara eramatea. Ahalbait azkarren, mesedez. Hemendik bost urtetara argizari museo batetik aldegingako irudiak emango dute eta».

pen luzeko lasterketetako korrikalariaren moduan dabilta, abiada hartu eta gelditzeko indarrak ez. Baina abantaila batekin, jaun eta jabe direla eta oraindik ere eskaintzen duten espektakuluak merezi duela.

Kezkagarria izan beharko luke adin horretara iritsita ere itzala egin dienik ez izatea aurrean. Posible ote da ez izatea merkatuan hogeita bi urteko gazteez osatutako talderik Jagger, Richards, Watts eta Woodi ostiko bana eman eta eszenatokitik botako dituenik?

Justifika dezadan izenburua. Irakurri dugunez itxi gabe dago birako ibilaldi europarraren data egutegia. Pink Floydekin zabaldu zizkien ateak Donostiako Anoetak rock kontzertuei. Alberto II. Aspertuari falta

zaion aretoa badu Donostiak eta bete dezaketen bost taldeen artean —espero zitekeena baino sarrera gutxiago saldu zituzten 'arrosek'— Rollingak daude.

Taldekoen adinari erreparatuz gero ez dirudi Alberto II. Aspertuak ikuskitzun areto erraldoia eraikitzea agin dezanerako Jaggertarrak bere mugimendu fisikoen jabe izango direnik eta hobe du promotoreren batek taldea Anoetara eramatea. Ahalbait azkarren, mesedez. Hemendik bost urtetara argizari museo batetik aldegingako irudiak emango dute eta. Ni —Brian Jones hil ondoren Rollingak utzi zituen lagun egoskorak ere hala egitea espero dut— joango naiz.

Martxelo Otamendi

jojo kintana euskitze euskaltzaindia ramuntxo urrats lujanbio mala solozabal
euskadi iratila ibilaldia urtz kubaki band...
ansorena iparragirre euskal taldeak...
xalbador egin iratila...
euskadi gaztea...
mikel markos...
lertxundi...
udako euskal...
ordonika...
etxamendi...
sarasua...
nafarroa...
silveira...
tober...
arm...
ole...
k...
bi...
di...
a...
n...
an...
aiz...
agik...
av...

**EUSKALDUNA
EUSKALTEAK
MEREZI
DU!**

ARABA:

Arana kalea, 30. Gasteiz. Tf.: 25 24 00

BIZKAIA:

Diputazio kalea, 3-1. Bilbo. Tf.: 424 17 10

IPARRALDEA:

Pontrique karrika, 17. Baiona. Tf.: 59 25 76 09

NAFARROA:

Jarauta kalea, 2-1. Iruñea. Tf.: 22 02 13

GIPUZKOA:

Arrasate kalea, 51-2. Donostia. Tf.: 47 19 35

zek

IRAILAK
19
astelehena■ LITERATURA SARIAK
ZABALIK

EUSKALTZAINDIAK eta Bilbao Bizkaia Kutzak urtero elkarrekin antolatu ohi dituzten literatura sarietara aurkezteko epea urriaren 16an amaituko da. Lanak, Bilbao Bizkaia Kutzaren Kultura Departamendura bidali behar dira, Bilboko 238 apartatura. **Txomin Agirre** (eleberria), **Toribio Altzaga** (antzerkia), **Felipe Arrese y Beitia** (olerkia), **Mikel Zarate** (saioa) eta **Resurreccion Maria Azkue** (idazle gazteak) sarietako emaitzen berri abenduaren 8a baino lehen iragarriko da.

ALI IRIART: «Euskal Herriaren promozioa egiteko baliatu dugu lehiaketa eta egitasmoa bera»

ARGIA. *Argazkilarien Biltzarra egingo da hirugarrenez. Zer nolako egitasmoa osatu duzue?*

ALI IRIART. Egitasmo bikaina izango delakoan gaude. Mugaz goitiko nahiz behetiko hainbat argazkilariren (Jacques Pavlovsky, Kepa Etxandi, Xabier Otero, eta beste) lanak ekarriko ditugu. Orotara 150 argazki erakutsiko dira, bai profesionalenak, bai amateurrenak.

A. *Amateurren eremuan baina, erakutsiko diren argazkiak mugatzea erabaki duzue. Zergatik?*

A.I. Iazko edizioan 186 obra bidali ziren, gehiegi. Tartean, argazki txarrak ere baziren. Beraz, aurren, profesional bati zuei hautaketa egitea eskatuko diegu.

A. *Bi lehiaketa prestatu dituzue, bestalde. Zer xederekin?*

A.I. Lehiaketa bat argazkilaria profesional gaitentzat, 30 urtetik behar koentzat, prestatu dugu; eta bestea, amateurrentzat.

Gaia berdina da bi alorretan: 'Euskal Herria'. Hain zuzen ere, argazkiaren bitartez Euskal Herriaren promozioa egitea da gure helburua. Paratu dugun egitasmo osoa horren adierazgarri izango da.

IRAILAK
20
asteartea■ PABLO SARASATE
GOGORATUZ

PABLO Sarasate iruindar **biolinjole handia** jaio zela **150 urte bete dira** aurren (1844ko martxoaren 10ean), eta karia honetara hainbat ikuskizun paratu dituzte Iruñeko Udalak eta Nafarroako Gobernuak. Irailaren 20an, kontzertua eskainiko da **Gayarre Antzokian**, arratsaldeko zortzietan. Bertan, **Pablo Sarasate orkestrak** jardungo du, Mikel Ortegaren zuzendaritzapean eta Angel Jesus Garcia (Madrileko Orkestra Sinfonikoko lehen kontzertinoa) solistarekin. Musikari hau, Iruñeko Udalak gordezten duen «Villaume» biolinarekin arituko da, Sarasatek 23 urtez Europan zeharreko kontzertuetan erabili zuen bera, hain zuzen.

IRAILAK
21
asteazkena■ EKARLE KONPAINIAREN
DANTZA EKITALDIA

MIARRITZEKO «Maitaldia» dantza ekitaldien barruan, Ekarle euskal konpainiak «**Ozkak pikon-do enborretan**» bere azken obra (aurren estreinatua) taularatuko du, irailaren 21ean, **Udal Kasinoan, 21.00etan**. Lan berritzailea dugu, koreografia aldetik hainbat hizkuntza kreatibo biltzen dituen. Bi aizkolariren mugimenduak eta dantzarenak aurrez-aurre jarrita, beren artean sortzen diren kontrasteak eta loturak aztertzeraz jo du Ekarlek. Pascal Gaignek zuzeneko musika ipiniko dio ikuskizunari.

IRAILAK
24
larunbata■ BAD RELIGION
OIARTZUNEN

OIARTZUNGO **Erne dantzalekuan** kontzertua eskainiko dute Bad Religion amerikarrek, larunbatean, 22.30etatik aurrera. Greg Graffin (ahotsa) eta Mr. Brett-ek (gitarra) sortu zuten taldea 1980an. Epitaph deituriko zigilu propioarekin kaleratu dituzte ordudandik beren disko guztiak, eta beste hainbat talde alternatiborenak (Nofx, Down By Law...). **Hardcore melodikoa** estiloari jarraitzen diote, eta alor honetan, munduan zehar jarraitzaile ugari izan dituzte. Baita Euskal Herrian ere. Kontzertu honetan, **Hamlet talde madrildarrarekin** batera arituko dira. Bigarrenez joko dute Euskal Herrian. 1993an arrakasta handia bildu zuten Donostiako Anoetako Polikiroldegian.

IRAILAK
25
igandea

■ DONOSTI ERESKIKO SCHOLA ZUMARRAGAN

DONOSTI Ereskiko Schola Gregorianistak itxi-ko du Zumarragako Antiguako Musikaldiaren egitasmoa. Duela hamar urte, hain zuzen ere, Tolosako Masa Koralen lehiaketan kantu gregoriarraren atalean lehen saria irabazi zuen taldeak, eta besteak beste, Avilako Kantu jardunaldietan, Cuenca eta Dax-eko Arte Sakratu Jaialdietan kantatu ohi du. Joaquin Otamendiren zuendaritzapean jardungo dute Scholakoek.

■ ARGAZKILARIEN BILTZARRA

DATORREN igandean Argazkilarien Biltzarra egingo da, hirugarrenez, **Donibane-Garaziko Jai Alai**an. Bertan, bi erakusketa antolatuko dira, argazkilari profesionalena bata, eta epaimahai batek hautatuko dituen argazkilari amateurrena bestea. Guzti honekin batera, **argazki lehiaketa burutuko da** 'Euskal Herria' gaitzat hartuta. Hainbat sari banatuko dira: Sari Nagusia, Argazkilarien Biltzarraren saria eta Ikusle-goarena. Jacques Pavlovsky, Jean Danien Chopin eta Kepa Etxandik osatutako dute epaimahai.

■ SUSANA ALONSOREN ERAKUSKETA

IRAILAREN 25a bitartean egongo da zabalik Susana Alonsoren **'Akatsaren aztarnak'** izenburupeko margolanen erakusketa, Donostiako San Telmo museoko abangoardia aretoan. Artista donostiarrak **mihisean egindako hamar akrilikok osatzen dute bilduma**. Lan hauek, margoak bere kasa egin ditzakeen bideen adierazgarri direla, eta bide horretan onartu beharreko akatsik egon daitekeela adierazi du Susana Alonsok, izenburuaren berri emateko orduan. Bilboko Arte Ederretan 1985ean lizentziatua, hainbat erakusketa burutu ditu orain artean beste margolari batzuekin batera.

IRAILAK
26
astelehena

■ AMEZTOI ETA ZUMETA LA BROCHA GALERIAN

BILBOKO La Brocha galeriak, **Jose Luis Zumeta, Juana Cima, Alberto Rementeria eta Vicente Amezttoi** bildu ditu irailaren 26ra bitartean. «Aralar» eta «Atlas» bildumak aurkeztu ditu Zumetak; Cimak, pintura eta eskulturak; eta bina grabatu Rementeria eta Amezttoik.

DONOSTIAKO Arteleku zentruan «Gau nabigarria» izenburupeko tailerra antolatu da, Iñigo Salaberriren zuzendaritzapean. Tailerrean, bideo baten lantzeko urrats guztiak begiratu dira. Irailaren 26an bideoaren prestaketa eta errealizazioa jorratuko ditu Iñigo Salaberriak. Irailaren 27an, kolorearen tratamendua, Claudio Güellek. Edizioa eta postprodukzioaz jardungo du, irailaren 28an, Salaberria berak. Irailaren 29an, Paco Ruiz eta Jesus Gestosok zuzeneko soinu eta soinu bandaren osaketa izango dute gaitzat. Eta irailaren 30ean, Alejandro Vallejo edizio digitaleko sistemen inguruan arituko da. 5.000 pezeta truke matrikula.

GURE PRINTZPIOEKIKO LEIAL

PROFESIONALITASUNA, ESPERIENTZIA ETA ARRETA.

OPEL

Z A I N G A I T U Z U

10°
URTEURRENA

TALLERES
OLA

Olabarrena Auzoa, z/g. Tfnoak: 76 33 44 / 45 / 46. **BERGARA** (Gipuzkoa)
Erakusketa **ARRASATE**: Loramendi, 2. Tfnoak: 79 05 86
DEBA ARRO. LEINTZ BAILARA ETA GOIERRI GARAIako kontzesionaria
OPEL BANATZAILE OFIZIAK. ESPERIENTZIAGATIK ONENAK.

L I B U R U A K

«EUSKARA ARABAN».

JOSEBA INTXAUSTI.

EUSKAL HITZ-EUSKO
JAURLARITZA. 28 or.

ALE ezberdinetan ematen da euskaraz eta erdaraz Arabako euskarari buruzko monografiko hau. Historia eginez hasten da, garaiz garai banaturik eta gaur egun arte iristen da, Gasteizen

euskara bultzatzeko egiten diren ahaleginak bilduz. Ulergarriegia ez dena da halako ekoizpen batean —parean erabat erdaraz egin den beste bat agertu eta gero— pertsonaien aurkezpena eta erdiko azalpen taula erdaraz ematea. Euskararen egoeraren berri emateko lagungarria lan hau ●

«EGAN».

EUSKALERRIAREN
ADISKIDEEN ELKARTEA.
1994.EKO 1. ZENBAKIA.
259 or.

LANKIDE ezagun ugari ari da biltzen orain gutxi berri-tua izan den aldizkari honen ingurura. Literatur azterketan Pello Esnalek Uztapide-ren bertsogintza azertu,

Mari Jose Olaziregik Ramon Saizarbitoriaren elaberrigintzan xehetu, Piarres Xarritonek Iparraldeko kultur egoeraz berri eman eta Roger Idiartek bere pastoralez idatzi egiten du. Sorkuntzan, Jon Iriberry, Sebastian Garcia eta Felipe Juaristiren lanak nahiz Macbeth-en itzulpena aurki daitezke. Amaitzeko,

B E G I - B E L A R R I

D I S K O A K

**Eskerrik asko opari
hauengatik**

ZARATATSUA izan dut uda, doinu gogorren atzetik abiatu naiz ia gauero, baina etxera heldutakoan, ohetik jaikitakoan, goxo goxo entzun izan ditut, erreteriar gaztearen doinuak. Eta ezberdintasun ugari aurkitu ditut bere lehenengo diskatik, helduago sumatu dut Mikel Markez. Lehenengo diskoak sekulako arrakasta izan zuen, horretan ez dago dudarik. Ez dakit honek arrakasta komertzialik izango duenentz, baina musikalki behintzat oso ona iruditu zait, landua, asko pentsatua, neurtua, gogoz egindakoa.

Gaztea da Mikel Markez, eta bakar beste gazte askoren moduan berrietasuna aurkitu nahi du bere jardueran. Asmatuko al zuen? Ni

«Ametsak eskaintzen ditut»

MIKEL MARKEZ. ELKAR.

horretan naiz, fresko sartzen zaizkidalako bere hitz eta doinuak, ez direlako zuzenak, pentsarazi egiten didaten hitzen esanahiak, burua mugierazi egiten dit musikak, eta azkenean bai, azkenean altxatu eta

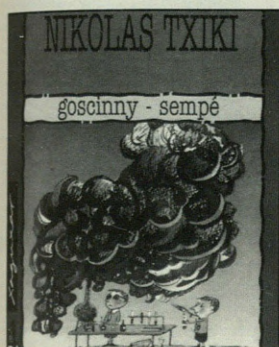
osoan mugitu beharra izaten dut, eta beste behin ere lortu duela pentsatzen dut.

Nekatua egoten naiz horrelako egunetan, eta lasai egoteko ezer hoberik ez dut aurkitzen etxean, telebistak aspertu egiten nau, irrati ezberdinetako uda programazioak ez ditut atsegin, eta aurreko gauean entzundakoak ez ditut egunez berriro entzun nahi, horregatik gustatu zait azkenean oroitzapenak oparitzen dituen lan hau.

Baina etzazuela pentsa, horrelakoetarako bakarrik balio duenik disko honek, ez horixe! Mikel Markezek badaki zer egiten duen, berdin egunez zein gauez martxa jartzen aditua da, zuzenean ikusita diskoan baino atseginagoa da oraindik, eta nahiz eta batzuei gehiegizkoa dela iruditu, gustura asko entzungo nukeen berriz ere gau ilun batean nire herriko gaztetxean.

PATXI GAZTELUMENDI

adabaki eta erreseinez gain, Xabier Azurmendik Zegamako ahozko tradizioa jorratzen du. Badirudi, material guzti honekin, beharrezkoa zen hutsunea betetzen ari dela bai sorkuntza eta bai kritika aldetik beharrezkotzat jo daitekeen aldizkari hau ●

«NIKOLAS TXIKI». GOSCINNY ETA SEMPÉ. ITZULTZAILEA: IMANOL TAPIA. ELKAR. 200 or. HAMARGARREN ediziora iritsi da dagoeneko Frantziako haur literaturan klasi-koa den liburu honen euskarazko itzulpena. Mundu osoan arrakastatsua izan eta hamaika hizkuntzataraz itzuliriko sail honen protagonista Nikolas Txiki da, mila eta bat abentura eta gorabeheretan partaide. Talde bihurtu da lagun, eta behin bai-

no gehiagotan hankaz gora jarriko dituzte helduak, beren asmakizun xelebreekin. Oso gutxitan izan da horren ondo islatua haurren mundu hori. Benetan gomendagarria ikastolara itzultzerakoan haurrek zer irakurria izateko eta, gainera, egile aldetik ere bermatua dago ekoizpenaren kalitatea ●

«ESAERA ZAHARRAK ETA TXISTE BERRIAK». JOXANTONIO ORMAZABAL. ELKAR. 152 or.

IRRIBARREA eragitea da liburu ezagun eta arrakastatsu honen helburua. Berrargitalpen berria da honakoa, aspaldi agortua baitzegoen (ongi etorria emango dio batek baino gehiagok), eta bertan biltzen dira egileak han-hemenka aurkitu dituen esaera zaharrak. Hau nahikoa ez izan eta, bigarren zatian, era guztietako txisteak aurki daitezke, xelebrekeria ugari eta barre eragingo duten hamaika pasadizo. Bilduma honetan agertzen diren istorio horietako ezagunak dira Euskal Herriko zenbait bazterretan. Testuaren lagungarri diren marrazki eder hauen egilea, bestalde, Jon Zabaleta da ●

«LITERATUR LEHIAKETA 1994». ORIOKO UDALA. 88 or. URTERO herriko jaietarako kaleratzen du Udalak literatur lehiaketaren liburu. Bilduma mardula honakoa, gazteenei eskainia den sari honen argitalpenak lan guztiak eta idazle berri bakoitzaren aurkezpena eskaintzen ditu. Ikasleek berek eginiko marrazkiez apaindurik agertzen da edizioa, poesia, kontakizun labur eta abarren osagarri; interesgarria ikasle gaztetxoek zer idazten duten jakiteko ●

«ONTTO-BELTZ. ETXETIK PLAZARA». IKA-KO EUSKALTEGIAK. 1. ZK. 8 or. BORTZIRIAK, Goizueta, Leitzaldea eta Malerrekako euskaltegiek bat egin dute Ttipi-ttpa aldizkariarekin

euskal ikasleei lanerako hainbat material eskaintzeko. Jokoak, hiztegi ariketak, benetan interesgarria horrelako lanei ekitea ikasleek ere ariketa aspergarriei loturik egon gabe euskara etxean ikasteko ●

«OINARRIZKO EHUN GALDERA ZIENTZIARI BURUZ». ISAAC ASIMOV. ITZULTZAILEA: IÑAKI AZKUNE. GAIK. 289 or. JAKINTSUEN lanetako bat euren ezagutzaren dibulgazioa izanik, Asimov izan zen zientzien alorrean gehien nabarmendu zen aditueterikoa bat. Ehun galderari biltzen die erantzuna. Gaika sailkaturik ematen dira, matematika, astrofisika, lurra, erlatibitatea eta beste askori buruz. Erantzun ulertterazak edonorentzat; beraz, jakinmina asetu nahi duenak badu nora jo ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

MENDI BIZIKLETAZ

Endarlatsako lurperko pasabideak zeharkatzen duen gure mendi ibilaldiak 25 kilometroko luzera du. Etxetik irten baino lehen, ez ahaztu linterna hartzea, iluntasun handiko lekuetan barrena ibiliko baitzara.

Lurpeko mendi ibilaldia

NAFARROA Oinezera joateko asmorik baldin baduzu aurten, eta mendian ibiltzea gustuko, azken lauzpabost urteetan gorakada nabarmena erakutsi duen mendi bizikletarekin egiteko moduko mendi irteera proposatuko dizugu, egunpasa kirol pixka batez jantzi dezazun.

Ibilbideak 25 kilometroko luzera du, eta ez da zailegia. Kilometro horietan zehar, garai batean Bidasoa harana zeharkatzen zuen Irun-Elizondo trenbidea ezagutzeko aukera polita izango duzu. Duela urte asko desagertu zen trenbidearen zati bat egoera onean mantentzen baita oraindik.

Mendi irteera honi hasiera

emateko, Endarlatsako Zubia zeharkatu gabe, eskuinera jo, etxea eta zubi baten ondoan hasten den pista hartuz. Aurrera joan ahala, tunel batzuk topatuko dituzu. Zeharkatu guztiak —ez ahaztu etxetik irten baino lehen linterna hartzea—. Kilometro batzuk eta gero, Beraraino helduko zara. Pabilioi batzuk eta baserriren bat igaro ondoren, ibai alboraino hurbildu behar zara, aurrera jarraituz beti, zentral elektriko bat atzean utzi eta Lesakarako bidearekin topo egin arte.

Lesakara doan errepidea zeharkatu, eta zelairik zela Bidasoa bailarako inguru politak ikusiko dituzu. Errepide berria topatu arte. Oraingoan Igantzi eta Aranzera eraman zaitzake bide honek, baina gure ibilaldi honek beste norabide bat eskatzen du. Bidea zeharkatu eta ibaiaren ertzari jarraiki, beste zentral elektriko bat utziko duzu atzean. Aurrera segitu behar duzu, hesi bat igaro eta baserri bat eskuinean utziz. Geltoki zahar bat gaindituko duzu. Baita egurrezko zubi zintzilikatu bat ere, Sunbillara heltzeko. Hemen jada ez duzu pista-rik, eta hegoalderantz doan kalea hartu, ibaiaren beste ertzera daraman zubia topatu arte. Ez zeharkatu. Aurrera segi eta beste tunel batzuk topatuko dituzu. Hauek zeharkatuz gero, Doneztebera, helmugara, helduko zara ■

Beran bizikleta galtzeko moduan

EGUNPASA

Zortzi area izango dira aurtengo Nafarroa Oinezen.

BERARA bizikletaz joan zaitezke, autobusa hartu nahi ez baldin baduzu, gure aste honetako ibilaldia jarraitzen baldin baduzu. Bertan, egunpasa polita egiteko aukera izango duzu Nafarroa Oinez dela eta. 8 eremu desberdinetan banatutako ikuskizunak, goizetik ilunabarrera arte. Musika, dantza, kirolak, bertsoak, haur jolasak... Denetarik kirola ez den besterik gus-tuko baldin baduzu.

GOXO-GOXO

Masusta pastela

OSAGAIK

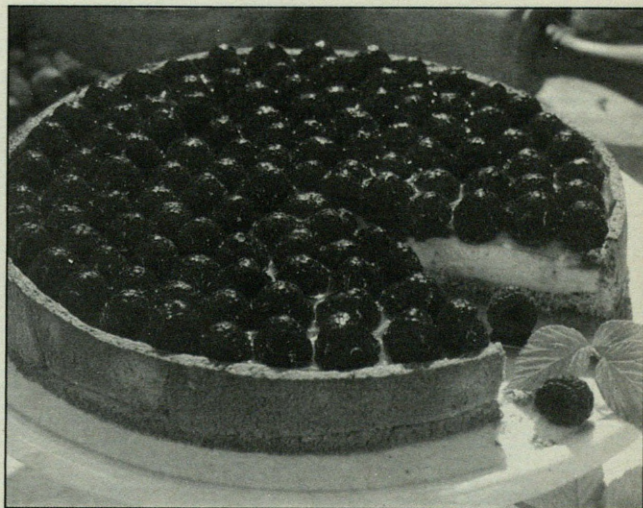
SEI LAGUNENTZAT

150 gramo gari irin ○ 50
gramo urra ○ 80 gramo
gurin hotz ○ 150 gramo ezti
argi ○ gatz pittin bat ○ 3
arrautza gorringo ○ bi
arrautza zuringo ○ kilo erdi
masusta ○ litro erdi esne
○ 1-2 koilarakada ron
○ goilaratxo erdi bainila
hauts ○ 50 gramo patata
fekula ○ 3 koilarakadatxo
gelatina zuri hauts

PRESTATZEKO ERA

HASTEKO, urrak arrailatu eta irinarekin nahas itzazu. Gurina zatika gehitu eta dena berdintzean, zuloa egin ore erdian eta bertan arrautza gorringo bat eta eztiaren erdia bota. Ore lehun bat lortu arte eragin, eta lortutakoan, 15-30 minutuz utzi egoten leku freskoan.

Ondoren, har itzazu ma-

Garai ezin hobea duzu hau masusta pastela egiteko, leku guztietan bil baititzakezu zerrorek.

sustak eta ongi garbitu. Bainila krema egiten has zaitezke. Esnea eta geratzen zaizun ezti, rona, bi gorringoak eta bainila ongi nahastu kazo batean eta fekula eta gelatina gehitu eta egosten jarri eragiteari utzi gabe. Hozten utzi pixkanaka. Zuringoak irabiatu besterik ez duzu kremari gehitzeko eta

hozkailuan sartzeko. Labea 180 gradura jarri gero, ontzia pixka bat koipeztu eta oreazabaldtu bertan. Sardeskaz zulatu eta labean sartu 15 minutuz. Ondoren, oreazabaldtu 3-4 minutuz hozten utzi eta ontzitik atera erabat hozten uzteko gero. Gainera zabaldtu bainila krema eta masustez estali ondoren □

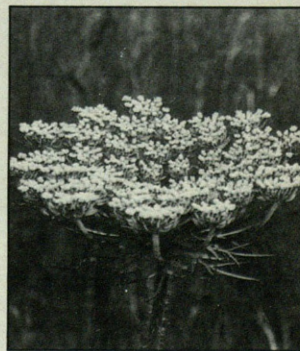
BARATZAKO BOTIKA

Masusta botika

HAUXE duzu masustak biltzeko sasoirik egokiena. Haurrentzako gozoki eta mermeladarako fruitu izan daitekeen honek, ordea, askoz ere sendagileagoak diren erabilpenak ditu. Masustekin batera dauden kimuak edota hostoak ere biltzea komeni zaizu, infusio legez erredurak, odoluzkiak, granoak, barneko hemorragiak eta beste hainbat oinaze arintzen baitituzte.

Masustek, ordea, askoz

ere botika gozoagoa eskaintzen dizute, eta behe-rakoak (haur zein helduetan), ahoko gaitzak eta anginak sendatzen lagunduko dizute. Horretarako, masustak eta azukrea nahastu -bietatik kopuru bera erabiliz-, su txikitan egosten uzteko ondoren ordu batzuz. Askok loditzen ari dela ikusten baldin baduzu, ur koilarakada batzuk gehitu ongi ehotzeko gero. Prest da erabiltzeko! ○

Beherakoak, eztarriko minak, granoak... gaitz asko senda ditzake masustak.

HURA OTORDUA!
MARIASUN LANDA
Idazlea

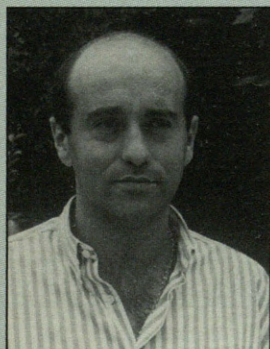
Kafezale baten aitorpenak

EEBBetatik etorri zenean egin zuen lehen gauza kafe bat eskatzea izan zen, haien 'gastain-ura' denboraldi luzez dastatu ondoren. Bere osasun delikatuak eskatzen dion janari zein edarien kontrolari ihes egiten dion bekatu nagusia du hau. Sukaldari eskatzat du bere burua, baina entsaladetan maisu agertu da, hamaikatzko desberdin jartzen baititu mahai gainean. Alkoholik ez, osasuna dela eta. Ezta piperik ere. Hala ere, kolesterola ahaztu eta ezin dio ezetz esan goxoki bati. Bigarren bekata hau. Hirugarrena, etxetik kanpoko otorduak. Janari garbiak alboratu eta parrilan erretako Getariako arraina baitu jakirik preziatuena. Bekatari bakarra ez izatearen kontsolamendua du, behintzat

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA
ZETIAZ-Elhuyar-eko kidea

Plutonio-trafikoa

Erregai erradioaktiboen trafikoa azken aldi hone-tako moda bihurtu zaigu. Merkatu beltzean lortzen den erregai hori bonba nuklearrak eraikitze-ko edo zentral nuklearrak elikatze-ko ote den, ziu-rrenik zaila izango zaigu jakitea. Dena den, Euro-pan inon baino zentral nuklear gehiago dagoela eta erregai-erreserbak, hots, uranio-erreserbak, 150.000 tonakoak direla eta egun gerra atomikoa urrun samar dagoela kontutan hartuz, erregai erradioaktiboen trafi-koak fisiozko zentral nu-klearrak dituela helburu iruditzen zait.

Esan bezala uranio-erre-serbak Europan eskasak dira. Uranio naturala bi isotopoz osaturik dago, U-238 eta U-235 hain zu-zen. Bietatik U-235 da erraz fisiona daitekeena, baina uranio naturalaren

% 0,7 besterik ez da. Ai-patu proportzioa % 3rai-no hazi behar da uranioa erregai gisa erabili ahal izateko. Erreaktore nu-klearrean U-2235 kon-tsumitu denean oso erra-diaktibo diren hondaki-nekin batera elementu berri bat azaltzen da, hau da, plutonioa. Plutonioa oso kantitate txikitan sor-tzen da eta U-238ren transmutazioa da.

Plutonioa antzina exis-titutako elementua izan bazen ere, gaur egun de-sintegrazio erradioakti-boaren eraginez ez da era hnaturalean existitzen. U-235aren bezala pluto-nioa, edo hobe esanda Pu-239 isotopoa, fisiona-tzeko ahalmena duenez erregai nuklear garran-tzitsua da. Adibide gisa hona hemen datu hau: Pu-239 bihurtzeko joera areagotu egin da zentral nuklearren artean. pro-zesu honek garestitu eta zaildu egin du zentral nuklearren diseinua, bai-na fusiozko zentral nu-klearren inguruko iker-ketek emaitza hobea ematen ez duten bitartean dfisiozko zentral nuklea-rren lidergoa uka ezina izango da.

Zenbait kasutan pluto-nio sortu baino eroso-a goa izango da erostea, baina une horretantxe interes politiko-ekono-miko-ekologikoak jo-koan sartzen dira eta merkatu beltz gisa eza-gutzen dena funtziona-tzen hasten da.

Telebista alfonbra legez

ETORKIZUNEAN, etxeko telebista iltze edota isekile-ku batetik zintzilik jarri ahal izango duzu, eta gustuko programa ikusi ondoren, pantaila alfonbra legez to-lestatu. Izan ere, aro elektro-niko berriak silizioa orde-zkatuko duen materiale or-ganikoen erabilera aurri-kusten du. Zientzilariek lor-

tu dute jada argindar ko-rronteak polimero berezi bat zeharkatzea. Metaleen ezaugarri optiko eta elektri-koak eta polimeroen bere-zitasun mekanikoak dituen materiale baten atzetik da-biltza. Polimero naturala da, adibidez, kautxoa, eta artifi-zialak, plastikoa eta nylona. Adituen ustez, hemendik 15 urtera lortuko da materiale hauen menderatzea, elek-tronika produktuen gastuak asko murriztu eta erabilpen anitzak eskainiz (telebista eta ordenagailui pantailak, transistoreak, bonbilak...)

Hemendik 15 urtera materiale organikoz eginiko telebistak, irratia- eta bonbilak merkatu guztietan izango ditugu.

OSASUNA

Zure izerdiari esker

BEROA, esfortzu fisikoa, beldurra, arriskua, estresa... dena da izerdiaren eragile. Baina ezer egin gabe ere izerditan ja-rraitzen dugu. Guztira, gorputzak litro erditik litro t'erdiair-noko izerdi kopurua botatzen du eguneko. Hori ez da, ordea, txarra. Izerdiak gure gorputzaren tenperatura orekatzen du, sustantzia toxikoak desegiten ditu prozesu horretan eta gure azalaren azidoa mantentzen du, kanpoko erasoengandik ba-bestuz.

Baina izerdia gorputzarentzat osasungarria izan arren ez da ondo ikusia gizartean. Horregatik jotzen dugu gure izerdiaren aztarnak ahalik eta bizkorren estaltzera. Usain txarra da izerdiaren alde txar bakarra, eta higiene pixka batez konpon dezakezu. Izerdia azaleko bakteriekin batzen denean sortzen baita usain txarra. Dutxa on bat duzu, beraz, konponbidea

ETXE ZULOAN

● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ● ETXE ZULOAN ●

ESKULANAK

Paperezko munduan

JAPONIAN, paper-ola gehienetan papiroflexia (paperezko irudiak sortzea) zaletuentzako papera saltzen da. Normalean, 16 zentimetroko alboak dituzten laukiak dira, alde bat koloreztatua dutenak. Nola ez, Japonia da papiroflexiaren paradisua.

Zuk ere egin ditzakezu paperezko irudiak, baina hasi berria baldin bazara, hobe duzu 17 eta 25 zentimetroko lauki perfektuekin hastea lanean, papera zenbat eta handiago, tolesdurak are eta errazagoak baitira. Paper klaseak ere zer esan

handia izango du irudiak egiterakoan. Egunkarietako orriak, erretzeko papera, txikle papera... Denetarik erabil dezakezu. Papera lodia baldin bada, urez zipriztindu alde bat, eta errazago has zaitezke lanean. □

Japonia da papiroflexiaren paradisua, mende luzetako tradizioa baitute. Zuk ere egin ditzakezu horrelakoak, oinarritzko arauak ikasiz gero. Lehenik, lauki perfektu bat osatzen duen paper bat behar duzu.

JAKIN BEHARREKOAK

X PAPER: leunak emeak direla esaten da, eta zakarrak arrak.

X HASIERA: ezer egiten hasi baino lehen, irudikatu nahi duzunaren egitura leerro zuzenen bitartez margotu, lerro bakoitzak beharrezkoak izango diren tolesduren berri emango baitu.

X DETAILEA: irudikatu nahi duzunaren ezaugarri nabarmenena aukeratu, hori izango baita irudia zerena den garbien adieraziko duena.

AUTOA

Errepideetako beteranoa

BELAUNALDI oso baten aurrerakada ekonomikoa-ren adierazle bilakatu zen. «Mini»a. Munduko balazta txikienak dituen autoa; gidatzen ikasteko erabiliena; bere kopuru ikaragarriagatik Londres eta Sidney auto bat bestearen atzean jarrita lotu ditzakeen auto marka bakarra... Gure errepideetako beterano bat bilakatu da, 35. urtebetetzearekin.

Gizartearen onespenera esker, munduko autorik salduenetako bat bilakatu zen. 600-a eta Vesperekin 60etako sinbolo bihurtu zen auto honen 5.270.000 alek jarraitzen dute gure bideak koloreztatzen. □

35 urtez gure errepideak zeharkatzen aritu ondoren, belaunaldi oso baten adierazle bilakatu eta gero, egun 5.270.000 «Mini»k diraute trafikoari kolorea ematen.

TELEBISTA-IRRATIA

• TELEBISTA-IRRATIA • TELEBISTA-IRRATIA

TXORI BATEK ESAN DIGU

IKUSI BAIETZ

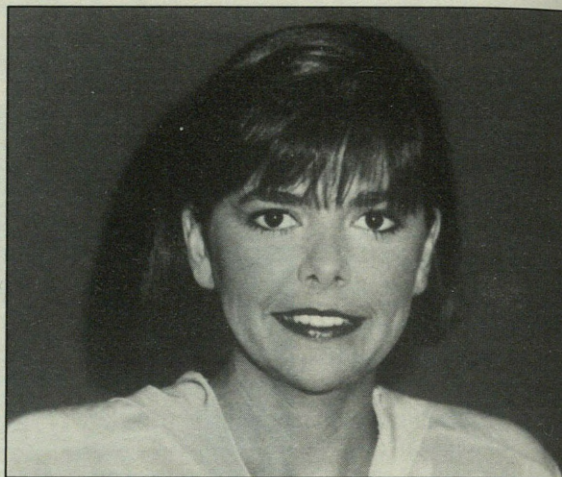
○ Astelehenean bertan, irailak 19an, ikusi ahal izango duzu programa-zio berriaren aukera berrietako bat, «**Amaren etxea**» telesailarekin. Bertan, senarrak etxetik ospa egin ondoren hiru seme-alabekin bakarrik aurrera egin behar duen emakumearen gorabeherak agertuko dira. Gaueko 22.35etan hasiko da.

○ Aste osoan zehar, eguerdiko 12.20etan, «**Euskadi zuzenean**» albistegia izango duzu, Maddalen Iriarte eta Andoni Aizpuren eskutik.

○ Asteartean, «**Iparra**» kultur saioa itzuliko da, gaueko 23.35etan, aurkezlearekin oraingoan. Udan albistegietan aurkezle lanetan aritu den Gaizka Aranguren izan da lan horretarako aukeratua.

○ Asteazkenean, «**Firin-Farin**» eztabaida saioa jarriko da martxan, «**Gaur Egun**» amaitu eta berehala, Estepan Aldamizen ardurapean.

○ Igandean, gauean, ETB-1eko «**Goraintzi**» magazine berriaren lehen atala ikusi ahal izango duzu.

ESTREINATZEAR den programazio berriak programa berriak baina aurpegi ezagunak izango ditu udazkenean. Adibidez, Tele 5era joan berri den Anne Igartibururen esku zure den bi magazineak ahaztu eta astero «Goraintzi» saioa izango duzu ikusgai, lehendik «Gaur Egun» saioa aurkeztetik ezagun dugun Jasone Aretxabaletaren eskutik. Elkarriketa desberdinak bertako musikari ezezagunen ekitaldiekin tartekatuko dira magazine berrian.

BEGIRADA BEREZIAK

DUCCI Bilduma.
D21 Ereduak: 5.850 pta.

*Giorgio Armani,
Christian Dior, Ducci,
Gianfranco Ferré,
Vogue, Reporter,
Valentino, Zeiss,
Byblos.*

Orain, MULTIOPTICA Sen, sortzaile handiek zugar jarrita dituzte begiak.

Bereizi egiten zaituzten begiradak zuretzat.

Eguzkitarako Betaurrekoen Moda Goreneko bilduma berria.

Zure begientzat bakarrit. MULTIOPTICA Sen bakarrik.

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICA

Hernani, 4 - DONOSTIA

Andoni Aizpurua: «Nire herritar irudiarekin identifikatzen naiz»

Eguraldiaren berri eman digu denboraldi luzez gazte gabiriar honek; udazkenean giroa gogortu egingo zaio ordea programazio berriarekin, Maddalen Iriarterekin batera «Euskadi zuzenean» eta «Gaur Egun» albistegietako aurkezle bilakatuko baita berehala.

ARGIA. Eguraldi gizona legez ezaguna Euskal Telebistaren jarraitzaileen artean, bemendik aurrera eguraldiaren

berri soilik ez duzu emango.

ANDONI AIZPURU. Egia esan, eguraldiarena ez da orain arte egin dudana gauza

bakarra. «Gaur Egun Euskal Herriak» aurkeztu nuen iaz. Aldaketa nagusia da iazkoak ordu laurden besterik ez zuela irauten eta «Euskadi zuzenean» gure saio berriak ordu terdi hartuko digula egunero. Herri albistegia dira, ordea, biak, eta aritua sentitzen naiz. Kantitatea da aldaketa. Gainera, eguerdietan emango dut eguraldiaren berri.

A. Zer izango da zebazki «Euskadi zuzenean»?

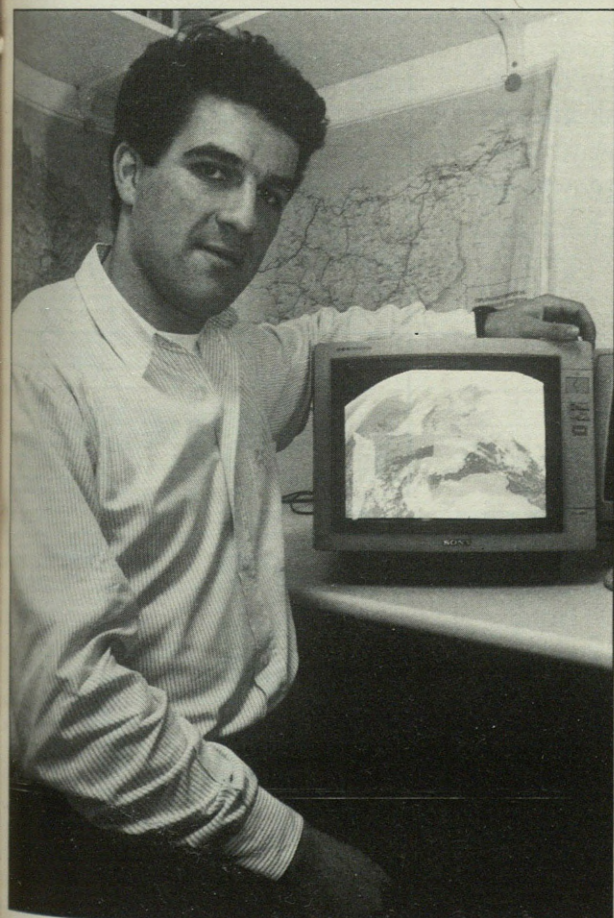
A.A. Zuzeneko konexioak izango ditugu egunero, eta zuzenean jendearengana heldu nahi dugu, eta argi dugu gure balizko ikusleak euskaldunak eta batez ere herrietakoak izango direla. Hori jakinda, herrietako jende horiengana heldu nahi dugu.

A. Badirudi zure irudi herritarrarekin erabat identifikatua sentitzen zarela.

A.A. Bai. Herri txiki batekoa naiz, Gabirikoa, eta behar bada horregatik aukeratu naute. Hizkera bera ere herritarra delako... Baina herriak ez dira bakarrik 15.000tik behera biztanlekoak. Donostia batek, adibidez, baditu bere auzoak.

A. Zer nolako giroa izango duzue lanean?

A.A. Lan asko izango dugun arren, ona izango da, indarrean baikaude.

«Laneko giroa ona izango da, indarrean baikaude».

AMAGOIA IBAN

IKUSITAKOAK IKUSITA

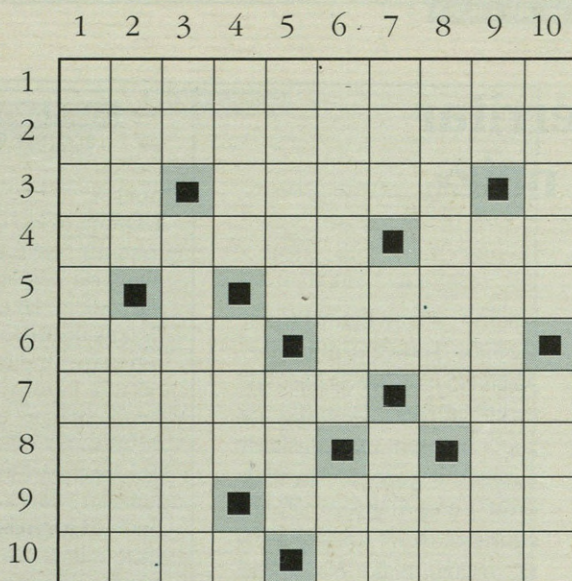
Arauk

UDA partean, euskal irrati-telebistan ere, ahots eta aurpegi berriak soma daitezke. Praktikak egiten ari diren ikasleak dira. «Benetako» kazetaritzaz lehen kontaktua edukitzeko bidea dute hori. Telebista barrutik eza-
gutzeko aukera. Tresneria elektroniko sofistikatua ikusi. Lan-erri-
moaren bizitasuna sentitu eta pantailan ikusitako pertsonaia ospetsu batzuk pertsonalki ezagutzeko bidea dute. Konturatu orduko, lanean jarri dituzte: «Bideo honi ahotsa jarri», «nazioarteko minutu bateko editaia egin», «ENGan atera beharra duzu Kanpetzura»... Ekipamendu teknikoa nola doan jakin aurretik ere, editatzea zer den justu-justu dakitelarik, notiziaren nondik-norakoak egunkarian irakurrita... lanean ari dira! Berehalaxe, gauzak ondo egitea baino egitea nahikoa dela ikusiko dute. Irakaslerik ez, joku-arau garbirik ere ez. «Trebea» denak aldamenekoan fijatuta ikasten du zer egin behar den, inoiz ez zergatik. Orain artekoa da eredu. Praktikak agintzen du. «Ondo» aritu direnek kazetari lana zer den jakingo dute eta intuizioa, notizigarritasuna, aktualitatearen usaia eta halakoetaz berba egiten hasi daitezke. Ordurako barneratua dute modelua.

EDORTA ARANA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Galera handi. 2.- Araudiak. 3.- Utik! Dezan, iraganaldian. Lehenengoa. 4.- Hoditxoak. Errepikatuz, ikara. 5.- Bokala. Bat. Iharduera fisikoa. 6.- Gizon izena. Istuak. 7.- Zerutik erortzen den ur izoztua. Nortasun Agiri Nazionala. 8.- Arto opila. Sufrearen sinbolo kimikoa. Titanioaren sinbolo kimikoa. 9.- Gipuzkoako herria. Emakume izena. 10.- Gorotza. Iseka.

GOITIK BEHERA: 1.- Aukeraketak. 2.- Baratze. Bizkaieraz, enara. 3.- Nafarroako ibilgailuetan. Pluralean, barazki mota. 4.- Daukazu. garai. Anperioaren laburdura. 5.- Sarrerak. Italiako telebista eta irrati ofiziala. 6.- Musulmanen otoitz lekua. Sobiet Batasuna. 7.- Nafarroako ibaia. Rutenioaren sinbolo kimikoa. Putre. 8.- Joaki nintzen. Bromoaren sinbolo kimikoa. 9.- Dago. Auzapez. 10.- Beldurra. Afrikako ibai handia.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Dastapen
Kausitua
Maratila
Sinadura

7 letra

Berriro
Biluzik
Esapide
Estutua

4 letra

Aise
Anai
Anoa
Aran
Arta
Asia
Atez
Beta
Biba
Eban
Ekia
Ekin

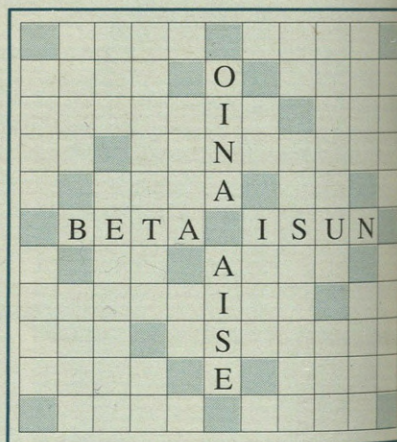
Eman
Eria
Ezka
Idia
Irla
Isun
Naro
Nora
Oina
Orea
Ziba
Ziur

2 letra

An
At
Ir
Ka
Or
Ru
Ta
Te

3 letra

Aro
Iro
Tun
Zil

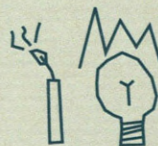
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza
magokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena,
Zuberoako idazle gazte baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	

Mendialde- ezaguna	▼	Samurra ez dena	▼	Ibarra	▼	(Ipar.) Giltza
Ordokiak		Toka, duzu		Euskal atzikia		
▶		▼		▼		▼
	5					
Egokiera	▶					
(Bizk.) Zuen						
▼						
				2		
	7	Txiki	▶			
▶		Automata				
		▼				
				Bokala	▶	Duda partikula
				Lehenen- goa	11	
	Oxigenoa	▶	Anperioa	▶	Zero	▶
	Nahikoa!		Barazki mota	▼	Ur izoztu	▼
		6				8
Emakume izena	▶	▼	▼	Interjek- zioa	▶	▼
Röntgen				Gipuzkoa- ko herria	▼	
▼				▼		
	10					
Nafarroa- ko herria	▶					
Kontso- nantea						Bat
▼				1		
			▶			▼
	9	Ihardun				

—Hieroglifiko—

III

... .. azaldu ziguten arazoa

Aurreko asteko soluzioak

			M	A	R	T	I	N
			F	I	Z			
		●	A		E		O	●
			I	K	A	R	A	T
●	M	N		O	I	Z	A	R
F	I	N	K	O	T	A	S	U
●	G	A	I	T	U		O	N
I	R	U	L	E		●	K	A
●	A		A		A	K	Z	U
I	Z	U		A	I		B	A
●	I		A	S	T	O	A	K
B	O	T	I	K	A		I	Z
●	A	L	A	I		A	T	A

Gurutzegrama

EZKERESKUTIN¹. Gaitasunik. 2. Askatasuna. 3. Ze.
Lekora. 4. Takko. O. I. B. 5. A. Egunkari. 6. Nori. aO.
Ol. 7. Beila. Reno. 8. E. Aetziak. B. 9. Ra. A. Onila. 10.
A. Okarabak.
GOTIK BEHERA¹. 1. Gaztanbera. 2. Asca. Oc. A. 3.
IK. Keria. O. 4. Talogileak. 5. Ate. U. At. A. 6. Sakona.
Zor. 7. Uso. Korana. 8. Nuria. Ekin. 9. Ana. Rom. Ia.
10. Ka. Bilonbak.

Hieroglifikoa:

Biztanle asko

Kate hitzak

S	O	N	A	O	T	A	N
B	E	R	A	U	I	B	A
A	M	E	R	I	K	A	R
R	E	A	Z	A	L	O	R
E	E	M	A	N	H	R	U
I	R	A	N	I	A	I	O
I	O	T	A	R	R	A	O
G	A	M	E	L	U	A	K
E	R	E	U	Z	K	A	I
L	A	N	A	O	B	E	L
N	A	N	O	G	E	Z	I

Bosteko ttipiak

B 1. Muskiz. 2. Soila. 3. Okilak.
4. Ilasi. 5. Izakia.

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Bizkaiko herria
2. Pl. Pisu neurria
3. Sinadura idatzi
4. Etxeko aberea
5. Zorro handiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

Euskalduntzeaz

ALDIZKARI hau irakurtzen dugun artean euskalduntze beharrik ez badugu ere, egokitu zaigu guri elebiduntze ereduaren inguruko hausnarketatxo egiteko parada.

Lortu beharrekoa lortze bidean jartzeko helburuak argi izatea zein garrantzitsua den jakinik, Euskal Eskola Publikoari buruzko legean bertan ere irakur genezake hirugarren ataleko bigarren f) puntuak arautzen duena: «Derrigorrezko irakaskuntza-aldia bukatzean, bi hizkuntza ofizialen ezagupen praktikoa izango dute euskararen erabilera bultzatuz eta normalkuntzari lagunduz. Hau gogoan harturik, Euskal Autonomi Elkartearen bai eta Nafarroan ere A, B eta D eskola hizkuntz ereduak erabiltzen dira oraindik. Ipar Euskal Herrian bestalde, ez dute lege bidez oraino euskara aipatzea ere lortu nahiz eta zenbait urrats ematen hasiak diren euskalduntzea dela eta.

EZ dira baina alferrik hamalau urte pasa eta emaitzak aztertu ondoren, alderdi guztiek onartzen duten ondorioa da A ereduak ez duela elebiduntzen; hau lortzen duen bakarra D eta murgiltze ereduak direla eta B ereduaren zailtasuna asko ageri direla bere aldakortasuna dela medio. Eta elebiduntzen ez duela diogunean, ez duela euskalduntzen esan nahi dugu; izan ere, legeak guztientzat derrigorrez markatzen duen ezagutza bakarra, gaztelararena hain zuzen ere, euskaldunok eredu bereziren beharrik gabe ere lortzen baitugu. Izan ere, frogatuta baitago nahiz eta jatorriz euskaldunak izan eta euskaraz

LORE ERRIONDO

EHUko Pedagogia irakaslea

eskolatu (euskal eskolan zein D ereduaren), Oinarizko Hezkuntza Orokorra burutzerako erdaraz ere lortzen dutela erdaldun elebakarren pareko maila, euskaraz lortzen dutenaz gain (ikus bestela Eusko Jaurlaritzak zein Hezkuntza Sailak egindako azterketek igorritako datuak bai eta azken ikerketek diotena).

Eta arrazoia ez datza euskaldungoa azkarragoa izatean, inolaz ere (nahiz eta zenbaitzu antzerako sasiargudioak erabiltzen saiatu euskal irakaskuntzaren aurka), asimetrian baizik. Euskal Herrian ere, normalizaturik dagoen hizkuntza bakarra erdara baita oraindik (gaztelera zein frantsesa). Datu hauek bestalde bat datoz

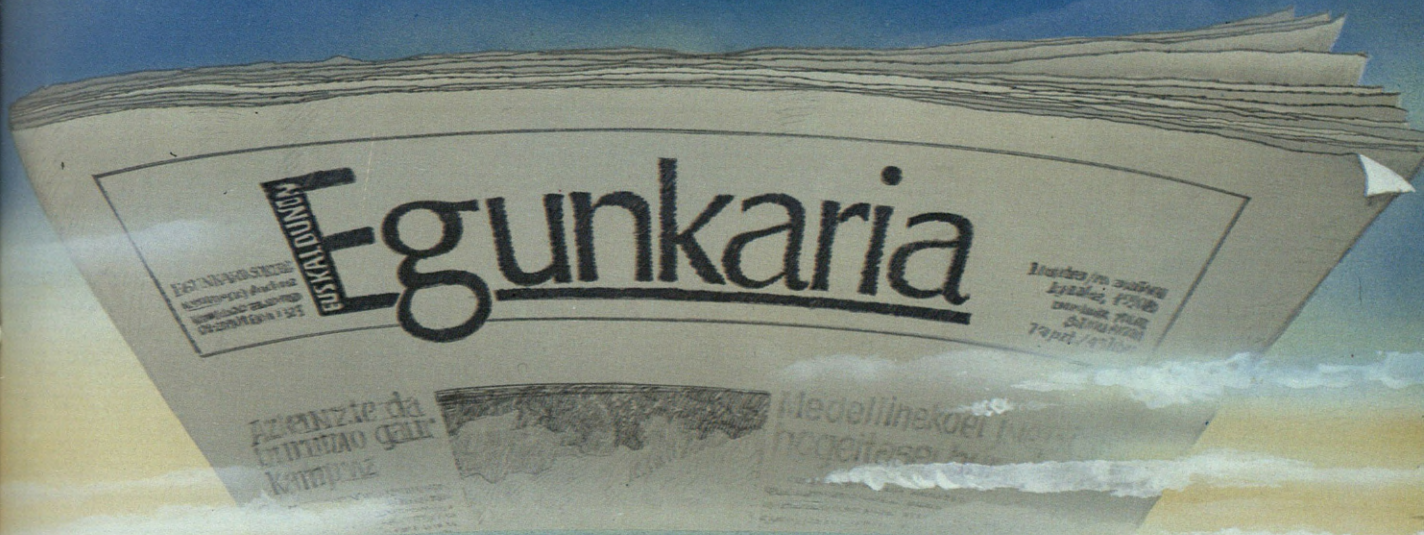
munduan barrena gurea den moduko hizkuntzen arteko ukipen egoera bi dutenekin; ez ordea normalkuntzarako hartzen diren bideak. Honek hizkuntza gutxiagotua eskola bide ikasteko modurik eraginkorrena ez bakarria esan genezake, hizkuntza gutxiagotutik abiatzea eta bere bitartez ikastea dela frogatu baita behin eta berriz. Honako hau egun honetako baieztaraz daiteke psikolinguistika, neurolinguistika zein pedagogia alorretatik beste.

GUZTIAU ikusita, zeren zai gaudu bada behingoz A ereduaren baztertu eta hazteko? Nola liteke oraindik ere iragarrean irautea? Berau aipatu eta eztabaida antzuetan jarraitzea?, ez duela inork zalantzan jartzen A ereduaren ez duela euskalduntzen ez eta euskaldunduko ere. Zer dela eta bada Nori esker? Zer lortzeko asmoz? Ez duela Euskal Herri euskalduna, ez eta euskaldungoaren euskara hobekuntza; are gutxiago, ikus modura, euskalduntzea bermatzeko ere. Orduan Nori eusten dio? Administrazioak Euskaldundu nahi ez duten maisu maistra funtzionari erdaldun eta erdalduntzaileek?

Eztabaida dezagun eztabaidatu beharrekoaz eta ekar dezagun baikoitzak gurea euskalduntze eta euskararen normalkuntzarako bidean. Hasiak gara dagoeneko, pedagogian neuropsikolinguistikan, soziolinguistikan zein hizkuntzen irakaskuntzan eta ikerketan dihardugunok gurea ematen. Has bitez beraz emaitzeki dutenak ere bere bidea behingoz urratzen.

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Experiencia da
EUSKALDUNON
Kampainak

Medellinskotik
hogeitasei mila

EUSKALDUNON
Egunkaria

ETB

1

ETB

2

UHIN BERRIA.
IRUDI BERRIA.